

Analýza finančného zaťaženia podnikania

(analytický výstup)

Bratislava, február 2017

Analýza je vypracovaná ako pracovná úloha v rámci prípravy materiálu „Meranie finančného zaťaženia podnikania“ pre Slovak Business Agency.

OBSAH

Manažérske zhrnutie	3
1. Úvod	6
2. Popis cieľov analýzy a metodík, charakteristika modelových podnikov	7
3. Medzinárodné hodnotenie pozície Slovenska z pohľadu daňovo-odvodového zaťaženia	10
3.1 Metodológia	10
3.2 Hodnotenie pozície Slovenska v medzinárodnom kontexte	15
3.3 Deň daňovej slobody	30
3.4 Zvýhodnenie najmenších kategórií podnikateľov podľa princípu Think Small First	34
4. Identifikácia štruktúry a najvýznamnejších zložiek zaťaženia podnikov	40
5. Popis najväčších problémov finančného zaťaženia podnikania v podmienkach SR	43
5.1 Odvodové zaťaženie zamestnávateľov, ktoré zvyšuje celkovú cenu práce	43
5.2 Daňové zaťaženie daňou z príjmov vrátane komplikovaného spôsobu vyčíslenia daňového základu resp. daňovej povinnosti	45
5.3 Množstvo poplatkových, registračných či administratívnych povinností	51
5.4 Náklady spojené so sledovaním zmien v legislatíve	52
5.5 Náklady spojené s prijatím prvého zamestnanca	58
5.6 Náklady spojené s flexibilnou pracovnou silou	60
6. Návrh opatrení na elimináciu identifikovaných významných problémov finančného zaťaženia	62
6.1 Oblasť odvodového zaťaženia zamestnávateľov	62
6.2 Oblasť daňového zaťaženia daňou z príjmov	67
6.3 Oblasť nákladov spojených so sledovaním zmien v legislatíve	67
6.4 Oblasť poplatkových, registračných a administratívnych povinností	69
6.5 Oblasť nákladov spojených s prijatím prvého zamestnanca	70
6.6 Oblasť nákladov spojených s flexibilnou prácou	71
7. Case studies – prezentácia úspešných príkladov zo zahraničia	73
8. Záver	90
9. Použité zdroje	91
Príloha – Správa z kvalitatívneho prieskumu	95

Manažérske zhrnutie

Prieskumy názorov podnikateľov na problémové oblasti, ktoré sa v minulosti realizovali v SR, poukazovali v rámci finančného zaťaženia najmä na vysoké daňové a odvodové zaťaženie podnikania.

Modelová spoločnosť zaplatí na Slovensku **51,6 % zo svojho podnikateľského zisku na všetky daňové, odvodové a poplatkové povinnosti, čo je významne viac ako priemer EÚ-28**, ktorý je na úrovni 42,9 %, a mierne viac ako priemer V4, ktorý dosahuje úroveň 47,1 %.

Vyššie náklady na prácu sú pre modelovú spoločnosť pôsobiacu v krajinách EÚ iba vo Francúzsku (53,5 %), Belgicku (48,9 %) a v Taliansku (43,4 %). **Slovensko (39,7 %) sa teda nachádza vysoko nad priemerom Európskej únie (28,35 %) a takisto nad priemerom V4 (34,3 %).**

Modelovej slovenskej firme zaberie **192 hodín času**, kým by splnila všetky zákonné povinnosti a uhradila všetky potrebné dane a odvody. **V rámci V4 sme v tomto ukazovateli najlepšie hodnotenou krajinou s relatívne vysokým odstupom od ostatných krajín V4.** Napríklad v Českej republike by rovnakej spoločnosti trvalo splnenie všetkých povinností až 234 hodín, v Poľsku by to identickej spoločnosti zabralo 271 hodín času a v Maďarsku až 277 hodín času.

V oblasti dane z príjmov právnických osôb je možné skonštatovať, že prevládajúcim trendom v krajinách EÚ v rokoch 2009 až 2016 bolo znižovanie sadzby dane – v priemere sa sadzba v sledovanom období znížila o 1,02 %. Jej priemerná hodnota v roku 2016 bola na úrovni 22,09 %. V sledovanom období znížilo sadzbu dane až 11 krajín EÚ, v ďalších 11 krajinách zostala sadzba nezmenená a 6 krajín EÚ sadzbu dane zvýšilo. **Slovensko sa zaradilo do skupiny 6 krajín EÚ, ktoré zvyšovali sadzbu dane z príjmov** - Slovensko zaznamenalo hneď po Grécku zo všetkých krajín EÚ druhý najvyšší rast v sadzbe dane medzi rokmi 2009 a 2016 o 3 percentuálne body (z 19 % na 22 %). Až od roku 2017 sa znížila o 1 % na 21 %.

Na Slovensku prevažuje negatívny vývoj najmä čo sa týka výšky odvodov a teda i ceny práce. **Pokým v európskom priestore musí modelový podnik vynaložiť iba 28,35 % svojho čistého zisku na pokrytie odvodov, na Slovensku je tento podiel až 39,7 % (čiže o 11,35 % vyšší).**

V rámci kvalitatívneho prieskumu realizovaného na vzorke 14 podnikov vyplynulo, že najvýznamnejšie finančné zaťaženie pociťovali respondenti v týchto oblastiach: **odvodové**

zaťaženie zamestnávateľov, ktoré zvyšuje celkovú cenu práce; **daňové zaťaženie daňou z príjmov vrátane komplikovaného spôsobu vyčíslenia daňového základu**, resp. daňovej povinnosti; **množstvo poplatkových, registračných či administratívnych povinností**; **náklady spojené so sledovaním zmien v legislatíve**; **náklady spojené s prijatím prvého zamestnanca**; **náklady spojené s flexibilnou pracovnou silou**.

V oblasti odvodov navrhujeme uskutočniť nasledovné úpravy:

- **Zníženie odvodového zaťaženie zamestnávateľov** zo súčasnej úrovne 35,9 % minimálne na 30 %.
- **Implementácia inštitútu superhrubej mzdy** – zamestnancovi aj zamestnávateľovi by malo byť jasné a zrozumiteľné, aké vysoké sú skutočné náklady na prácu zamestnanca a aké percento z ich výšky je použité na daňové a odvodové platby. Pri zavedení inštitútu superhrubej mzdy by sa celkové odvody nerozdeľovali na odvody za zamestnávateľa a zamestnanca, ale vyčíslili by sa ako celková položka.
- **Zjednotenie odvodových platieb zamestnávateľa a zamestnanca do Sociálnej poisťovne** – navrhujeme upraviť systém do takej podoby, aby sa uhrádzal jeden sociálny odvod, ktorý by v sebe zahŕňal platby do všetkých súčasných fondov. Rozdelenie na jednotlivé poistenia by mohla uskutočniť Sociálna poisťovňa vo svojej réžii. Realizáciou tohto opatrenia by ostal príjem pre Sociálnu poisťovňu rovnaký, avšak administratíva pre zamestnávateľov by bola jednoduchšia.

V rámci **oblasti zníženia daňového zaťaženia** by podnikatelia privítali **výrazné zjednodušenie a sprehľadnenie celého daňového systému** – **zrušenie výnimiek a špeciálnych režimov či sadzieb**.

Pokiaľ ide o **náklady spojené so sledovaním zmien v legislatíve**, navrhujeme uskutočniť najmä úpravy spočívajúce v:

- **úprave dátumov účinnosti schvaľovaných právnych predpisov**

Pokiaľ nie je možné znížiť počet zásahov do právnych noriem, mali by sa zákonodarcovia v čo najväčšej miere snažiť schvaľovať zákony s účinnosťou od 1.1. príp. 1.7. príslušného roka, resp. aspoň k prvému dňu určitého štvrťroka. V ideálnom prípade by sa kľúčové podnikateľské zákony nemali meniť v priebehu kalendárneho roka.

- **spracovaní dokumentov sumarizujúcich povinnosti typických skupín podnikateľov**

Inštitúcia, ako napr. Slovak Business Agency, ktorá by mohla mapovať, zverejňovať a aktualizovať všetky administratívne a regulačné povinnosti vzťahujúce sa na najčastejšie a najpočetnejšie podnikateľské subjekty. Zároveň by mala lepšie propagovať v súčasnosti spracovávané informačné materiály z tejto oblasti.

V prípade problémov súvisiacich s **ostatnými poplatkovými, registračnými a administratívnymi povinnosťami** navrhujeme:

- dôsledne uplatňovať princíp Think Small First

Okrem testovania vplyvu legislatívnych zmien na MSP by mala byť pozornosť zameraná na zjednodušovanie povinností, ktoré musia plniť najmä malé podniky a mikropodniky. Mikropodnikom by mali výrazne ubudnúť povinnosti – nemali by byť, napr. predmetom štatistického vykazovania, mohli by mať voľnejšie požiadavky v oblasti BOZP. Zároveň je potrebné zrušiť všetky identifikované duplicity pri povinnom vykazovaní pre rôzne orgány verejnej správy.

- zjednotiť povinnosti podnikateľov podľa kategórií – mikropodnik, malý podnik, stredný podnik, veľký podnik

Rôzne povinnosti by sa mali vzťahovať na podniky v zmysle kategórií mikropodnik, malý podnik, stredný podnik, veľký podnik. Napr. koncesionárske poplatky by sa mohli vzťahovať na kategórie malý podnik, stredný podnik a veľký podnik (t. j. od 10 zamestnancov). Táto úprava spôsobí, že podnikatelia budú mať na pamäti, že pri zmene veľkostnej kategórie nastáva zmena aj v ich povinnostiach.

Zároveň by mali uskutočniť úpravy, ktoré by:

- výrazne zjednodušili povinnosti spojené s prijatím prvého zamestnanca

Je potrebné realizovať analýzu, ktorej zameraním bude identifikácia všetkých povinností spojených s prijatím prvého zamestnanca a predloženie návrhov na ich zjednodušenie. Jednou z možností riešenia tohto problému by mohlo byť, napr. vybavenie všetkých povinností na jednom mieste (prostredníctvom jednotných kontaktných miest). Obzvlášť pre kategóriu mikropodnikov (do 10 zamestnancov) by mali existovať jednoduchšie pravidlá spojené so zamestnávaním.

- znížili administratívnu záťaž a odvodové povinnosti pri flexibilnej práci

Podnikatelia využívajúci flexibilný typ práce (dohoda o vykonaní práce) by mali mať možnosť do určitého časového objemu, resp. výšky príjmu zamestnanca využiť rýchly a flexibilný spôsob krátkodobého zamestnania, ktorý by mal byť čo najjednoduchší po administratívnej stránke a nemal by byť natoľko nákladný ako bežný pracovný pomer.

1. Úvod

Existuje viacero prieskumov mapujúcich prekážky v podnikaní, ktoré bránia podnikateľom v rýchlejšom rozvíjaní svojich firiem. Medzi najčastejšie identifikované problémy patrí otázka finančného zaťaženia. Je potrebné ju vnímať ako súbor všetkých povinných platieb, ktoré musia podnikateľské subjekty vynaložiť v rámci uskutočňovania svojej činnosti za účelom splnenia si svojej daňovej, odvodovej či administratívnej povinnosti.

Všetky povinnosti výrazne ovplyvňujú finančnú stránku podniku, ktorá v konečnom dôsledku rozhoduje aj o úspechu alebo neúspechu firmy na trhu. Prebytok finančných prostriedkov či ich nedostatok ovplyvňuje stabilitu podniku a ich deficit býva najčastejším dôvodom, prečo podnik nakoniec musí ukončiť svoju činnosť.

Finančné zaťaženie podnikania ovplyvňujú viaceré platby vo vzťahu k verejným financiám, príp. iným subjektom. Okrem daní a odvodov ide obyčajne o rôzne poplatky, sankcie či platby externým firmám, ktoré podnikateľovi dodávajú tovar či službu, ktorá mu vyplýva v zmysle určitej legislatívy.

Zámerom predkladanej analýzy je na základe realizovaného kvalitatívneho prieskumu identifikovať a charakterizovať najvýznamnejšie prekážky, ktoré podnikateľom spôsobujú finančné zaťaženie a navrhnúť opatrenia na odstránenie, príp. zmiernenie negatívneho dopadu týchto prekážok. Za týmto účelom je vypracovaná aj komparácia daňovo-odvodového zaťaženia v medzinárodnom kontexte a ukážka pozitívnych príkladov zo zahraničia.

2. Popis cieľov analýzy a metodík, charakteristika modelových podnikov

Primárnym cieľom predkladanej analýzy bolo identifikovať najväčšie problémy v oblasti finančného zaťaženia podnikania, ktoré v súčasnosti pociťujú slovenskí podnikatelia. Následne boli konkrétne problémy detailne analyzované a záverom celej analýzy je návrh opatrení na elimináciu identifikovaných nedostatkov. Východiskom pri identifikácii najväčších problémov finančného zaťaženia podnikania bol kvalitatívny prieskum uskutočnený na vzorke 14 podnikov. Správa z kvalitatívneho prieskumu je prílohou tejto analýzy.

Základné definície pojmov

Finančné zaťaženie podnikov

Pod finančným zaťažením podnikov rozumieme najmä daňové a odvodové zaťaženie podnikov a samotnú štruktúru daňovo-odvodového systému, ale aj ostatné platby či obdobné povinnosti, ktoré sú podnikatelia povinní realizovať za účelom riadneho výkonu svojej činnosti.

Priame finančné náklady

Ide o náklady, ktoré sú odvodené z konkrétnej priamej povinnosti previesť určitú sumu peňazí predovšetkým štátu alebo príslušnému orgánu verejnej správy (napr. poplatok za vystavenie stavebného povolenia, správne poplatky, registračný poplatok, odvody, dane a iné).

Nepriame finančné náklady

Ide o náklady, ktoré musí podnikateľ vynaložiť pre účely zabezpečenia súladu výrobku, služieb, interných procesov, vybavenia prevádzky s požiadavkami regulácie (napr. náklady spojené so zabezpečením ochranných pracovných odevov, náklady na zabezpečenie pitného režimu, náklady na vybavenie prevádzky elektronickou registračnou pokladňou, náklady na získanie potrebných vedomostí nevyhnutných na dosiahnutie určitého diplomu alebo osvedčenia a iné).

Charakteristika vzorky modelových podnikov

Výber vzorky kvalitatívneho prieskumu prebiehal podľa vopred zvolených kritérií. Minimálne požiadavky boli, aby bol výber cieľových podnikov obmedzený z hľadiska veľkosti podniku na skupinu malých a stredných podnikov (MSP), vrátane mikropodnikov, a aby z hľadiska právnej formy zahŕňal rovnako fyzické, ako aj právnické osoby. V zmysle požiadaviek mali byť z celkového počtu respondentov dva stredné podniky, tri malé podniky, tri mikropodniky, traja živnostníci a jedno slobodné povolanie. V rámci cieľovej

vzorky bolo potrebné zabezpečiť sektorovú a prípadne aj regionálnu rôznorodosť. Minimálne tri subjekty mali predstavovať začínajúcich podnikateľov (s obdobím podnikania do troch rokov). V nasledujúcej tabuľke je uvedený stručný prehľad respondentov, ako aj ich charakteristika v zmysle požadovaných kritérií.

Respondent	Právna forma	Región	Odvetvie	Počet zamestnancov	Tržby	Rok vzniku	Charakteristika
Respondent 1	s.r.o.	BA	výroba	do 10	do 2 mil.	2011	mikropodnik
Respondent 2	živnostník	ZA	gastroslužby	do 10	do 2 mil.	2007	živnostník
Respondent 3	živnostník	TN	informatika	do 10	do 2 mil.	1992	živnostník
Respondent 4	s.r.o.	BA	obchod	do 10	2 - 10 mil.	2007	mikropodnik
Respondent 5	s.r.o.	KE	výroba	do 10	do 2 mil.	2014	mikropodnik
Respondent 6	s.r.o.	ZA	gastroslužby	10 - 49	do 2 mil.	2004	malý podnik
Respondent 7	živnostník	ZA	služby	do 10	do 2 mil.	2017	živnostník
Respondent 8	s.r.o.	TN	stavebníctvo	do 10	do 2 mil.	2016	mikropodnik
Respondent 9	s.r.o.	TN	služby	do 10	do 2 mil.	2009	mikropodnik
Respondent 10	s.r.o.	ZA	obchod	50 - 249	10 - 50 mil.	1996	stredný podnik
Respondent 11	slobodné povolanie	ZA	znalecká činnosť	do 10	do 2 mil.	1998	slobodné povolanie
Respondent 12	s.r.o.	KE	hotelierstvo	10 - 49	do 2 mil.	2001	malý podnik
Respondent 13	s.r.o.	KE	služby	50 - 249	2 - 10 mil.	1992	stredný podnik
Respondent 14	s.r.o.	KE	stavebníctvo	10 - 49	do 2 mil.	2011	malý podnik

Pri výbere vzorky podnikov bol kladený dôraz na rôznorodosť. To platilo aj v rámci príslušnosti podniku kurčitému odvetviu. Zastúpenie vo vzorke respondentov tak mala výroba hi-tech hračiek, výroba alkoholických a nealkoholických nápojov, stavebníctvo, prevádzka reštauračného zariadenia, hotelierstvo, maloobchod s rozličným tovarom, obchod v oblasti polygrafie, služby v oblasti laboratórneho testovania, účtovnícke služby, podnikateľské poradenstvo, či informatické služby. Za oblasť slobodného povolania bol uskutočnený rozhovor so znalcom z odboru Elektrotechnika.

V rámci regionálneho zastúpenia boli dvaja respondenti z Bratislavského kraja, traja z Trenčianskeho kraja, piati zo Žilinského kraja a štyria z Košického kraja. Podrobnejšie informácie o priebehu a výsledkoch kvalitatívneho prieskumu sú uvedené v Správe z kvalitatívneho prieskumu, ktorá je prílohou tohto dokumentu.

Metódy a metodika práce

Identifikácia najväčších problémov v oblasti finančného zaťaženia pozostávala z analýzy výstupov, ktoré boli spracované na základe uskutočnených rozhovorov. Zohľadnená bola miera závažnosti, ktorú konkrétnemu problému respondenti pripisovali a taktiež aj početnosť, s akou sa určitý problém objavoval vo výstupoch z rozhovorov. Eliminované boli problémy, ktoré sa netýkali oblasti finančného zaťaženia.

Následne boli identifikované problémy detailne analyzované, pričom primárnym výstupom bola formulácia odporúčaní, ktoré by mali prispieť k ich eliminácii, resp. zmierneniu ich dopadov na podnikateľské subjekty.

Samotná práca je doplnená o analýzu pozície Slovenska v kontexte medzinárodného hodnotenia daňovo-odvodového zaťaženia a charakteristiku úspešných príkladov zo zahraničia. Uvedené kapitoly predstavovali pomocnú bázu informácií, ktoré prispeli k formulácii návrhov na zlepšenie v oblasti finančného zaťaženia podnikateľov.

3. Medzinárodné hodnotenie pozície Slovenska z pohľadu daňovo-odvodového zaťaženia

V tejto kapitole sa budeme zaoberať porovnaním a následným hodnotením pozície Slovenska v medzinárodnom meradle, pričom predmetom porovnávania a hodnotenia bude daňové a odvodové zaťaženie, ako i časová a administratívna náročnosť povinností, ktoré súvisia s platením daní a odvodov podnikateľmi.

3.1 Metodológia

Na zhodnotenie postavenia Slovenska na medzinárodnej úrovni sme sa rozhodli použiť dva všeobecne uznávané indexy, ktoré sú vytvorené dôveryhodnými inštitúciami a umožňujú objektívne porovnávanie medzi krajinami:

- *Ease of Doing Business 2017* – Svetová banka,
- *Global Competitiveness Report* – Svetové obchodné fórum.

Ďalšia komparácia je uskutočnená na základe výšky aktuálne platnej sadzby dane z príjmov právnických osôb. Následne je samostatne posúdený ukazovateľ deň daňovej slobody.

Ease of Doing Business Index 2017

Ease of Doing Business Index je index vytvorený Svetovou bankou, ktorý predstavuje odlišný prístup k vnímaniu prieskumov. Sústreďuje sa predovšetkým na domáce malé a stredné podniky a na meranie regulácie, ktorá do značnej miery ovplyvňuje ich existenciu. Výskum pozostáva z niekoľkých kvantitatívnych ukazovateľov týkajúcich sa podnikateľskej regulácie, ktorá je porovnávaná naprieč 190 ekonomikami sveta. Cieľom indexu je poskytovať objektívny základ pre pochopenie a zlepšenie právneho prostredia pre podnikanie. Štúdia Svetovej banky neskúma všetky aspekty podnikateľského prostredia, ktoré môžu mať dopad na firmy a investorov. V rámci porovnania krajín nevyhodnocuje napríklad bezpečnostnú situáciu, korupciu, makroekonomickú stabilitu a stabilitu finančných systémov, či kvalifikáciu pracovnej sily. Odhliadnuc od toho, štúdia pomerne detailne spracováva rôzne byrokratické procesy spojené s podnikaním a je taktiež zaujímavým zdrojom kvantitatívnych porovnaní.

Metodológia indexu – tento index je zostavený na základe empirického skúmania optimálneho stavu regulácie. Výsledkom skúmania legislatívy a regulačných opatrení je aktuálne hodnotenie jednotlivých indikátorov v krajinách. Zistenia sú pritom poskytované tisíckami odborníkov z jednotlivých krajín, vrátane príspevkov štátnych inštitúcií, akademických pracovníkov, advokátskych kancelárií a poradenských agentúr. Index Svetovej banky sa skladá z 10 sub-indexov.

Tabuľka – Subindexy indexu Svetovej banky

Sub-index	Kvantifikovateľné indikátory
Začatie podnikania	procedúry, čas a náklady pre malé a stredné spoločnosti s ručením obmedzeným pre založenie a začatie formálnej aktivity
Stavebné povolenia	procedúry, čas a náklady pre výstavbu skladového objektu vrátane získania potrebných stavebných a iných povolení, splnenia ohlasovacích povinností a pripojenia k sieťam
Zapojenie do elektrickej siete	procedúry, čas a náklady potrebné pre získanie permanentného zapojenia do elektrickej siete pre skladový objekt
Registrácia nehnuteľnosti	procedúry, čas a náklady potrebné pre registráciu nehnuteľnosti (prevod vlastníckych práv pri kúpe nehnuteľnosti)
Prístup k úverom	skúma dve oblasti - 1. kvalitu legislatívy regulujúcej vzťahy medzi dlžníkmi a poskytovateľmi financií (ručenie, bankroty) a 2. dostupnosť informácií o kreditnom ratingu subjektov prostredníctvom verejných registrov alebo súkromných credit bureau
Ochrana investorov	ochrana minoritných akcionárov pred zneužitím právomocí a majetku spoločnosti exekutívou organizácie
Dane	výška daňového a odvodového zaťaženia pre stredne veľkú spoločnosť a administratívne zaťaženie spojené s daňovou povinnosťou
Cezhraničný obchod	procedurálne požiadavky pre import a export (počet potrebných oficiálnych procedúr a dokumentov)
Vynútiteľnosť zmlúv a kontraktov	čas a náklady konania v prípade nesolventnosti a úspešnosť veriteľov (ako priemerné % úspešne získaných prostriedkov z celkového dlhu insolventného subjektu)
Insolvencia	čas, náklady a percento získaných aktív pre veriteľov pri bankrote

Zdroj: Analýza monitor finančného (daňového, odvodového, poplatkového) zaťaženia podnikania (2014)

Pre problematiku daní je relevantný najmä sub-indikátor dane, ktorý pripravuje Svetová banka v spolupráci s konzultačnou firmou PriceWaterhouseCoopers.

Ten meria „dane a povinné príspevky, ktoré musí stredne veľká spoločnosť zaplatiť v danom roku, ako i administratívnu záťaž platenia týchto daní a príspevkov“ (Svetová banka, 2017). Tento rok bol dotazník zameraný na zber dát rozšírený o nové otázky týkajúce sa poregistračných procesov. Otázky sa týkajú vrátenia DPH, daňového auditu a administratívneho daňového odvolania.

Pod daňami a povinnými príspevkami pritom rozumieme daň z príjmov právnických osôb, dane z nehnuteľností, dane z prevodu nehnuteľností, dane z kapitálového príjmu, dane z dividend, dane z finančných transakcií, dane za odvoz odpadu, cestné dane, príspevky do sociálneho systému pre zamestnancov a ďalšie menšie typy poplatkov.

Pre zistenie efektívneho daňového zaťaženia v jednotlivých krajinách sa využíva komplexný scenár, v rámci ktorého sú identifikované všetky dane a poplatky, ktoré majú dopad na finančné výsledky spoločnosti.

Modelová spoločnosť, ktorá je využívaná pre kvantifikáciu daňového zaťaženia, je definovaná vo vysokom detaile, ktorý umožňuje zahrnúť všetky vyššie spomenuté daňové scenáre.

Box - Základné charakteristiky modelovej spoločnosti pre výpočet daňového zaťaženia podľa Svetovej banky

- spoločnosť s ručením obmedzeným
- podniká v najväčšom meste v ekonomike
- 5 spoločníkov (fyzických osôb)
- podniká vo veľkoobchode
- 60 zamestnancov
- dosahuje obrat vo výške 1050 násobku národného HDP na obyvateľa
- v prvom roku podnikania dosiahne stratu
- hrubá marža spoločnosti predstavuje 20 % (obrat je vo výške 120 % nákladov na predané tovary)

Zdroj: Analýza monitor finančného (daňového, odvodového, poplatkového) zaťaženia podnikania (2014)

Na základe tejto spoločnosti sú následne hodnotené štyri parametre s rovnakou váhou 25 %, v celkovom hodnotení:

1. Úplná daňová záťaž spoločnosti (% zisku)
2. Počet hodín potrebných pre prípravu daňových priznaní a dokumentov a zaplata daní (v hodinách)
3. Počet potrebných platieb dane
4. Poregistračné procesy (vrátenie DPH, daňový audit, administratívne daňové odvolanie)

Indikátor úplná daňová záťaž je sumou všetkých daní, ktoré spoločnosť znáša po zohľadnení odpočítateľných položiek a výnimiek, pričom tieto dane môžeme klasifikovať do

5 hlavných kategórií: daň z príjmu, sociálne príspevky a odvody platené zamestnávateľom (vrátane povinných príspevkov do súkromných dôchodkových účtov), dane z nehnuteľností, dane z obratu a ostatné menšie dane (dane za odvoz odpadu, cestné dane).

Počet hodín potrebných pre prípravu daňových priznaní, dokumentov a zaplataenia daní zahŕňa čas a s tým súvisiaci časový náklad potrebný na prípravu, podanie a zaplataenie 3 hlavných typov daní – dane z príjmu, dane z pridanej hodnoty a odvodov za zamestnancov.

Počet potrebných platieb dane odráža celkový počet potrebných platieb na splnenie daňových a odvodových povinností, spôsob platieb, frekvenciu platieb, frekvenciu oznamovacích povinností a počet štátnych úradov, s ktorými spoločnosť prichádza do styku.

Poregistračné procesy zahŕňajú 4 hlavné zložky – čas potrebný na splnenie uplatnenia náhrady DPH (vyplňanie výkazov), čas, ktorý uplynie od uplatnenia náhrady o vrátenie DPH a získania peňazí a dva časy spojené s daňovým auditom (splnenie podmienok na jeho vykonanie a čas potrebný na jeho uskutočnenie a dokončenie).

Je teda zrejmé, že metodológia Svetovej banky má vyššiu výpovednú lehotu než štandardné indexy, keďže komplexne pokrýva všetky reálne finančné výdavky spoločnosti súvisiace s daňovými a odvodovými povinnosťami voči štátu a zamestnancom. Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že z dostupných medzinárodných indexov, ktoré porovnávajú konkurencieschopnosť a podnikateľské prostredie vo svete, je metodológia indexu Ease of Doing Business v oblasti daní a odvodov pravdepodobne najkomplexnejšou a najviac vypovedajúcou o skutočnom stave podnikateľského prostredia v jednotlivých krajinách.

Global Competitiveness Report 2016-2017

Global Competitiveness Report je rebríček konkurencieschopnosti, ktorý zostavuje Svetové ekonomické fórum vo Švajčiarsku (WEF) na základe prieskumu medzi podnikateľmi. Tento rok bolo zaradených do hodnotenia 138 krajín z celého sveta, pričom v prvej desiatke sa umiestnili najmä európske ekonomiky, Singapur, USA a Japonsko. Index konkurencieschopnosti vypovedá o schopnosti krajiny dosahovať udržateľný hospodársky rast v strednodobom horizonte. Každoročne hodnotí kvalitu verejných inštitúcií, vládne politiky a ďalšie faktory, ktoré podmieňujú úroveň produktivity a prosperity v krajinách.¹

Správa o globálnej konkurencieschopnosti (Global Competitiveness Report) posudzuje schopnosť krajín poskytnúť svojim obyvateľom vysokú životnú úroveň prostredníctvom efektívneho využívania dostupných ekonomických zdrojov. Index teda skúma

¹ Zdroj: http://alianciapas.sk/category/pravidelne_aktivity/sprava_o_globalnej_konkurencieschopnosti/

konkurencieschopnosť krajiny v globálnom ponímaní, ktorá zahŕňa „legislatívu, inštitúcie a faktory, ktoré determinujú úroveň produktivity krajiny.“ (World Economic Forum, 2016)

Správa o globálnej konkurencieschopnosti za roky 2016 a 2017 posudzuje kľúčové faktory prosperity a produktivity v 138 krajinách sveta, čo z nej robí najkomplexnejšie porovnanie konkurencieschopnosti s jednotnou metodológiou na svete.

„Index konkurencieschopnosti vypovedá o perspektíve krajiny dosahovať udržateľný hospodársky rast v strednodobom horizonte. Každoročne hodnotí kvalitu verejných inštitúcií, vládne politiky a ďalšie faktory, ktoré podmieňujú úroveň produktivity a prosperity v 138 krajinách sveta.“ (Aliancia PAS, 2016)²

Tabuľka - Zloženie indexu globálnej konkurencieschopnosti 2016/2017

Základné predpoklady	Zvyšovanie efektivity	Inovácie a sofistikácia
1. pilier: Inštitúcie	5. pilier: Vyššie vzdelanie	11. pilier: Sofistikácia obchodu a subjektov
2. pilier: Infraštruktúra	6. pilier: Efektivita trhu	12. pilier: Inovácie
3. pilier: Makroekonomické prostredie	7. pilier: Efektivita pracovného trhu	
4. pilier: Zdravotníctvo a základné vzdelanie	8. pilier: Rozvoj finančného trhu	
	9. pilier: Technologická pripravenosť	
	10. pilier: Veľkosť trhu	

Zdroj: Svetové ekonomické fórum

Indikátory, ktoré sú relevantné k daňovej a odvodovej tematike, nájdeme v druhom subindexe – zvyšovanie efektivity v pilieroch č. 6 Efektivita trhu a č. 7 Efektivita pracovného trhu.

² Zdroj: <http://alianciapas.sk/tag/wef/>

3.2 Hodnotenie pozície Slovenska v medzinárodnom kontexte

Pri hodnotení pozície SR v rámci EÚ sme vychádzali z medzinárodných prieskumov od renomovaných inštitúcií, ktorými sú Svetová banka, Svetové ekonomické fórum a ďalších prieskumov realizovaných na svetovej i národnej úrovni.

Nižšie uvedený graf znázorňuje takzvanú vzdialenosť od ideálnej hranice (Distance to Frontier) platenia daní. Pod ideálnou hranicou rozumieme najlepšie hodnotenú krajinu sveta z pohľadu výšky daní a jednoduchosti ich platenia podľa indexu Ease of Doing Business Svetovej banky.³

Pre porovnanie sme vybrali niekoľko významných svetových ekonomík ako USA či Japonsko, pričom v tabuľke sú zastúpené najmä všetky členské štáty Európskej únie.

Čo sa týka umiestnenia Slovenska, to dosahuje **pri platení daní výkonnosť 80,57 % najlepších krajín sveta – Kataru a Spojených Arabských Emirátov**. To predstavuje **lepšie hodnotenie ako v prípade regionálne príbuznej krajiny Maďarsko (74,46 %), ale horšie hodnotenie ako je tomu v prípade Poľska (82,73 %) a Českej republiky (80,69 %)**. Zároveň však môžeme konštatovať, že **najvyspelejšie štáty Európskej únie sa v oblasti platenia daní pohybujú v pásme približne 85 – 94 %**.

Zo sledovaných 190 krajín sveta sa Slovensko nachádza v rámci rebríčka **na 56. mieste v oblasti platenia daní**. V porovnaní s rokom 2014 však Slovensko dosiahlo pozitívny posun k najlepšie hodnotenej krajine sveta o 11,78 % (zo 68,79 % na 80,57 %).

Pri pohľade na tú istú tabuľku s umiestnenými členskými krajinami Európskej únie je zrejmé, že pre oblasť platenia daní existuje na Slovensku stále veľmi vysoký potenciál.

Slovensko **sa nachádza spolu s ostatnými štátmi V₄ (Poľsko, Maďarsko, Česká republika) takmer na chvoste Európskej únie** v intervale 74 % až 83 % hodnotenia najlepšej ekonomiky sveta. Za skupinou V₄ zaostalo z krajín Európskej únie iba Bulharsko a Taliansko. V rámci skupiny V₄ sú badateľné rozdiely v prípade dvoch krajín, a to Poľska, ktoré dosiahlo výkonnosť 82,73 %, a Maďarska, ktoré dosiahlo hodnotu 74,46 %. Poľsko a Maďarsko tak od seba delí 30 priečok (resp. 30 krajín, ktoré dosiahli hodnotu v intervale 74,46 – 82,73 %).

Najlepšie hodnotenými štátmi Európskej únie v oblasti platenia daní sú Írsko, Dánsko, Spojené kráľovstvo, Fínsko, Lotyšsko, Luxembursko, Holandsko a Estónsko, ktoré sa

³ Najlepšie hodnotenej krajine sveta je pridelená hodnota 100.

pohybujú v intervale 88 % až 94,4 %, a teda ich odstup od najlepšie hodnotenej krajiny sveta je veľmi malý.

Tabuľka – Porovnanie pozície Slovenska s ostatnými krajinami EÚ v rebríčku Ease of Doing Business (vzdialenosť od najlepšej ekonomiky = 100)

Štáty EÚ, USA a Japonsko	Poradie v sub-indexe Dane	2016 Vzdialenosť od ideálnej hranice	Celkové poradie
Írsko	5	94,40%	18
Dánsko	7	92,11%	3
Spojené kráľovstvo	10	90,74%	7
Fínsko	13	90,23%	13
Lotyšsko	15	89,79%	14
Luxembursko	16	88,92%	59
Holandsko	20	88,07%	28
Estónsko	21	88,04%	12
Slovinsko	24	86,55%	30
Litva	27	85,44%	21
Švédsko	28	85,28%	9
Malta	33	84,59%	76
Cyprus	34	84,45%	45
USA	36	83,85%	8
Španielsko	37	83,80%	32
Portugalsko	38	83,75%	25
Rakúsko	42	83,39%	19
Poľsko	47	82,73%	24
Nemecko	48	82,10%	17
Chorvátsko	49	81,74%	43
Rumunsko	50	81,64%	36
Česká republika	53	80,69%	27
Slovenská republika	56	80,57%	33
Francúzsko	63	78,72%	29
Grécko	64	78,22%	61
Belgicko	66	77,31%	42
Japonsko	70	77,03%	34
Maďarsko	77	74,46%	41
Bulharsko	83	72,81%	39
Taliano	126	61,65%	50

Zdroj primárnych údajov: Svetová banka

Porovnanie výšky daňového, odvodového a poplatkového zaťaženia

Nižšie uvedený graf prezentuje celkovú daňovú záťaž (vrátane odvodov) v jednotlivých krajinách Európskej únie vyjadrenú ako percento podielu na zisku spoločnosti. Index Ease of Doing Business skúma všetky dane, odvody a poplatky, ktoré majú dopad na reálny peňažný tok spoločnosti. Preto môžeme tieto údaje považovať za dáta s komplexnejšou výpovednou hodnotou ako je tomu v prípade samotnej sadzby dane z príjmov právnických osôb, ktorá sa bežne využíva v medzinárodných porovnaníach.

Modelová spoločnosť zaplatí na Slovensku 51,6 % zo svojho podnikateľského zisku na všetky daňové, odvodové a poplatkové povinnosti, čo je významne viac ako priemer EÚ-28, ktorý je na úrovni 42,9 % a mierne viac ako priemer V4, ktorý dosahuje úroveň 47,1 %.

Inými slovami, Slovensko je 5. krajinou v poradí s najvyšším úplným daňovo-odvodovým zaťažením v rámci krajín Európskej únie.

Na základe vyššie uvedeného môžeme označiť tvrdenia o nízkom daňovom zaťažení na Slovensku v porovnaní s Európskou úniou⁴, ktoré sú často používané slovenskými politickými elitami ako argument pri zavádzaní opatrení zvyšujúcich podiel tohto zaťaženia, za nesprávne z pohľadu reálneho dopadu na podnikateľské subjekty.

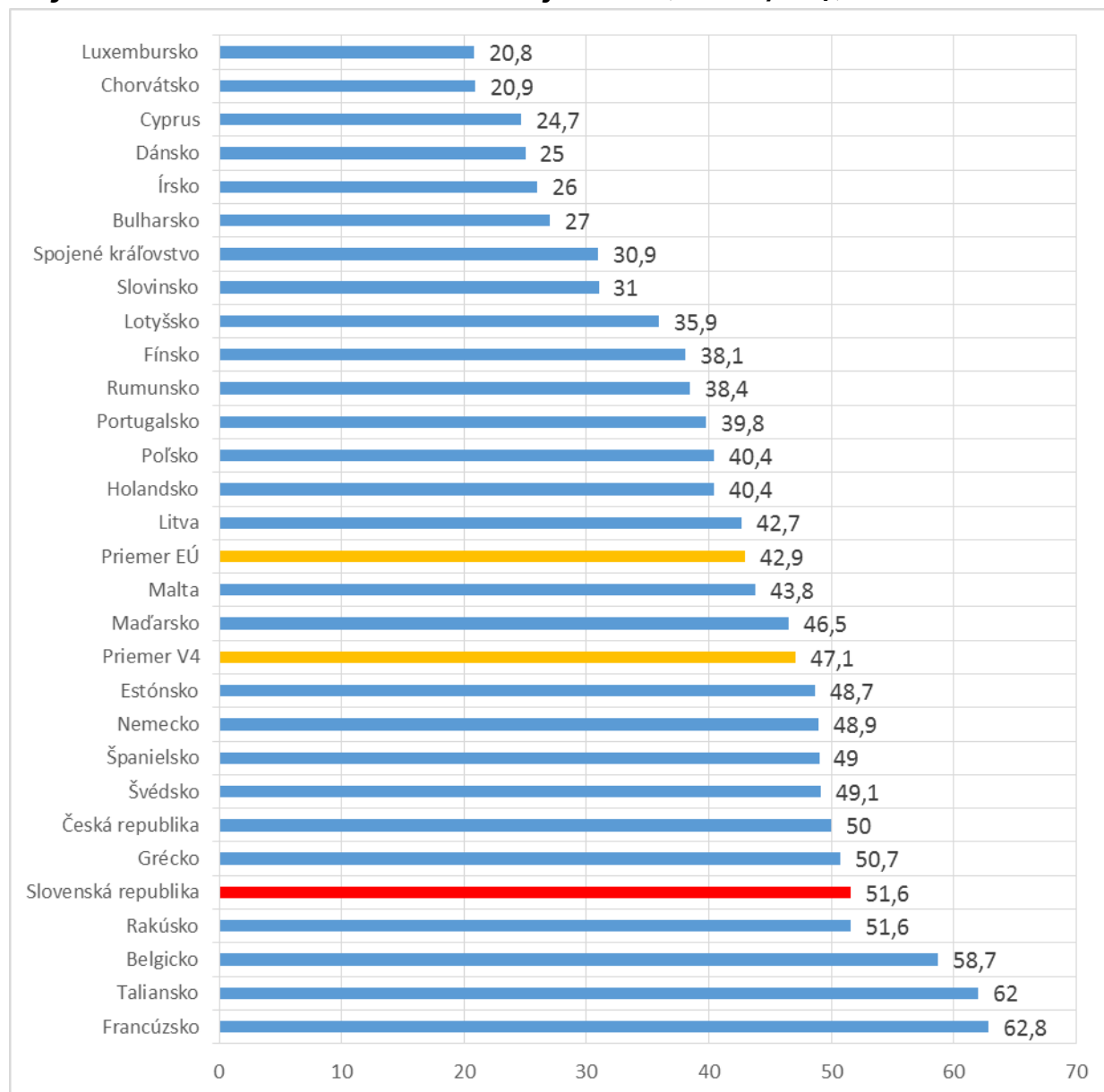
Na nasledujúcich dvoch grafoch zobrazujeme rozdelenie celkovej daňovo-odvodovej záťaže podniku na dve hlavné zložky – a to odvody za zamestnancov (resp. náklady na prácu) a daň z príjmov právnických osôb v danej krajine Európskej únie.

Ako môžeme nižšie vidieť, **Slovensko má štvrtý najvyšší podiel nákladov na prácu na celkovej daňovo-odvodovej záťaži v Európskej únii – z 51,6 % celkovej záťaže pripadá na odvody a náklady na prácu až 39,7 %**. Vyššie náklady na prácu sú pre modelovú spoločnosť pôsobiacu v krajinách EÚ iba vo Francúzsku (53,5 %), Belgicku (48,9 %) a v Taliansku (43,4 %).

Tento výsledok je výrazne vyšší ako priemer Európskej únie (28,35 %) a priemer krajín V4 (34,3 %).

⁴ <http://www.danovecentrum.sk/clanok-z-titulky/zatazenie-prace-danami-a-odvodmi-v-sr-dosahuje-41--percent-spravodajstvo-4-2015.htm>

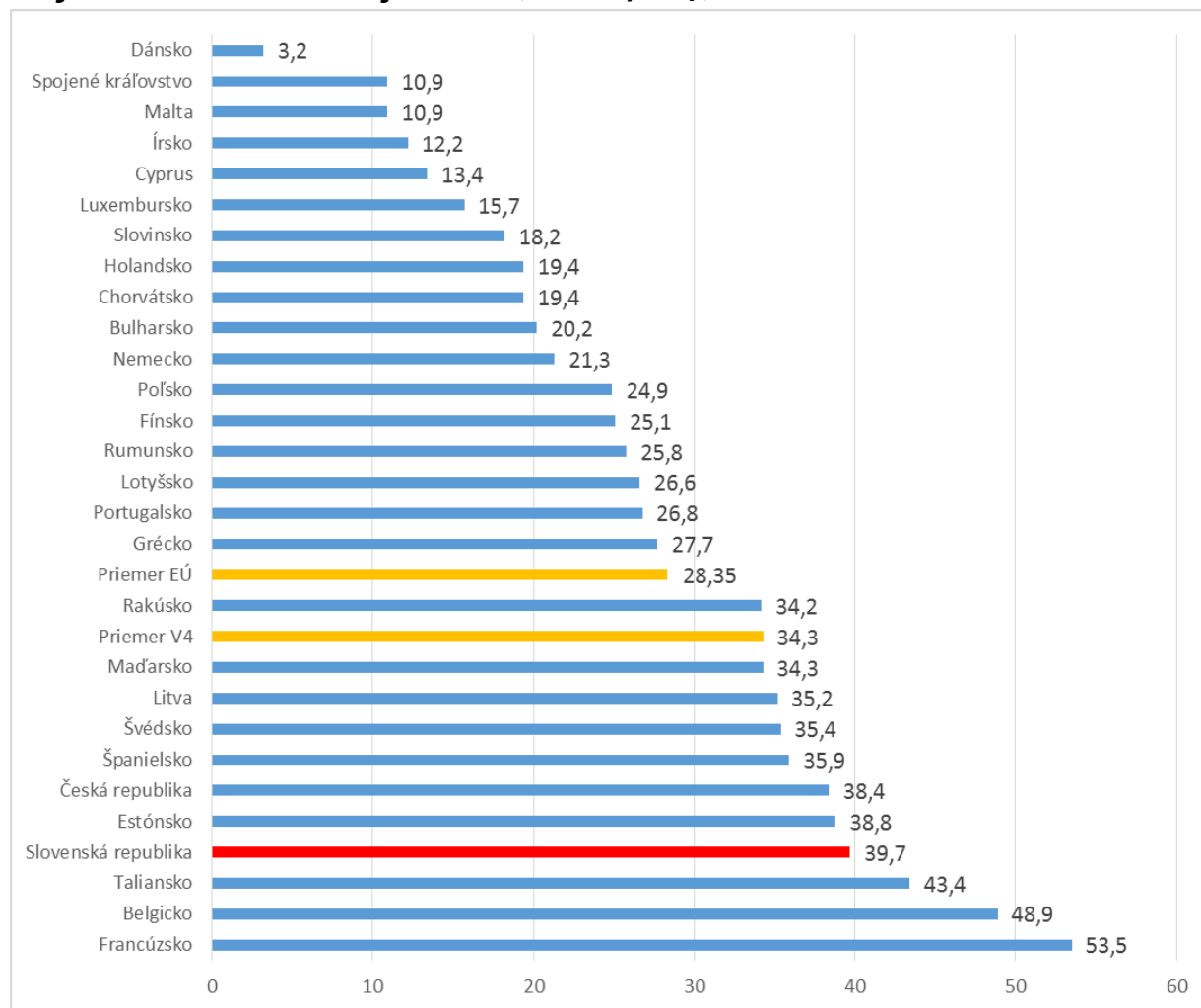
Graf - Celková daňovo-odvodová záťaž v krajinách EÚ (% zisku, 2017)

Zdroj primárnych údajov: Svetová banka, PriceWaterhouseCoopers

Získaný výsledok v oblasti daňovo-odvodového zaťaženia na Slovensku poukazuje na asymetrické prerozdelenie celkovej finančnej záťaže na odvody a vysoké náklady na prácu, čo je jednoznačne v neprospech nielen rozvoja zamestnanosti na Slovensku, ale aj ekonomického rozvoja a motivácie pracovať či podnikáť na území Slovenska.

Graf - Odvodová záťaž v krajinách EÚ (% zisku, 2017)

Zdroj primárnych údajov: Svetová banka, PriceWatershouseCoopers

V pravidelne vydávanej publikácii Annual Growth Survey, ktorej autorom je Európska komisia, nájdeme zhodnotenie ekonomických a sociálnych východísk a odporúčaný postup pre členské štáty v prioritných oblastiach a opatreniach.⁵

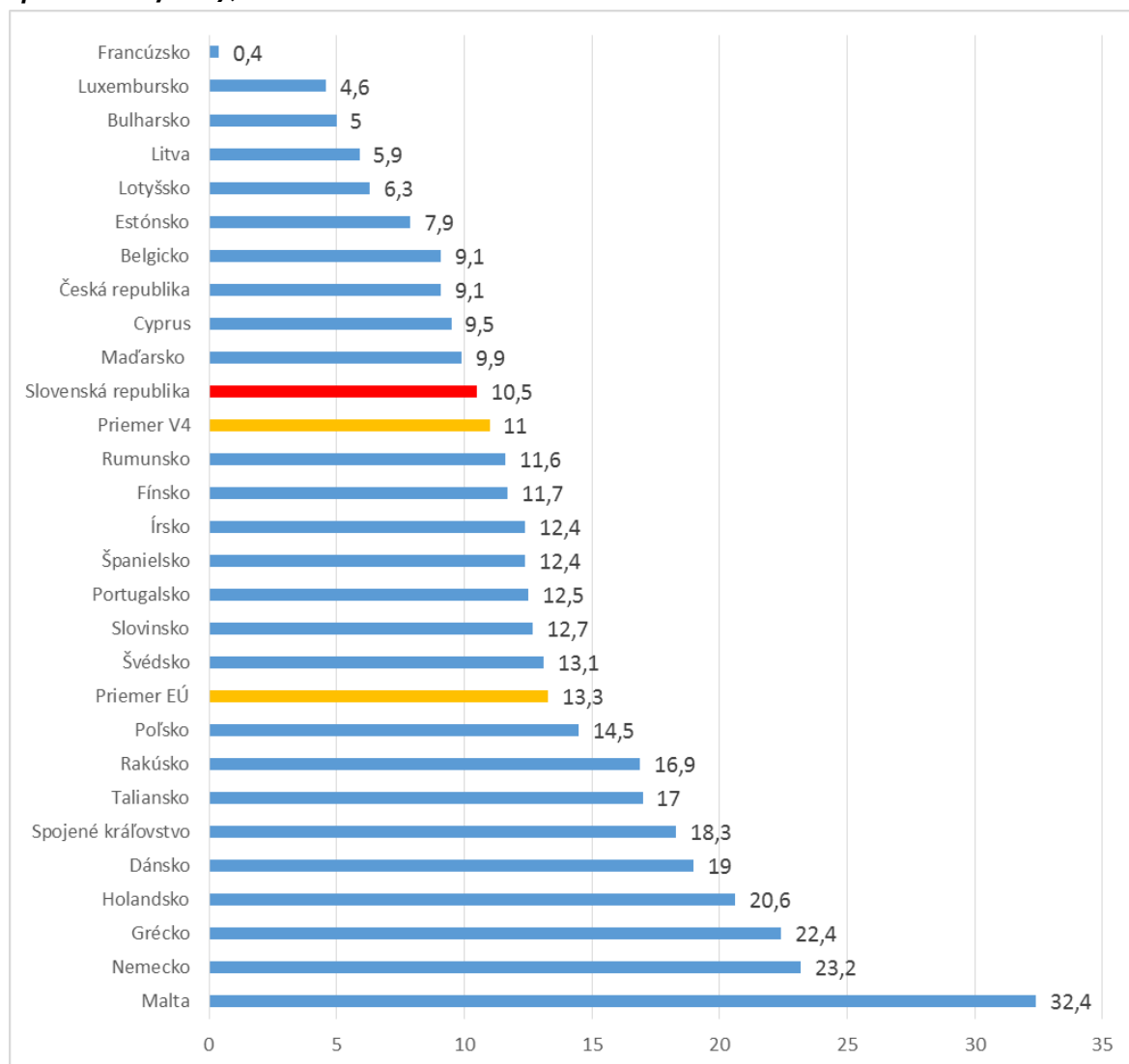
V poslednej edícii tejto publikácie pre rok 2017 Komisia v daňovej oblasti odporúča „zavedenie moderných a efektívnych daňových systémov, ktoré môžu podporiť rast a spravodlivosť medzi podnikmi, zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov a v konečnom dôsledku viesť k vytvoreniu nových pracovných miest“ (Európska Komisia, 2016). Zároveň publikácia definuje viacero prekážok pre investície, ktorými sú najmä vysoká úroveň zdanenia, príliš zložitý daňový systém či vysoké náklady na prácu.

Podľa údajov o výške odvodového zaťaženia na Slovensku môžeme konštatovať, že na Slovensku je trend v danej oblasti výrazne odlišný – dosiahnutá úroveň odvodového zaťaženia vo výške 39,7 % je toho dôkazom.

⁵ https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-annual-growth-survey_en

V uplynulých rokoch tiež došlo k viacerým zmenám v Zákonníku práce v neprospech flexibility využívania pracovnej sily zamestnávateľmi. Týka sa to najmä obmedzenia flexibilného nástroja zamestnávania na dohody (zaťaženie plnohodnotnými odvodmi ako je tomu pri klasickom pracovnom pomere).

Graf - Závažnosť dane z príjmu právnických osôb v krajinách EÚ (% zisku modelovej spoločnosti, 2017)

Zdroj primárnych údajov: Svetová banka, PriceWaterhouseCoopers

Pri pohľade na efektívne zaťaženie, ktoré plyní z dane z príjmov právnických osôb, patrí Slovensko k jedným z menej zaťažených krajín s hodnotou 10,5 %, čo je pod priemerom krajín V4 (11 %) a pod priemerom krajín EÚ (13,3 %).

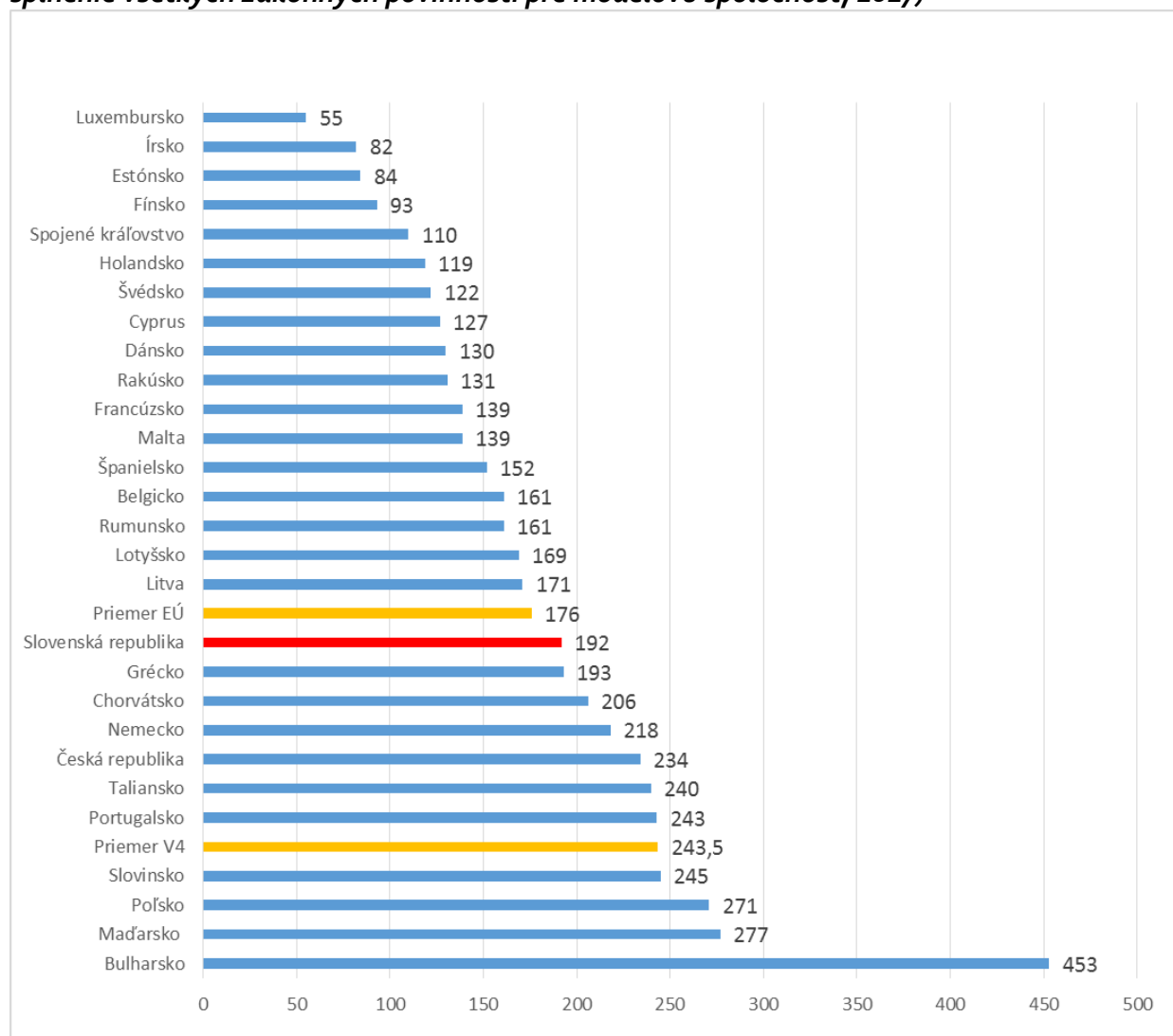
Dosiahnutý výsledok je okrem iného dôsledkom vysokých odvodov, ktoré spoločnostiam pôsobiacim na Slovensku znižujú čistý príjem pred zdanením.

Časový náklad platenia daní

V oblasti časových nákladov platenia daní a odvodov je Slovensko s kalkulovanou hodnotou 192 hodín času pre modelovú spoločnosť, **najlepšie hodnotenou krajinou v rámci skupiny V4 s relatívne vysokým odstupom od ostatných krajín V4.**

Napríklad v Českej republike by rovnakej spoločnosti trvalo až 234 hodín, kým by splnila všetky zákonné povinnosti a uhradila všetky potrebné dane a odvody. V Poľsku by to rovnakej spoločnosti zabralo 271 hodín času a v Maďarsku až 277 hodín času.

Graf - Časová záťaž platenia daní a odvodov v krajinách EÚ (počet hodín potrebných pre splnenie všetkých zákonných povinností pre modelovú spoločnosť, 2017)

Zdroj primárnych údajov: Svetová banka, PriceWaterhouseCoopers

Z grafu taktiež môžeme vidieť, že Slovensko napriek relatívne dobrej pozícii v rámci skupiny V4, nedokázalo dosiahnuť nadpriemerný výsledok z pohľadu Európskej únie, keďže priemer všetkých krajín EÚ sa pohybuje na úrovni 176 hodín časového vkladu.

Medzi lídrov v tomto indikátore môžeme zaradiť Luxembursko, Írsko, Estónsko a Fínsko, ktorým sa podarilo obmedziť časový náklad platenia daní a odvodov pod 100 hodín.

Približne polovica krajín Európskej únie sa nachádza v intervale 100 – 200 hodín, pričom najvyššiu hodnotu z členských krajín EÚ dosiahlo Bulharsko s časovým nákladom 453 hodín času.

Počet platieb, ktoré sú potrebné pre platenie daní

V tomto indikátore vykazuje Slovensko lepší stav ako je tomu v prípade časového nákladu. Slovensko sa s hodnotou 8 potrebných platieb **nachádza nad priemerom V4 (8,5 potrebných platieb ročne) a dokonca nad priemerom celej EÚ (11,3).**

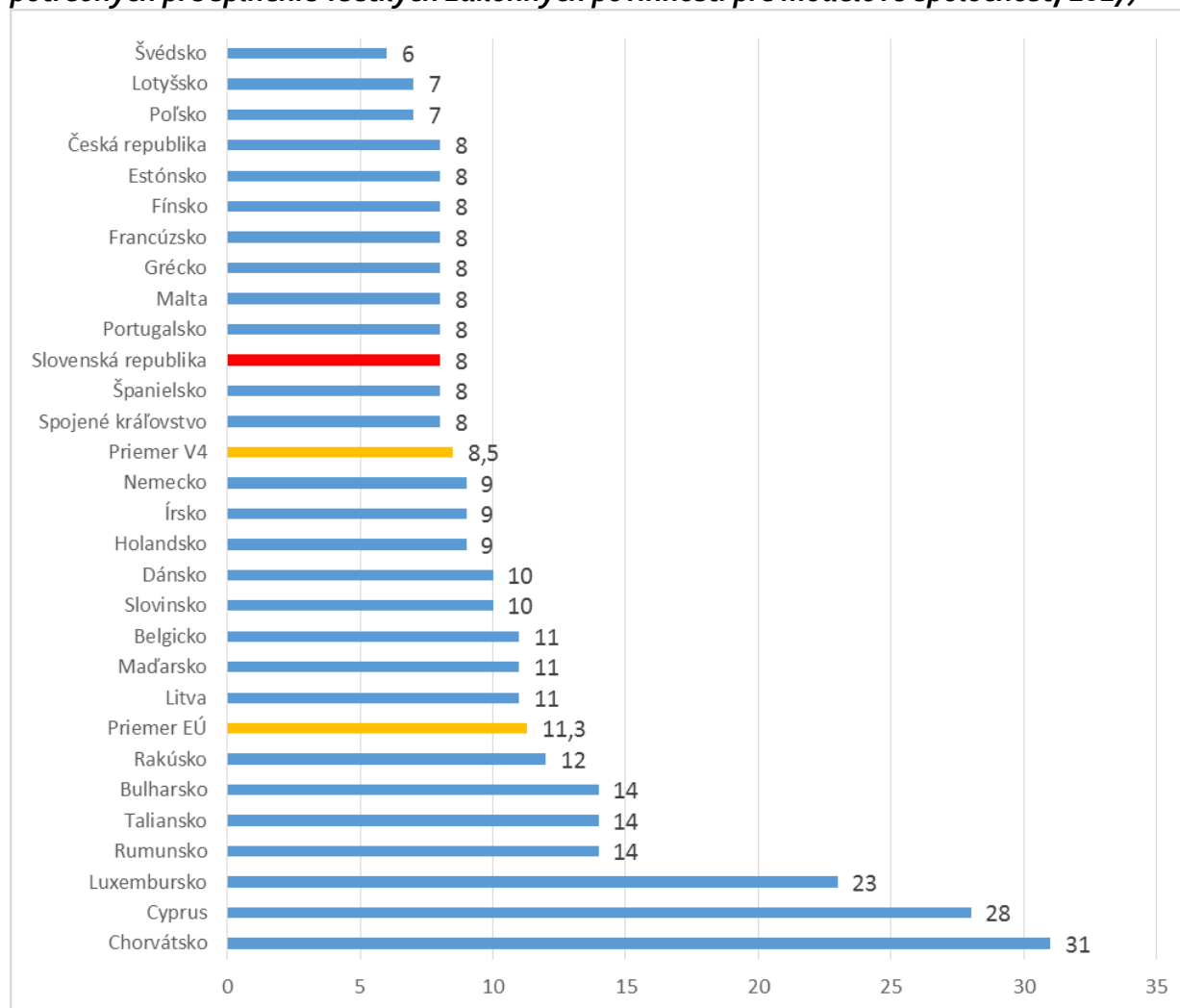
Celkovo je Slovensko štvrtým najlepším štátom Európskej únie z pohľadu počtu požadovaných platieb, pričom toto miesto zdieľa s ďalšími deviatimi štátmi, ktoré dosiahli rovnakú hodnotu.

Najvyšší počet platieb vykazujú Luxembursko (23), Cyprus (28) a Chorvátsko (31).

Zmeny uskutočnené v Slovenskej republike, ktoré viedli k zlepšeniu pozície Slovenska v rebríčku Ease of Doing Business:

- zjednodušenie procesu začatia podnikania zavedením jednotných kontaktných miest (JKM) a sprístupnením elektronických služieb JKM (prostredníctvom týchto služieb je možné ohlásiť živnosť, požiadať o udelenie povolenia na podnikanie podľa osobitných predpisov, získať výpis zo živnostenského registra a pod.),
- zjednodušenie platenia daní zavedením elektronického systému podania a platobného systému pre DPH,
- zavedenie elektronizácie podávania daňových priznaní a platenia daní.

Graf - Počet platieb potrebných pre platenie daní a odvodov v krajinách EÚ (počet platieb potrebných pre splnenie všetkých zákonných povinností pre modelovú spoločnosť, 2017)

Zdroj primárnych údajov: Svetová banka, PriceWaterhouseCoopers

Index globálnej konkurencieschopnosti

Nižšie uvedená tabuľka prezentuje vybrané indikátory Indexu globálnej konkurencieschopnosti pre Slovensko a ostatné krajiny skupiny V4. V každom indikátore (celková daňová sadzba, vplyv zdanenia na motiváciu investovať a na motiváciu pracovať) sa **Slovensko umiestnilo horšie ako priemer V4.**

Indikátor vplyv zdanenia na motiváciu investovať skúma, do akej miery znižujú dane a odvody motiváciu spoločností investovať v danej krajine, pričom hodnotenie sa realizuje v škále 1-7 (1 = do značnej miery, 7 = vôbec). Uskutočňuje sa na základe rozsiahleho prieskumu (Executive Opinion Survey) názorov vedúcich pracovníkov po celom svete.

Medzi respondentmi sa nachádzajú tak malé a stredné podniky (SMEs) ako i veľké spoločnosti.

Indikátor vplyv zdanenia na motiváciu pracovať skúmal názory respondentov, do akej miery znižujú dane a odvody motiváciu človeka pracovať, pričom hodnotenie sa realizuje v škále 1-7 (1 = do značnej miery, 7 = vôbec). Vzorku respondentov tvorili opäť vedúci pracovníci malých, stredných aj veľkých podnikov.

Môžeme konštatovať, že rozdiely pri niektorých indikátoroch sú výrazné napr. v indikátore vplyv zdanenia na motiváciu investovať dosahujú krajiny ako Česká republika (47) a Maďarsko (40) podstatne nižšie hodnoty ako dosiahlo Slovensko (94).

Tabuľka - Vybrané indikátory Indexu globálnej konkurencieschopnosti v súvislosti s daňovým a odvodovým zaťažením (2016-2017)

Krajina	Celková pozícia	Skóre (1-7)	Celková daňová sadzba (% zo zisku)	Vplyv zdanenia na motiváciu investovať	Vplyv zdanenia na motiváciu pracovať
Slovensko	65	4,28	112	94	136
Česká republika	31	4,72	111	47	110
Poľsko	36	4,56	81	95	127
Maďarsko	69	4,2	103	40	101
Priemer V4	50	4,44	102	69	119
Vzdialenosť SK od V4	15	0,16	10	25	17

Pozn.: Hodnota v stĺpcoch predstavuje pozíciu krajiny v celkovom rebríčku. Platí, že vyššie číslo reprezentuje horšie umiestnenie.

Zdroj primárnych údajov: Svetové obchodné fórum

Porovnanie sadzby dane z príjmov právnických osôb

V tejto sekcii sa zaoberáme porovnaním sadzby dane z príjmov právnických osôb vo všetkých krajinách Európskej únie a jej vývojom medzi rokmi 2009 a 2016. Zdrojom dát je globálna konzultačná spoločnosť KPMG, ktorá na svojej webstránke monitoruje sadzbu tejto dane pre všetky krajiny sveta.⁶

Základná sadzba dane z príjmov právnických osôb je pre podnikateľov len jedným z viacerých rozličných faktorov, ktoré determinujú celkové finančné zaťaženie podnikania. Napriek tomu je táto sadzba pomerne detailne sledovaným ukazovateľom, pretože umožňuje rýchle porovnanie medzi krajinami. Akákoľvek zmena sadzby dane z príjmov

⁶ Dostupné na: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>

právnických osôb či už smerom nahor alebo nadol je vnímaná ako dôležitý signál vypovedajúci o vývoji podnikateľského prostredia v danej krajine.

V tabuľke nižšie prezentujeme sadzby dane z príjmov právnických osôb v jednotlivých krajinách EÚ za roky 2009 až 2016, pričom sú zoradené od najnižšej sadzby po najvyššiu podľa stavu v roku 2009. Neskôr uvádzame aj tabuľku so zoradením krajín podľa aktuálneho stavu sadzieb v roku 2016.

Tabuľka - Sadzba dane z príjmov právnických osôb v krajinách EÚ (zoradené podľa najnižšej sadzby v roku 2009)

Por.	Krajina	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	Bulharsko	10	10	10	10	10	10	10	10
2	Cyprus	10	10	10	10	12,5	12,5	12,5	12,5
3	Írsko	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
4	Lotyšsko	15	15	15	15	15	15	15	15
5	Maďarsko	16	19	19	19	19	19	19	19
6	Rumunsko	16	16	16	16	16	16	16	16
7	Poľsko	19	19	19	19	19	19	19	19
8	Slovensko	19	19	19	19	23	22	22	22
9	Chorvátsko	20	20	20	20	20	20	20	20
10	Česká republika	20	19	19	19	19	19	19	19
11	Litva	20	15	15	15	15	15	15	15
12	Estónsko	21	21	21	21	21	21	20	20
13	Slovinsko	21	20	20	18	17	17	17	17
	Priemer EÚ	23,11	22,93	22,7	22,51	22,75	21,34	22,25	22,09
14	Rakúsko	25	25	25	25	25	25	25	25
15	Dánsko	25	25	25	25	25	24,5	23,5	22
16	Grécko	25	24	20	20	26	26	29	29
17	Portugalsko	25	25	25	25	25	23	21	21
18	Holandsko	25,5	25,5	25	25	25	25	25	25
19	Fínsko	26	26	26	24,5	24,5	20	20	20
20	Švédsko	26,3	26,3	26,3	26,3	22	22	22	22
21	Spojené kráľovstvo	28	28	26	24	23	21	20	20
22	Luxembursko	28,59	28,59	28,8	28,8	29,22	29,22	29,22	29,22
23	Nemecko	29,44	29,41	29,37	29,48	29,55	29,58	29,65	29,72
24	Španielsko	30	30	30	30	30	30	28	25
25	Taliansko	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4
26	Francúzsko	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33
27	Belgicko	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99
28	Malta	35	35	35	35	35	35	35	35

Zdroj primárnych údajov: KPMG

Ako je možné vidieť, Slovensko bolo v roku 2009 so sadzbou dane 19 % krajinou so 7. - 8. najnižšou daňou v rámci krajín EÚ, čím sa zaradila nad priemernú európsku sadzbu, ktorá bola v danom roku vo výške 23,11 %. V krajinách V4 bola v roku 2009 priemerná sadzba dane vo výške 18,5 %.

V nasledujúcej tabuľke prezentujeme sadzby dane z príjmov právnických osôb v jednotlivých krajinách EÚ za roky 2009 až 2016, pričom v tomto prípade sú zoradené od najnižšej sadzby po najvyššiu podľa aktuálneho stavu v roku 2016.

Tabuľka - Sadzba dane z príjmov právnických osôb v krajinách EÚ (zoradené podľa najnižšej sadzby v roku 2016)

Por.	Krajina	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	Bulharsko	10	10	10	10	10	10	10	10
2	Cyprus	10	10	10	10	12,5	12,5	12,5	12,5
3	Írsko	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
4	Lotyšsko	15	15	15	15	15	15	15	15
5	Litva	20	15	15	15	15	15	15	15
6	Rumunsko	16	16	16	16	16	16	16	16
7	Slovinsko	21	20	20	18	17	17	17	17
8	Maďarsko	16	19	19	19	19	19	19	19
9	Poľsko	19	19	19	19	19	19	19	19
10	Česká republika	20	19	19	19	19	19	19	19
11	Chorvátsko	20	20	20	20	20	20	20	20
12	Estónsko	21	21	21	21	21	21	20	20
13	Fínsko	26	26	26	24,5	24,5	20	20	20
14	Spojené kráľovstvo	28	28	26	24	23	21	20	20
15	Portugalsko	25	25	25	25	25	23	21	21
16	Slovensko	19	19	19	19	23	22	22	22
17	Dánsko	25	25	25	25	25	24,5	23,5	22
18	Švédsko	26,3	26,3	26,3	26,3	22	22	22	22
	Priemer EÚ	23,11	22,93	22,7	22,51	22,75	21,34	22,25	22,09
19	Rakúsko	25	25	25	25	25	25	25	25
20	Holandsko	25,5	25,5	25	25	25	25	25	25
21	Španielsko	30	30	30	30	30	30	28	25
22	Grécko	25	24	20	20	26	26	29	29
23	Luxembursko	28,59	28,59	28,8	28,8	29,22	29,22	29,22	29,22
24	Nemecko	29,44	29,41	29,37	29,48	29,55	29,58	29,65	29,72
25	Taliansko	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4
26	Francúzsko	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33
27	Belgicko	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99
28	Malta	35	35	35	35	35	35	35	35

Zdroj primárnych údajov: KPMG

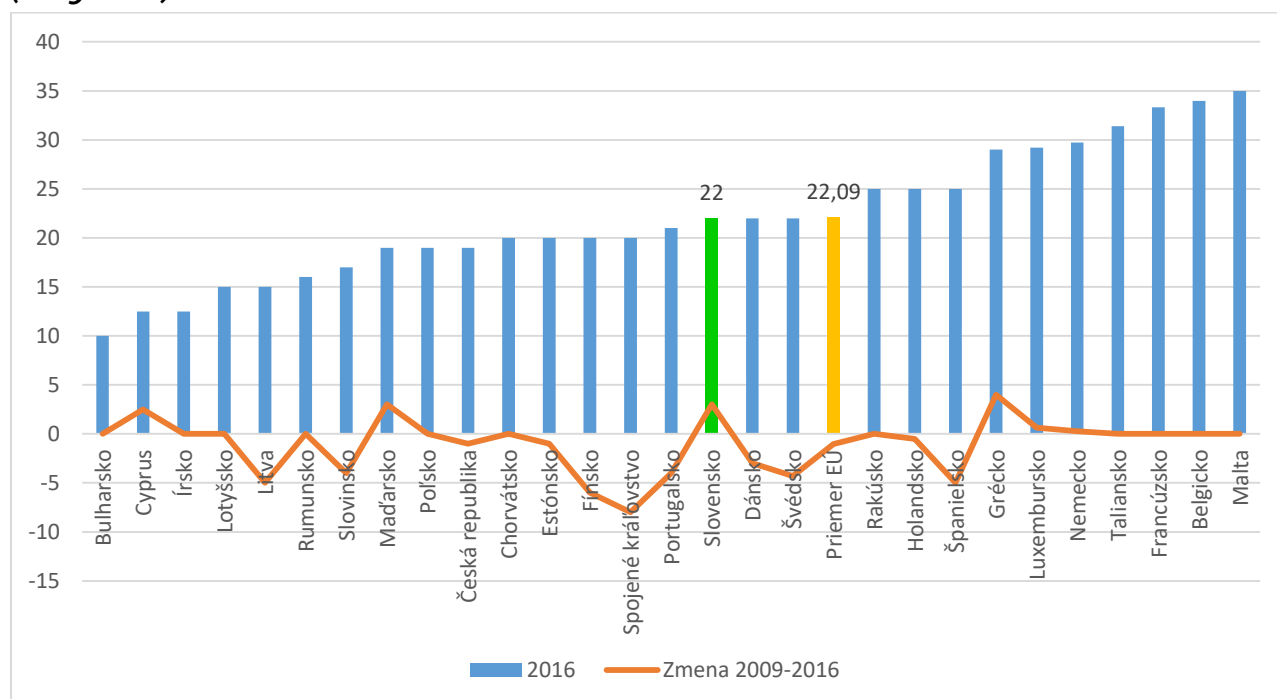
Slovensko sa pri porovnaní s rokom 2009 posunulo na aktuálnu 16. pozíciu. Zároveň sa taktiež s aktuálnou sadzbou dane vo výške 22 % posunulo tesne k priemernej hodnote EÚ, ktorá je vo výške 22,09 %.

Priemer krajín V4, ktorý bol v roku 2009 na úrovni 18,5 %, sa mierne zvýšil a dosiahol tak hodnotu 19,75 % - Slovensko však malo v rámci krajín V4 najvyššiu sadzbu dane, pričom Česká republika, Poľsko a Maďarsko mali nastavenú rovnakú výšku dane na úrovni 19 %.

Od roku 2017 sa znižuje súčasná sadzba dane z príjmov právnických osôb na 21 %. Nižšia sadzba dane sa bude prvýkrát aplikovať na zdaňovacie obdobie, ktoré začína 1.1.2017 a neskôr. Tento posun o 1 % smerom nadol môžeme vnímať ako pozitívny signál, ale zároveň je potrebné vnímať ho v kontexte ďalších opatrení, ktoré v konečnom dôsledku vedú k zvýšeniu daňového zaťaženia firiem na Slovensku (napr. v minulosti zavedenie tzv. daňových licencií, aktuálne zavedenie zdaňovania dividend a likvidačného zostatku). **Slovensko taktiež naďalej zostane krajinou s najvyššou sadzbou dane v rámci krajín V4.**

Okrem aktuálnej výšky sadzby dane je samozrejme významný aj jej vývoj v čase – na grafe nižšie je zobrazená aktuálna sadzba dane v roku 2016 v jednotlivých krajinách EÚ a zmena tejto sadzby medzi rokmi 2009 a 2016 v členských krajinách EÚ.

Graf - Sadzba dane z príjmov právnických osôb v krajinách EÚ (2016) a zmena v sadzbe (2009-2016)

Zdroj primárnych údajov: KPMG

Tabuľka – Sadzba dane z príjmov právnických osôb v krajinách EÚ (2016) a zmena v sadzbe, zoradené podľa výšky zmeny (2009-2016)

Krajina	2016	Zmena 2009-2016
Spojené kráľovstvo	20	-8
Fínsko	20	-6
Litva	15	-5
Španielsko	25	-5
Švédsko	22	-4,3
Slovinsko	17	-4
Portugalsko	21	-4
Dánsko	22	-3
Priemer EÚ	22,09	-1,02
Česká republika	19	-1
Estónsko	20	-1
Holandsko	25	-0,5
Bulharsko	10	0
Írsko	12,5	0
Lotyšsko	15	0
Rumunsko	16	0
Poľsko	19	0
Chorvátsko	20	0
Rakúsko	25	0
Taliansko	31,4	0
Francúzsko	33,33	0
Belgicko	33,99	0
Malta	35	0
Nemecko	29,72	0,28
Luxembursko	29,22	0,63
Cyprus	12,5	2,5
Maďarsko	19	3
Slovensko	22	3
Grécko	29	4

Zdroj: vlastné spracovanie na základe primárnych údajov od KPMG

Na základe vyššie uvedeného grafu a údajovej tabuľky so zobrazenou zmenou za obdobie 2009-2016 môžeme konštatovať niekoľko zásadných zistení – **v krajinách EÚ v sledovanom období prevládal trend znižovania dane z príjmu spoločností** – priemerne sa sadzba dane z príjmu medzi rokmi 2009 a 2016 znížila o 1,02 %.

Sledované krajiny môžeme rozdeliť do 3 skupín nasledovne:

- krajiny, ktoré v sledovanom období sadzbu dane znížili,
- krajiny, v ktorých sa sadzba dane nezmenila,
- krajiny, v ktorých sadzba dane vzrástla.

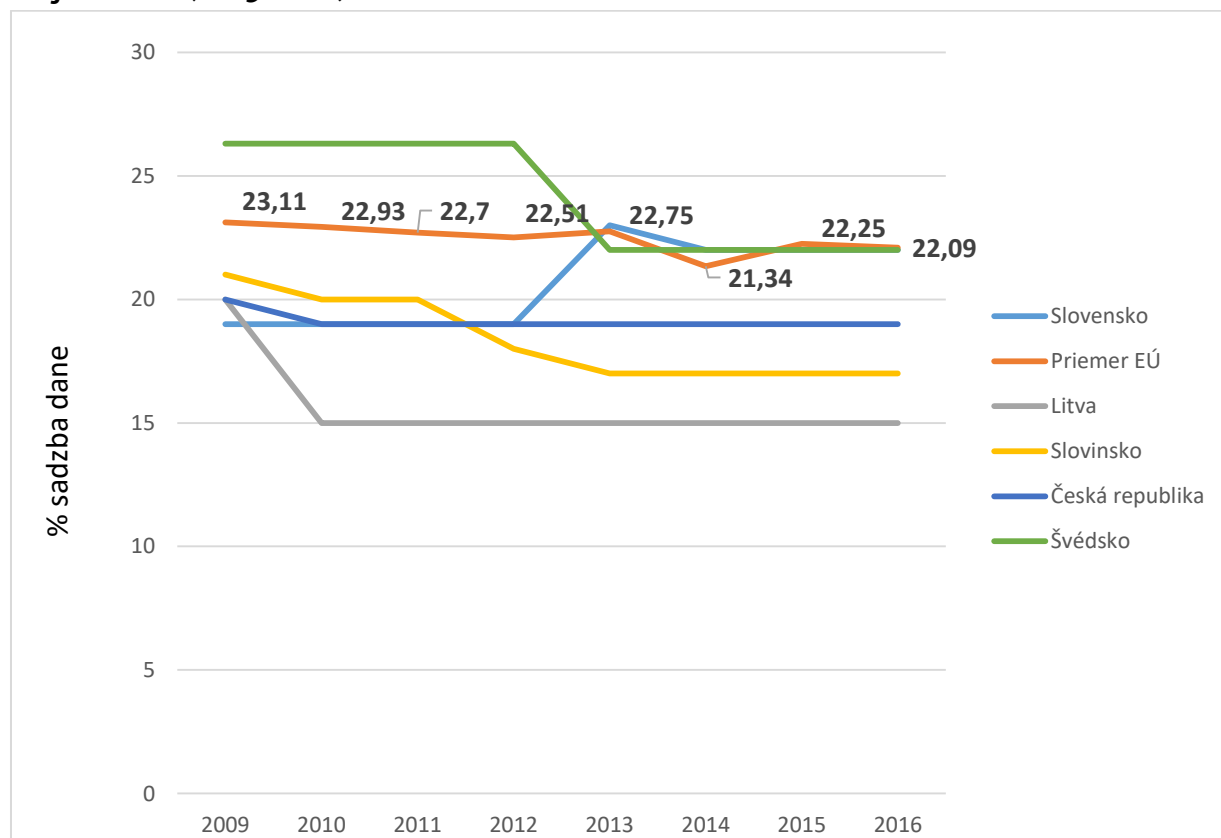
Sadzbu dane z príjmov právnických osôb znížilo 11 krajín EÚ, v ďalších 11 krajinách zostala nezmenená a 6 krajín EÚ túto sadzbu zvýšilo.

Krajiny, v ktorých došlo k najvyššiemu zníženiu sadzby dane sú Spojené kráľovstvo (-8 %), Fínsko (-6 %), Litva (-5 %) a Španielsko (-5 %).

Úroveň sadzby dane z príjmov na Slovensku je v porovnaní s niektorými vybranými členskými štátmi EÚ relatívne nižšia, týka sa to najmä sadzby dane na Malte (35 %), v Belgicku (33,99 %), Francúzsku (33,33 %), Taliansku (31,4 %), Nemecku (29,72 %), Luxembursku (29,22 %) a Grécku (29 %). V sledovanom období tieto krajiny nepristúpili k žiadnemu zníženiu sadzby dane, niektoré zvolili dokonca opačný trend.

V sledovanom období si ale môžeme všimnúť členské krajiny EÚ, ktoré znižovali dane z úrovne nižšej alebo porovnateľnej so Slovenskom na nové minimá. Príkladom môžu byť krajiny ako **Litva** (zníženie z 20 % na 15 %), **Slovinsko** (zníženie z 21 % na 17 %), ale aj **Česká republika** (zníženie z 20 % na 19 %).

Graf - Porovnanie vývoja dane z príjmov právnických osôb na Slovensku a vo vybraných krajinách EÚ (2009-2016)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe primárnych údajov KPMG

Druhou skupinou krajín sú tie, v ktorých sa sadzba dane z príjmov medzi rokmi 2009 a 2016 nezmenila. Z celkovo 11 krajín sa v tejto skupine nachádzajú iba štyri krajiny s tradične vysokou daňovou sadzbou (Taliansko, Francúzsko, Belgicko a Malta). Zvyšok skupiny tvoria naopak krajiny, v ktorých je daňová sadzba tradične nízka – napr. Bulharsko, Írsko, Lotyšsko, Rumunsko a ďalšie.

Poslednou skupinou krajín sú tie, v ktorých došlo v sledovanom období k zvýšeniu daňovej sadzby. Táto skupina je najmenej početnou, tvorí ju 6 členských krajín EÚ. Krajiny, v ktorých došlo k najvyššiemu zvýšeniu sadzby dane sú Grécko (o 4 %), Slovensko (o 3 %), Maďarsko (o 3 %) a Cyprus (o 2,5 %).

Práve Slovensko zaznamenalo hneď po Grécku zo všetkých krajín EÚ druhý najvyšší rast v sadzbe dane medzi rokmi 2009 a 2016 o 3 percentuálne body.

3.3 Deň daňovej slobody

Deň daňovej slobody je všeobecne známym pojmom pre metodológiu, ktorú používa Institut Économique Molinari na komparáciu kompletného daňového zaťaženia v krajinách Európskej únie.

Principiálne je táto metóda určená pre výpočet daňového a odvodového zaťaženia pre zamestnancov. Podľa nášho názoru je ale dôležitá aj pre zamestnávateľov a podnikateľov, keďže veľká časť zaťaženia spadá do oblasti odvodov, ktoré ovplyvňujú celkové náklady na prácu a priamo či nepriamo ich v konečnom dôsledku znášajú práve zamestnávatelia.

Na porovnanie kompletného daňového zaťaženia v krajinách Európskej únie používa Institut Économique Molinari relatívne jednoduchú metódu výpočtu:

$$\% \text{ skutočného daňového zaťaženia} = \frac{\text{odvodové a dôchodkové platby} + \text{daň z príjmu} + \text{DPH}}{\text{superhrubá mzda}}$$

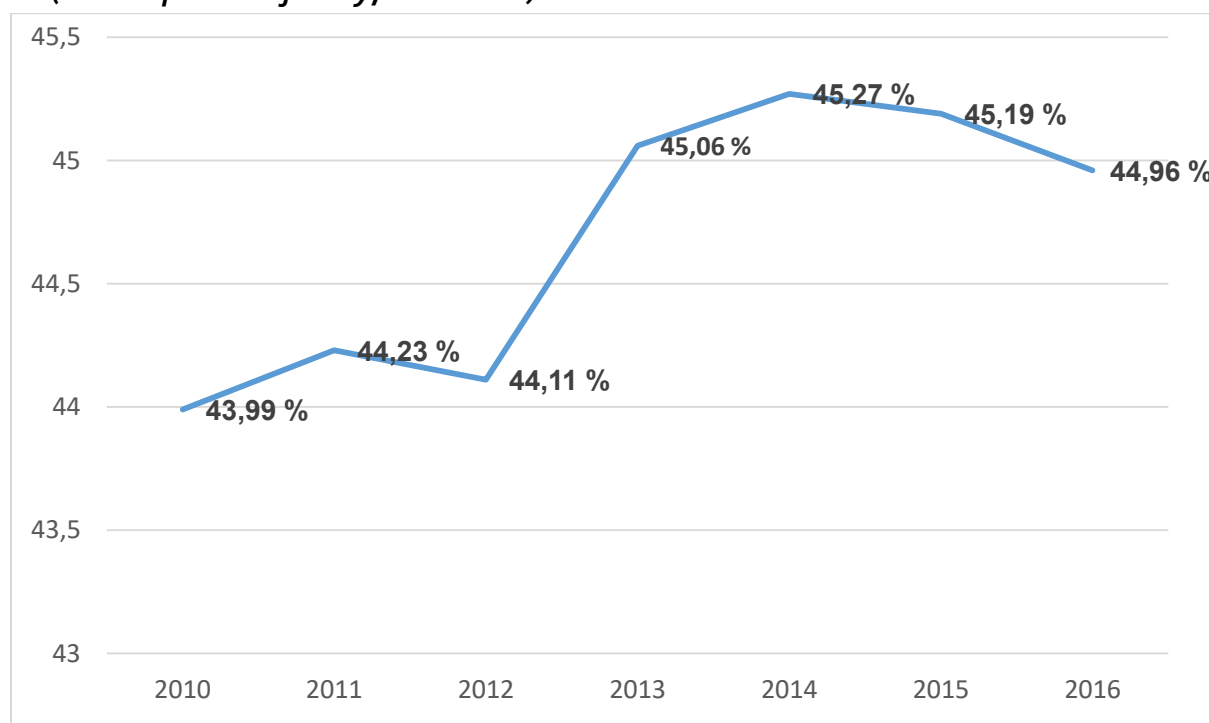
Superhrubá mzda predstavuje mzdu zamestnanca pred zdanením, ktorá zároveň zahŕňa aj všetky odvodové (sociálne, dôchodkové) platby bez ohľadu na to, či sú tieto platby kvalifikované ako platby zamestnávateľa alebo zamestnanca.

Percento skutočného daňového zaťaženia predstavuje objem peňazí, ktorý zamestnancovi zostane po odpočítaní všetkých odvodových a dôchodkových platieb, dane z príjmu a DPH zaplatenej pri spotrebe. Pri spotrebe sú ignorované dodatočné marginálne dane ako daň z alkoholu, tabaku a pod.

V poslednej štúdii *The Tax Burden of Typical Workers in the EU-28* pre rok 2016 inštitút konštatuje, že celkové daňovo-odvodové zaťaženie pre pracujúcich sa v roku 2016 v EÚ znížilo o 0,23 % a dosiahlo tak hodnotu 44,96 %. Napriek tomu sa celkové daňové zaťaženie zvýšilo o 1 % (v porovnaní s rokom 2010), pričom zásadný vplyv na tento nárast malo najmä zvyšovanie sadzby dane z pridanej hodnoty v 20 krajinách EÚ.

Inštitút ďalej konštatuje: „44,4 % všetkých daní z miezd vyberaných v Európskej únii – odvodov do systémov sociálneho poistenia platených zamestnávateľmi nad rámec hrubej mzdy zamestnancov – je do veľkej miery pre zamestnancov neviditeľných“ (*The Tax Burden of Typical Workers in the EU-28, 2016*).

Graf - Vývoj celkového skutočného daňového zaťaženia pre typického zamestnanca v EÚ-28 (% zo superhrubej mzdy, 2010-2016)

Zdroj: <http://www.institutmolinari.org/IMG/pdf/tax-burden-eu-2016.pdf>

Zo štúdie vyplýva viacero zaujímavých faktov. Jedným z nich je, že reálne celkové daňovo-odvodové zaťaženie v systémoch s rovnou daňou (ku ktorým donedávna patrilo aj Slovensko) je v skutočnosti vyššie ako v zmiešaných daňových systémoch.

Dôvodom je predovšetkým to, že rovná daň sa v nich týka daní z príjmu, pričom nižšia sadzba týchto daní je následne kompenzovaná vyšším odvodovým zaťažením. Zároveň došlo až v 5 zo 6 krajín EÚ s rovnou daňou od roku 2009 k zvýšeniu sadzby dane z pridanej hodnoty, ktorá taktiež prispieva k vyššej celkovej záťaži.

Toto pozorovanie je relevantné aj pre Slovensko a jeho celkové daňovo-odvodové zaťaženie. Na Slovensku bol systém tzv. rovnej dane zrušený k januáru 2013.

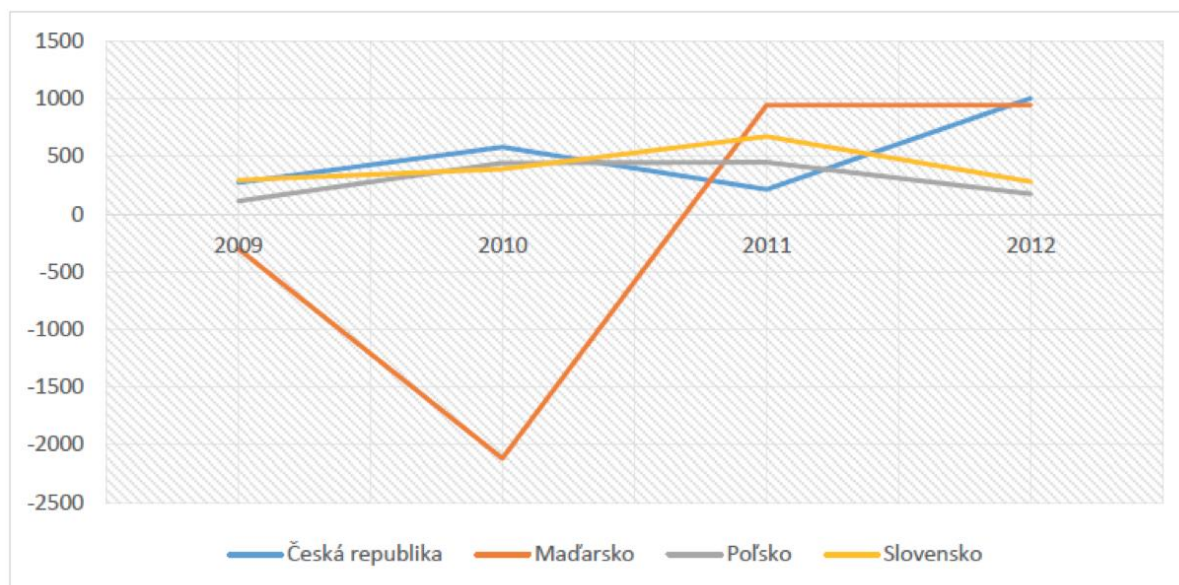
Zmena daňového systému a zvýšenie sadzby dane z príjmov nebolo ale žiadnym spôsobom kompenzované znížením alebo zjednodušením odvodového systému. Ako dokazujú štatistiky uvedené v Hodnotení pozície Slovenska v Európskej únii a v Porovnaní výšky daňového, odvodového a poplatkového zaťaženia, Slovensko patrí v rámci EÚ ku krajinám s najvyšším odvodovým zaťažením práce.

V tomto prípade je na mieste otázka, či dokáže byť Slovensko v priestore V4 a EÚ konkurencieschopné z pohľadu daňového systému, keď relatívne výhodná časť systému v podobe nižších rovných sadzieb dane bola odstránená a naopak, odvodové zaťaženie ostalo na rovnakej úrovni.

V nižšie uvedenom grafe sú zobrazené priame zahraničné investície na obyvateľa v regióne V4. Tie sú definované v podobe krátkodobého a dlhodobého kapitálu a reinvestícií do lokálnych spoločností v krajine od zahraničných investorov. Dáta zobrazujú čistý prílev zahraničných investícií, očistených o prípadný odlev zahraničného kapitálu z krajiny.

Ako môžeme vidieť z grafu, Slovensko sa v roku 2012 prepadlo na tretiu najnižšiu úroveň prílevu priamych zahraničných investícií, pričom od poslednej priečky, na ktorej sa umiestnilo Poľsko, ju delí iba mierny rozdiel.

Graf - Prílev priamych zahraničných investícií per capita v krajinách V4 (USD per capita, 2009-2012)

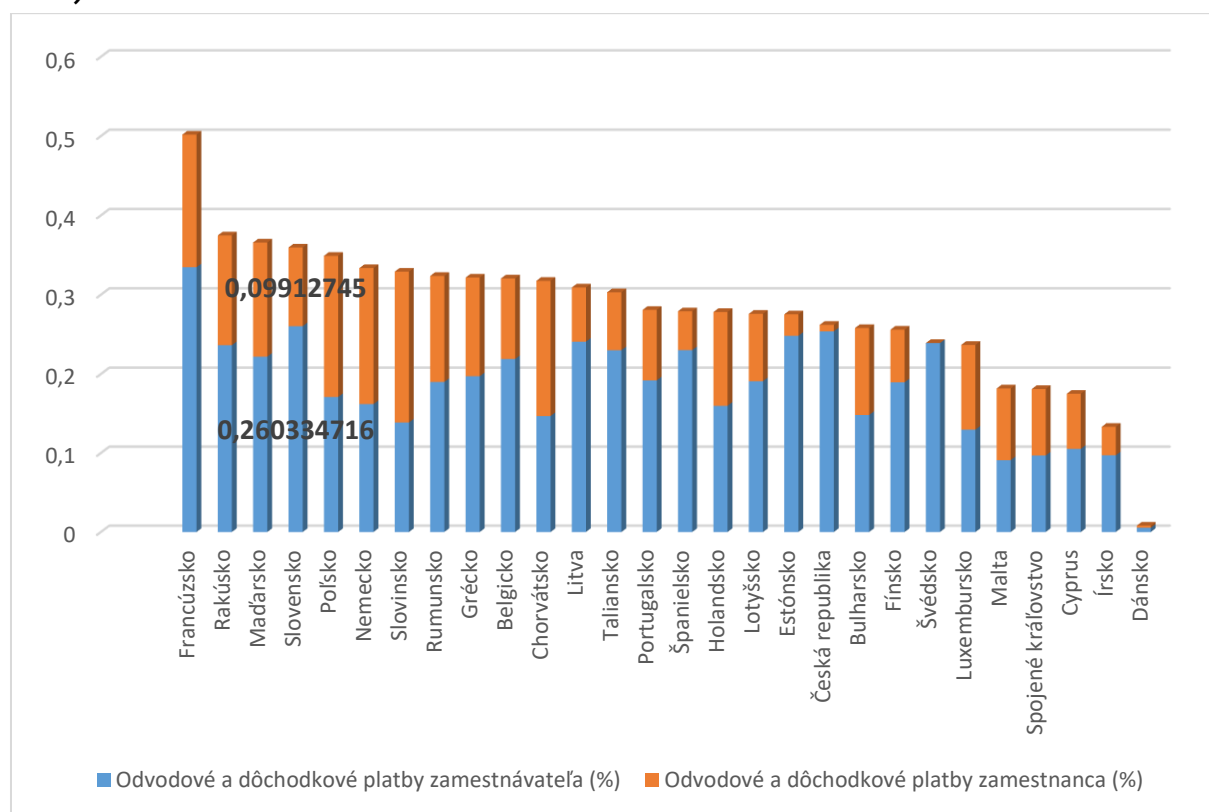

Zdroj: <http://www.azzz.sk/wp-content/uploads/2015/05/Analyza-monitor-finančného-daňového-odvodového-poplatkového-zaťaženia-podnikania.pdf>

Čo sa týka výsledkov samotného dňa daňovej slobody, z pohľadu zamestnávateľa je dôležitý najmä pohľad na výdavky spojené s odvodmi vrátane sociálnych, zdravotných či dôchodkových systémov.

V nasledujúcom grafe a tabuľke môžeme vidieť nepriaznivé postavenie a negatívny stav Slovenska v oblasti daňovo-odvodového zaťaženia zamestnanca i zamestnávateľa. **Celková hodnota odvodov pre modelového zamestnanca predstavuje 35,9 % (z toho 9,9 % predstavuje príspevok zamestnanca a 26 % predstavuje príspevok zamestnávateľa).** Tento výsledok zaraďuje Slovensko na štvrtú najhoršiu priečku – krajinu so štvrtou najvyššou mierou odvodového zaťaženia po Francúzsku (50,2 %), Rakúsku (37,5 %) a Maďarsku (36,6 %).

Graf - Odvodové zaťaženie práce typického zamestnanca v EÚ (% zo superhrubej mzdy, 2016)

Zdroj primárnych údajov: <http://www.institutmolinari.org/IMG/pdf/tax-burden-eu-2016.pdf>

Tabuľka - Prehľad odvodového zaťaženia v krajinách EÚ (2016)

Por.	Krajina	Superhrub. mzda zamestnanca	Odvodové a dôchodkové platby zamestnávateľa (EUR)	Odvodové a dôchodkové platby zamestnávateľa (%)	Odvodové a dôchodkové platby zamestnanca (EUR)	Odvodové a dôchodkové platby zamestnanca (%)	Celkové odvodové zaťaženie (%)
1	Francúzsko	56 246	18 819	33,5%	9 404	16,7%	50,2%
2	Rakúsko	55 750	13 176	23,6%	7 714	13,8%	37,5%
3	Maďarsko	12 282	2 724	22,2%	1 768	14,4%	36,6%
4	Slovensko	13 982	3 640	26,0%	1 386	9,9%	35,9%
5	Poľsko	11 879	2 030	17,1%	2 115	17,8%	34,9%
6	Nemecko	54 832	8 880	16,2%	9 409	17,2%	33,4%
7	Slovinsko	20 725	2 874	13,9%	3 945	19,0%	32,9%
8	Rumunsko	7 175	1 363	19,0%	959	13,4%	32,4%
9	Grécko	25 121	4 953	19,7%	3 126	12,4%	32,2%
10	Belgicko	59 482	13 018	21,9%	6 042	10,2%	32,0%
11	Chorvátsko	14 613	2 145	14,7%	2 494	17,1%	31,7%
12	Litva	10 706	2 577	24,1%	732	6,8%	30,9%
13	Taliansko	39 559	9 096	23,0%	2 891	7,3%	30,3%
14	Portugalsko	21 577	4 141	19,2%	1 918	8,9%	28,1%
15	Španielsko	33 984	7 822	23,0%	1 661	4,9%	27,9%
16	Holandsko	58 143	9 287	16,0%	6 885	11,8%	27,8%
17	Lotyšsko	11 346	2 166	19,1%	964	8,5%	27,6%
18	Estónsko	16 540	4 104	24,8%	448	2,7%	27,5%
19	Česká republika	15 476	3 927	25,4%	127	0,8%	26,2%
20	Bulharsko	5927	878	14,8%	651	11,0%	25,8%
21	Fínsko	52 942	10 032	18,9%	3 517	6,6%	25,6%
22	Švédsko	58 321	13 943	23,9%	0	0,0%	23,9%
23	Luxembursko	62 685	8 124	13,0%	6 712	10,7%	23,7%
24	Malta	17 759	1 614	9,1%	1 614	9,1%	18,2%
25	Spojené kráľovstvo	53 637	5 193	9,7%	4 515	8,4%	18,1%
26	Cyprus	25 408	2 674	10,5%	1 773	7,0%	17,5%
27	Írsko	38 171	3 705	9,7%	1 379	3,6%	13,3%
28	Dánsko	53 555	289	0,5%	145	0,3%	0,8%

Zdroj primárnych údajov: <http://www.institutmolinari.org/IMG/pdf/tax-burden-eu-2016.pdf>

Tento rok (2017) budú občania na Slovensku pracovať na odvod daní pre štát 156 dní (deň daňovej slobody prípadne na 6. jún), čo je o osem dní viac ako v uplynulom roku (v roku 2016 pripadol deň daňovej slobody na 28. máj).

Približne rovnakú dobu budú pracovať na odvod daní pre štát aj daňovníci v Španielsku a Írsku. Najmenej dní práce pre štát prípadne tento rok na daňovníkov v Bulharsku (122 dní), Rumunsku (125), Švajčiarsku (127) a Litve (129). Naopak, najviac dní práce pre štát prípadne na daňovníkov v Luxembursku (272), Belgicku (212), Dánsku (210) a Francúzsku (209).⁷

3.4 Zvýhodnenie najmenších kategórií podnikateľov podľa princípu Think Small First

⁷ Zdroj: <https://www2.deloitte.com/sk/sk/misc/press-releases-archive/den-danovej-slobody-pripadne-tento-rok-na-6-jun-2017.html>

25. júna 2008 bol prijatý Európskou úniou tzv. Small Business Act, ktorý obsahuje súbor spoločných zásad, cieľom ktorých je dosiahnuť tie najlepšie možné podmienky pre malé a stredné podniky (spoločnosti s najviac 250 zamestnancami a maximálnym obratom 50 miliónov eur) na základe uplatňovania princípu Think Small First.

Definícia princípu Think Small First („najsť mysliť v malom“) znamená, že politici berú do úvahy pri tvorbe pravidiel, resp. nariadení (v ES smerníc) ovplyvňujúcich podnikanie malých a stredných podnikov, záujmy a požiadavky MSP. V praxi to teda znamená **zabudovanie princípu „najsť mysliť v malom“ do procesu vytvárania politik, od regulácie až k verejným službám a podporu rastu MSP** poskytovaním pomoci pri zvládaní problémov, ktoré im bránia v rozvoji.

Vyplýva to z dôležitosti MSP v ekonomike Európskej únie, v ktorej malé a stredné podniky tvoria ústrednú úlohu. Tvoria až 99 % európskych podnikov a vytvárajú približne 58 % obratu EÚ, pričom vytvárajú asi 2/3 celkových pracovných miest v súkromnom sektore. V posledných piatich rokoch bolo až 80 % nových pracovných miest vytvorených práve malými a strednými podnikmi.⁸ V neposlednom rade sú MSP hybnou silou inovácií, konkurencieschopnosti a rastu, je preto dôležité, aby regulácia nevytvárala neprimeranú záťaž na MSP a aby boli zachované v rámci tvorby pravidiel a nariadení záujmy MSP.

Obdobná situácia je aj na Slovensku – v roku 2014 až 97 % všetkých podnikateľov spadalo do kategórie mikropodnik. Ďalšie 2,5 % tvorili malé podniky. Táto skutočnosť predstavuje **obrovskú príležitosť pre tvorcov legislatívy – akékoľvek zjednodušenie pravidiel pre túto skupinu podnikateľov zasiahne obrovský počet subjektov**, ktoré budú môcť pozitívne vnímať zlepšenie podnikateľského prostredia.

Princíp Think Small First vychádza zo skutočnosti, že „jedna veľkosť nevyhovuje všetkým“, teda pravidlá a postupy vytvorené pre veľké spoločnosti vytvárajú neprimeranú až neznesiteľnú záťaž pre malé a stredné podniky, ktorým chýba schopnosť dosahovať úspory z rozsahu. Naopak prístup začínajúci malými a strednými podnikmi môže byť tiež prínosom pre väčšie podniky. MSP by teda mali byť považované verejnými orgánmi za skupinu ich „primárnych zákazníkov“, nakoľko predstavujú absolútnu väčšinu všetkých podnikov.

Uplatnenie princípu Think Small First si kladie za cieľ zabezpečiť vypočutie požiadaviek MSP a zároveň vytváranie takého podnikateľského prostredia, ktoré bude priaznivé pre vývoj MSP. Uplatnenie daného princípu je úzko prepojené s modelmi a nástrojmi na lepšiu reguláciu. To zahŕňa zjednodušenie legislatívnych aktov, znižovanie administratívnej záťaže a posúdenie regulačného vplyvu a jeho významu pre malé a stredné podniky. Princíp Think

⁸ Údaj z roku 2009.

Small First pritom vychádza z predpokladu, že malé a stredné podniky sú konkurencieschopné a inovatívne vtedy, keď je im umožnené robiť to, čo vedia robiť najlepšie – ich podnikanie.

Dôvody, ktoré spôsobujú nižšiu konkurencieschopnosť MSP a väčšiu citlivosť na regulácie v porovnaní s veľkými podnikmi:

- pre MSP je všeobecne ťažšie a nákladnejšie získať prístup ku kapitálu, než pre väčšie podniky, čo zapríčiňuje drahšie investície,
- MSP sú skôr príjemcovia cien, než ich tvorcovia, majú obmedzenú možnosť zvyšovať ceny, pretože spravidla nemajú priamy vplyv na trhové ceny,
- možné zmeny štruktúry trhu môžu mať mimoriadne negatívny vplyv na konkurencieschopnosť MSP, v niektorých prípadoch môžu viesť k ukončeniu podnikateľskej činnosti MSP,
- MSP tvoria vysoko heterogénnu skupinu, z uvedeného dôvodu si politici pri tvorbe regulácií musia uvedomovať rozdiely medzi ekonomicky pôsobiacimi mikropodnikmi, malými a strednými podnikmi.

Európska únia a členské štáty by mali vytvárať pravidlá podľa zásady „najskôr myslieť v malom“, v návrhoch právnych predpisov zohľadňovať charakteristické črty MSP a zjednodušiť existujúce regulačné prostredie.

MSP označili za najväčšiu prekážku súlad so správnymi predpismi. MSP totiž v porovnaní s väčšími podnikmi znášajú neúmernú regulačnú a administratívnu záťaž. Odhaduje sa, že tam, kde veľký podnik zaplatí jedno euro za zamestnanca v dôsledku regulačnej povinnosti, môže malý podnik zaplatiť v priemere až 10 EUR. 36 % MSP v EÚ uvádza, že za posledné dva roky byrokracia obmedzovala ich obchodné aktivity.

Existuje viacero spôsobov ako tvoriť politiku so zohľadnením potrieb MSP:

1. Počúvanie MSP

Malé a stredné podniky by nemali mať pocit, že ich slovo je pri tvorbe legislatívy stratené, a že sa právne normy prijímajú bez ohľadu na ich názor a potreby. V legislatívnom procese by sa mali výraznejšie rešpektovať pripomienky organizácií, ktoré zastupujú záujmy MSP (združenia, aliancie či iné formy stavovských zväzov).

2. SME TEST – test vplyvov právnych predpisov a materiálov nelegislatívnej povahy na MSP

Európska komisia bude a členské štáty sú vyzvané, aby:

- prísne posudzovali vplyv budúcich legislatívnych a administratívnych iniciatív týkajúcich sa MSP a vzali do úvahy relevantné výsledky pri príprave návrhov,
- používali osobitné opatrenia pre malé podniky a mikropodniky napr. udelenie výnimiek na požiadavku podávania správ a ďalšie.

Test MSP by mal byť neoddeliteľnou súčasťou každého hodnotenia dopadov regulácie. Posudzovanie vplyvov sa tak stáva pomôckou v rámci politického procesu rozhodovania, pričom informuje o pravdepodobných dôsledkoch návrhov, ale ponecháva na vláde, aby prijímala rozhodnutia. Podstatné teda je, aby každý návrh týkajúci sa MSP bol vypracovaný a následne prijatý tak, aby nedochádzalo k neprimeranému obmedzovaniu alebo ničeniu príležitostí pre MSP.

V niektorých prípadoch je ale samozrejmé, že princíp Think Small First nie je najvyššou prioritou pri tvorbe legislatívy. Ustupuje tak vybraným spoločenským cieľom, ktorými sú ochrana životného prostredia či ochrana zdravia a bezpečnosti. V takýchto prípadoch je vhodné poskytnúť princípu širší výklad a zvážiť využitie špecifických ustanovení pre malé a stredné podniky. Neexistuje úplný zoznam daných ustanovení resp. opatrení, ale medzi najčastejšie používané patria výnimky súvisiace s veľkosťou, znížené záväzky, zjednodušené požiadavky na reporting, dlhšie prechodné obdobia a nižšie poplatky.

Test MSP pozostáva zo **4 rôznych krokov**:

1.) konzultácie so zástupcami MSP na národnej/regionálnej úrovni, pričom ako príklady dobrej praxe môžeme uviesť:

- diskusie za okrúhlym stolom so zúčastnenými stranami,
- zriadenie špecifických výborov,
- využívanie IT nástrojov (on-line konzultácie, fórum),
- využitie siete Enterprise Europe Network na získanie priamej spätnej väzby od MSP v rámci celej EÚ.

2.) predbežné hodnotenie podnikov, ktoré by mohli byť danou legislatívou ovplyvnené

- ich počet a veľkosť (mikro, malé, stredné alebo veľké podniky),

- váha rôznych druhov MSP v sektore, ich väzby s inými sektormi a možný efekt na subdodávanie.

3.) meranie vplyvu na MSP

- zistenie potenciálnych nákladov a prínosov návrhov s ohľadom na veľkosť podnikania, t. j. rozlišujúc medzi mikro, malými, strednými a veľkými podnikmi,
- zistiť do akej miery ovplyvní návrh konkurencieschopnosť MSP alebo podnikateľské prostredie v ktorom MSP pôsobia.

Okrem toho by bolo vhodné zvážiť aj nasledujúce prvky:

- možnú stratu konkurencieschopnosti vplyvom externých faktorov napr. dostupnosti finančných prostriedkov, daňových režimov, prístupu k zdrojom alebo zručnostiam atď.,
- možné zmeny v správaní konkurentov, zákazníkov alebo dodávateľov,
- možné dopady na bariéry vstupu na trh, trhovú konkurenciu a trhové štruktúry napr. pokiaľ ide o možnosti vstupu MSP na trh,
- možný vplyv na inovácie.

4.) posúdiť alternatívne možnosti a zmierňujúce opatrenia

- ak analýza uskutočnená v predchádzajúcej časti ukáže, že MSP sú neúmerne ovplyvnené a znevýhodnené v porovnaní s veľkými spoločnosťami, je potrebné zvážiť použitie možných opatrení, pričom voľba konkrétnych opatrení sa líši prípad od prípadu.

Medzi najčastejšie možnosti opatrení patria:

- úplné alebo čiastočné oslobodenie,
- dočasné zníženie alebo výnimky,
- zníženie daní alebo priama finančná pomoc na kompenzáciu nákladov,
- znížené poplatky,
- zjednodušené oznamovacie povinnosti.

3. Zlepšenie vzťahov medzi MSP a verejnou správou prostredníctvom uplatňovania princípu „len raz“ a zriadením one stop shops (jednotné kontaktné miesta)

Podľa tohto princípu by spoločnosti mali poskytnúť verejnej správe informácie týkajúce sa podniku len raz, pričom by nemalo dochádzať k opätovnému žiadaniu informácií od inej organizácie verejnej správy. Podniky by teda nemuseli poskytovať informácie znova a znova, ak ich už príslušné orgány získali z iného zdroja. Zriadenie jednotných kontaktných miest na registráciu obchodných spoločností by viedlo k zníženiu času a nákladov potrebných na začatie podnikania.

4. Zabezpečenie legislatívnej istoty pre podnikanie prostredníctvom Common Commencement dates (CCDs)

CCDs t. j. spoločné dátumy nadobudnutia účinnosti smerníc a nariadení/rozhodnutí týkajúcich sa podnikania a zverejňovanie výročných vyhlásení o takejto legislatívnej úprave by mali pomôcť zabezpečiť legislatívnu istotu pre podnikanie. Kľúčovým prvkom systému je predbežné oznámenie, ktoré dáva MSP možnosť plánovať dopredu a pripraviť sa na prichádzajúce zmeny v oblasti legislatívy.

4. Identifikácia štruktúry a najvýznamnejších zložiek zaťaženia podnikov

Štruktúra podnikov, ktoré boli zahrnuté v kvalitatívnom prieskume, bola rôznorodá, čo sa prejavilo aj v existencii rozdielnych názorov na finančné zaťaženie. Výrazne nižšie náklady spojené s podnikaním (a spojené s problematikou finančného zaťaženia) uvádzali napríklad začínajúce podniky. Množstvo povinností sa ich netýkalo, keďže ešte nezamestnávali žiadneho zamestnanca a o mnohých povinnostiach (napr. vyplývajúcich zo zákona o odpadoch) spojených s podnikaním ani nevedeli.

Súhrnne možno konštatovať, že realizovaný prieskum odhalil, že podnikateľské subjekty pociťovali najvýraznejšiu finančnú záťaž v nasledujúcich oblastiach (jednotlivé problémy boli zoradené podľa významnosti):

1. **Odvodové zaťaženie zamestnávateľov, ktoré zvyšuje celkovú cenu práce**

Stručná charakteristika: Predmetný problém bol identifikovaný u každého respondenta. Pri odvodoch pociťovali podnikatelia výraznú záťaž v samotnej výške odvodovej povinnosti zamestnávateľov, ktorá spôsobuje zvyšovanie celkovej ceny práce a teda nákladov podnikateľa na prácu zamestnancov. Respondenti vo výraznej miere kritizovali odvodové zaťaženie, ktoré negatívne vplýva na celkovú cenu práce. Navyše inštitút hrubej mzdy podľa nich vytvára pokrivený obraz o tom, koľko stojí zamestnávateľa zamestnanec. Práve oblasť odvodového zaťaženia by podľa názoru väčšiny respondentov mala byť prioritnou v snahe znižovať finančné zaťaženie podnikateľov.

2. **Daňové zaťaženie daňou z príjmov vrátane komplikovaného spôsobu vyčíslenia daňového základu, resp. daňovej povinnosti**

Stručná charakteristika: Aj v tomto prípade išlo o problém, ktorý bol uvádzaný prakticky každým respondentom. V rámci daňového zaťaženia paradoxne neprevládali názory na výrazné zníženie daňového zaťaženia, ale skôr na elimináciu komplikovaného spôsobu vyčíslenia daňového základu resp. daňovej povinnosti. Podľa názoru respondentov by sa tak malo udiť predovšetkým odstránením výnimiek v daňovom zákone či rušením rôznych špeciálnych režimov. Najnovšiu zmenu – daň z dividend – prijímajú podnikatelia skôr negatívne, považujú to za dvojité zdaňovanie. Pozitívne bola jedným z respondentov (začínajúcim živnostníkom) hodnotená existencia paušálnych výdavkov, aj keď podnikateľ vzhľadom na časté legislatívne zmeny a nestálosť právnych predpisov vyslovil obavy, či priaznivé podmienky platné pre rok 2017 v oblasti paušálnych výdavkov budú zachované aj do budúcnosti, keďže v tejto oblasti zaznamenal viaceré dramatické zmeny, ktoré výrazne menili nastavenia a výhody tohto inštitútu.

3. **Množstvo poplatkových, registračných či administratívnych povinností**

Stručná charakteristika: Kým v prípade vyššie uvedeného daňového a odvodového zaťaženia zohrávala dôležitú úlohu samotná výška finančného zaťaženia (suma peňažných prostriedkov, ktoré musí podnikateľ v súvislosti s danou záťažou vynaložiť), v prípade ďalšieho množstva registračných či administratívnych povinností išlo o trochu odlišný problém. Respondenti menovali množstvo povinností, ktoré jednotlivito síce nepredstavujú výraznú finančnú záťaž, ale spoločne spôsobujú firmám výrazné komplikácie súvisiace s potrebou vyhľadávať informácie o jednotlivých registračných a administratívnych povinnostiach a spojené s nákladmi, ktoré musia podnikatelia vynaložiť na ich plnenie.

4. **Náklady spojené so sledovaním zmien v legislatíve**

Stručná charakteristika: Ďalšou výraznou črtou uskutočnených rozhovorov boli názory respondentov na časté zmeny v legislatíve. Práve nestálosť kľúčových právnych predpisov a ich frekventované zmeny, mnohokrát s výrazným dopadom na podnikanie respondenta, boli veľmi často kritizované.

5. **Náklady spojené s prijatím prvého zamestnanca**

Stručná charakteristika: Pre tých podnikateľov, ktorí nemali žiadnych zamestnancov, boli administratívne prekážky kľúčovým faktorom, ktorý rozhodoval o tom, že budú odkladať svoje úmysly zamestnávať akýchkoľvek zamestnancov na čo najdlhšie obdobie. Nárast administratívy a s tým súvisiacu finančnú záťaž pri prijatí prvého zamestnanca považujú za veľmi výraznú, čo ich odrádza od úvah nad zamestnávaním.

6. **Náklady spojené s flexibilnou pracovnou silou**

Stručná charakteristika: Predovšetkým respondenti pôsobiaci v oblasti gastronómie vnímali ako veľmi obmedzujúce finančné náklady a administratívnu náročnosť spojenú s flexibilnou pracovnou silou, ktorú by mnohokrát potrebovali na pokrytie dočasne zvýšenej potreby po pracovnej sile.

Okrem týchto kľúčových problémov, ktoré budú bližšie špecifikované v nasledujúcej kapitole, stoja za zmienku napr. **poplatky v rámci odpadového hospodárstva či organizáciám kolektívnej správy autorských práv (SOZA a pod.), vyplňanie štatistických hlásení či obmedzenie neprimerane vysokých pokút za formálne/administratívne nedostatky.** Napr. minimálna sankcia pri oneskorenom prihlásení zamestnanca do Sociálnej poisťovne vo výške 2000 eur.⁹ Typicky pri tejto sankcii platí, že spôsobená škoda pre štát alebo spoločnosť môže byť často mnohonásobne nižšia než suma sankcie. Naopak,

⁹ V tejto súvislosti je potrebné upozorniť, že uvedená sankcia bude pravdepodobne v blízkej budúcnosti znížená (je aj v pláne legislatívnych úloh vlády) – viď napr.: <https://www.aktuality.sk/clanok/406879/pokutu-za-neskore-prihlasenie-zamestnanca-do-socialnej-poistovne-mozno-zrusia/>

peňažné sankcie by sa mali podľa názoru respondentov uplatňovať až pri opakovanom porušení predpisu (cieľom kontroly by malo byť odstránenie porušenia predpisu a nie sankcionovať kontrolovaný subjekt).

Praktické problémy pociťoval aj respondent, ktorý využíva dohody o brigádnickej práci študentov. Študenti majú obyčajne veľmi slabé právne povedomie a často u zamestnávateľa podpíšu akýkoľvek dokument. Stalo sa mu, že si výnimku z platenia odvodov uplatnili naraz u viacerých zamestnávateľov. Keď sa táto skutočnosť odhalila, respondent musel znášať dodatočné výdavky spojené s odvodmi, s ktorými v čase uzatvorenia dohody nemohol počítať. V tomto prípade bol problémom pomerne komplikovaný mechanizmus uplatňovania odvodovej výnimky.

Viacerí respondenti ďalej spomenuli, že by privítali **úľavy pre začínajúcich podnikateľov**, hoci sami uznávali, že môže byť problematické definovať začínajúci podnik. A v prípade nejasnej definície môžu vystať problémy s tým, aby sa takýto systém podpory nezneužíval. Z tohto dôvodu **nakoniec navrhovali realizovať celoplošné zjednodušenia/úľavy**, ktoré neznamenaajú neprimerané zvýhodnenie určitej skupiny podnikateľov na úkor iných.

V rámci podpory zo strany štátu prevládali názory na **zlepšovanie podnikateľského vzdelávania a pomoc pri networkingu podnikateľov či poskytovaní príspevkov na účasť na veľtrhoch a konferenciách**.

V oblasti účtovníctva zaznel návrh na **rozšírenie možnosti viesť účtovníctvo na hotovostnom princípe aj pre obchodné spoločnosti**. A nakoniec v právnej oblasti zazneli hlasy po **zlepšení právnej ochrany veriteľa**, aby sa znížilo riziko, že sa kvôli špekulatívnemu správaniu svojich dlžníkov dostane do sekundárnej platobnej neschopnosti.

Tieto návrhy však v rozhovoroch zaznievali len sporadicky, preto neboli predmetom ďalšej analýzy.

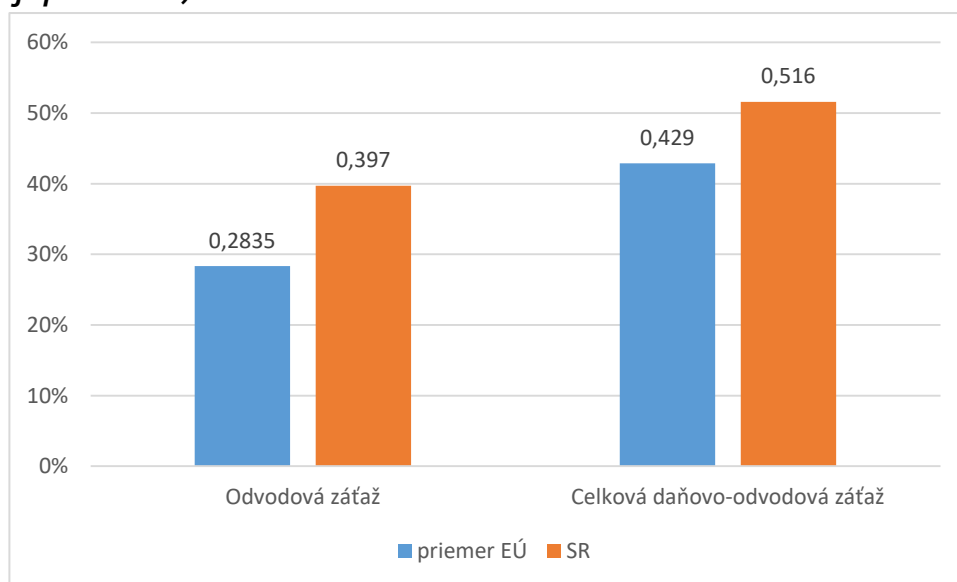
5. Popis najväčších problémov finančného zaťaženia podnikania v podmienkach SR

Identifikované najvýznamnejšie problémové oblasti v predchádzajúcej kapitole boli následne podrobne analyzované s cieľom získať bázu údajov a informácií potrebných pre formuláciu účinných návrhov na zlepšenie.

5.1 Odvodové zaťaženie zamestnávateľov, ktoré zvyšuje celkovú cenu práce

Ako bolo charakterizované v kapitole 3 zaoberajúcej sa medzinárodným porovnaním daňového a odvodového zaťaženia, Slovenská republika sa vyznačuje pomerne vysokým zaťažením daňami a odvodmi (39,7 %). Týka sa to najmä odvodov súvisiacich so zamestnancami. Vyššie náklady na prácu sú v Európskej únii pre modelovú spoločnosť podľa údajov Svetovej banky a PriceWaterhouseCoopers (2016) iba vo Francúzsku (53,5 %), Belgicku (48,9 %) a Taliansku (43,4 %). Slovensko je teda **vysoko nad priemerom EÚ (28,35 %) a taktiež nad úrovňou priemeru krajín V4 (34,3 %)**. Metodika tejto analýzy je zameraná na dopad daní a odvodov na výsledky hospodárenia modelového podniku. Daňové a odvodové dopady sú v tomto prípade kvantifikované ako určité percento čistého zisku modelovej spoločnosti.

Graf – Porovnanie odvodovej a celkovej daňovo-odvodovej záťaže SR a EÚ (% zisku modelovej spoločnosti)

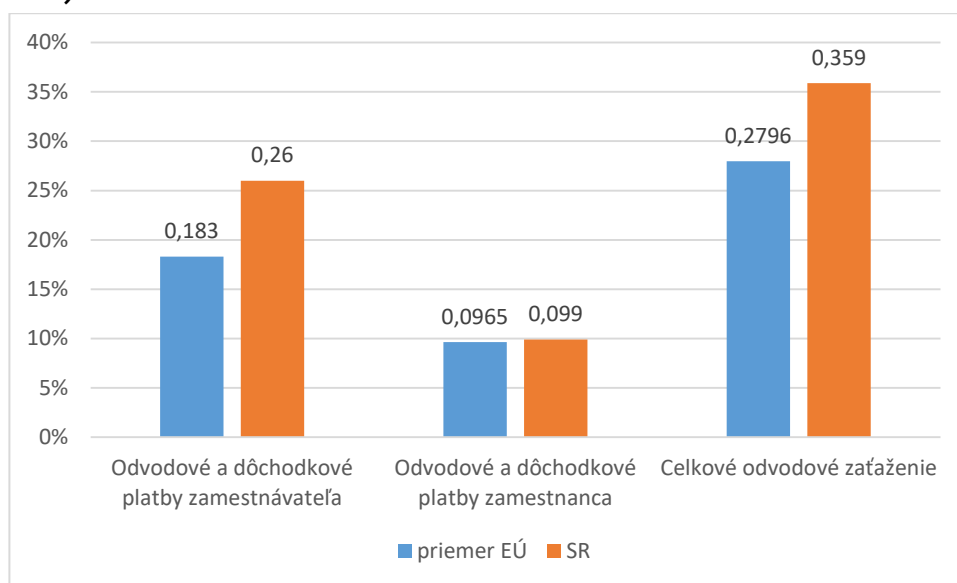
Zdroj primárnych údajov: Svetová banka, PriceWaterhouseCoopers

Údaje v grafe naznačujú, že kým v európskom priestore musí modelový podnik vynaložiť iba 28,35 % svojho čistého zisku na pokrytie odvodov, na Slovensku je tento podiel až 39,7 % (čiže o 11,35 % vyšší). Celková daňovo-odvodová záťaž je podľa tohto prieskumu taktiež

vyššia a predstavuje až 51,6 % zisku modelového podniku, čo je o 8,7 % viac než je priemer EÚ (42,9 %).

Stav v odvodovej oblasti na Slovensku je negatívny aj podľa Institut Économique Molinari (2016). Celková hodnota odvodov pre modelového zamestnanca predstavuje 35,9 % (z toho tvorí 26 % príspevok zamestnávateľa a 9,9 % príspevok zamestnanca). Tento výsledok znamená, že **Slovensko je krajina so štvrtou najvyššou mierou odvodového zaťaženia v Európskej únii po Francúzsku, Rakúsku a Maďarsku.**

Graf – Porovnanie odvodového zaťaženia v SR vs. priemer EÚ (% superhrubej mzdy zamestnanca)

Zdroj primárnych údajov: Institut Économique Molinari

Z vyššie uvedeného grafu je zrejmé, že výrazne vyššie sú v našom prostredí odvody, ktoré znáša zamestnávateľ za zamestnanca, a to o 7,7 %. Rozdiel v odvodoch, ktoré znáša zamestnanec, je len nepatrný a dosahuje 0,25 %. Celkovo sú však priemerné odvodové platby v rámci EÚ vo výške 27,96 %, kým na Slovensku zaznamenávame vyššiu hodnotu až o 7,94 %.

Hoci obidve inštitúcie používali odlišnú metodiku pri meraní úrovne odvodového zaťaženia, ich výsledky sú veľmi podobné. Celkový rozdiel v odvodovom zaťažení medzi Slovenskom a priemerom EÚ predstavuje podľa Svetovej banky a PriceWaterhouseCoopers 11,35 % a podľa Institut Économique Molinari 7,96 %.

V roku 2013 uskutočnila Podnikateľská aliancia Slovenska čiastkový prieskum na vzorke 170 spoločností. Prieskum analyzoval najväčšie prekážky rozvoja podnikov, ktoré by si vyžadovali zamestnanie dodatočnej pracovnej sily. Výsledkom prieskumu boli zaujímavé výsledky – vyše 70 % zo všetkých opýtaných označilo „vysoké odvodové zaťaženie

zamestnancov“ za jednu z top 5 prekážok rozvoja. Na druhom mieste sa umiestnilo „vysoké daňové zaťaženie firmy“.

Graf - Bariéry rastu podnikov, ktorý by vyžadoval prijatie nových zamestnancov (2013, % vyjadruje, koľko zo 170 respondentov označilo daný problém ako jednu z top 5 bariér rozvoja podnikania)

Zdroj: <http://alianciapas.sk/bariery-rastu-podnikov-ovplyvnujuce-zamestnanost/>

5.2 Daňové zaťaženie daňou z príjmov vrátane komplikovaného spôsobu vyčíslenia daňového základu, resp. daňovej povinnosti

Ako sme spomínali v predchádzajúcej kapitole, daňové zaťaženie daňou z príjmov vo svojej samotnej podstate paradoxne nepatrilo medzi najviac kritizované finančné záťaže, ktoré podnikatelia spomínali. Spomínali ho predovšetkým v tom smere, že daňový systém v období platnosti tzv. „rovnej dane“ považovali podnikatelia za mimoriadne priaznivý. Vo všeobecnosti v prípade zdaňovania prevládali skôr **negatívne názory na rastúcu komplikovanosť daňovej legislatívy**.

Aj podľa materiálov z Univerzity pre moderné Slovensko (ktorej garantom je I. Mikloš – minister financií v čase zavedenia tzv. rovnej dane), daňová reforma nespočívala len v zavedení rovnej dane, ale jej prijatie sa využilo na **zásadné zjednodušenie a sprehľadnenie celého daňového systému** - to sa dosiahlo najmä zrušením takmer všetkých výnimiek, zrušením všetkých špeciálnych sadzieb či režimov, ďalej zrušením takmer všetkých odpočítateľných položiek, uplatnením princípu zrušenia dvojitého zdanenia jedného príjmu všade, kde to bolo možné (napr. zrušenie dane z dividend, dane z dedičstva, dane z prevodu a prechodu nehnuteľností a dane z darovania), odstránením deformujúcich prvkov v daňovej politike, ktorými sa presadzovali iné ako fiškálne ciele a tiež zjednotením sadzby dane z pridanej hodnoty na jednu úroveň (19%) bez výnimiek. Ako vyplynulo aj z rozhovorov –

podnikatelia, ktorí vykonávali činnosť aj pred zavedením tzv. rovnej dane, vo veľmi pozitívnom smere spomínali na zjednodušenie a sprehľadnenie daňového systému, ktoré táto daň so sebou priniesla. Naopak, v posledných obdobiach sa uskutočnilo mnoho zásahov, ktoré dramaticky vplývali na daňové zaťaženie podnikateľov (napr. daňové licencie a daň z dividend – predtým zdravotné odvody z dividend). Predovšetkým daňové licencie boli v rozhovoroch často kritizované, jeden z respondentov sa vyjadril: „Problém pri daňových licenciách nebol v tom, že by podnikatelia museli platiť nejakú minimálnu daň, ale v tom, že daň museli zaplatiť aj firmy, ktoré ju nemali z čoho uhradiť, keďže boli v strate“. Vníмали to väčšinou tak, že štát v snahe zdaníť nepoctivých podnikateľov, ktorí sa vyhýbali plateniu daní, nespravodlivo potrestal aj tých, ktorí z objektívnych príčin skončili v strate, pričom im týmto spôsobom zvyšoval náklady a vyvolával tlak na cash flow.

V súčasnosti podľa analýz modelová spoločnosť zaplatí na Slovensku 51,6 % zo svojho zisku na všetky daňové, odvodové a poplatkové povinnosti, čo je významne viac ako je priemer EÚ na úrovni 42,9 % a mierne viac ako priemer krajín V4 – 47,1 %. **Respondenti nepovažovali samotnú výšku daňového zaťaženia za neúmerne vysokú. Aj z toho je zrejmé, že najvýraznejšie bremeno v daňovo-odvodovom zaťažení pociťujú na strane odvodového zaťaženia.**

Aj podľa správy o stave MSP z dielne Slovak Business Agency (SBA) patrí na Slovensku medzi hlavné problémy spojené s podnikaním „nepriaznivé postavenie malých veriteľov (z prostredia MSP) oproti zabezpečeným veriteľom v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní, problematika vymožitelnosť práva, vysoká administratívna náročnosť podnikania, vysoké odvodové zaťaženie a administratívne náročný mechanizmus platby odvodov, administratívna náročnosť pri získavaní a využívaní podpory pre MSP, nedostatočná ponuka služieb e-governmentu, časté zmeny legislatívy, pretrvávajúce praktiky klientelizmu a korupcie.“¹⁰ (Slovak Business Agency, 2015)

Od roku 2002 realizuje Svetová banka analytický projekt Enterprise Surveys, ktorý pravidelne monitoruje rôzne aspekty podnikateľského prostredia prostredníctvom osobných rozhovorov s majiteľmi a manažérmi viac ako 130 000 spoločností v 135 krajinách sveta.¹¹

Na Slovensku sa posledný prieskum uskutočnil v roku 2013, pričom ako reprezentatívnu vzorku využil údaje od 268 spoločností, ktoré uviedli najvýznamnejšie prekážky podnikania. Najvýznamnejšie prekážky v podnikaní sú znázornené v nižšie uvedenom grafe.

Respondenti boli zvolení tak, aby zodpovedali zloženiu súkromných spoločností na Slovensku z pohľadu oblasti podnikania (výroba, obchod, iné služby), veľkosti spoločnosti

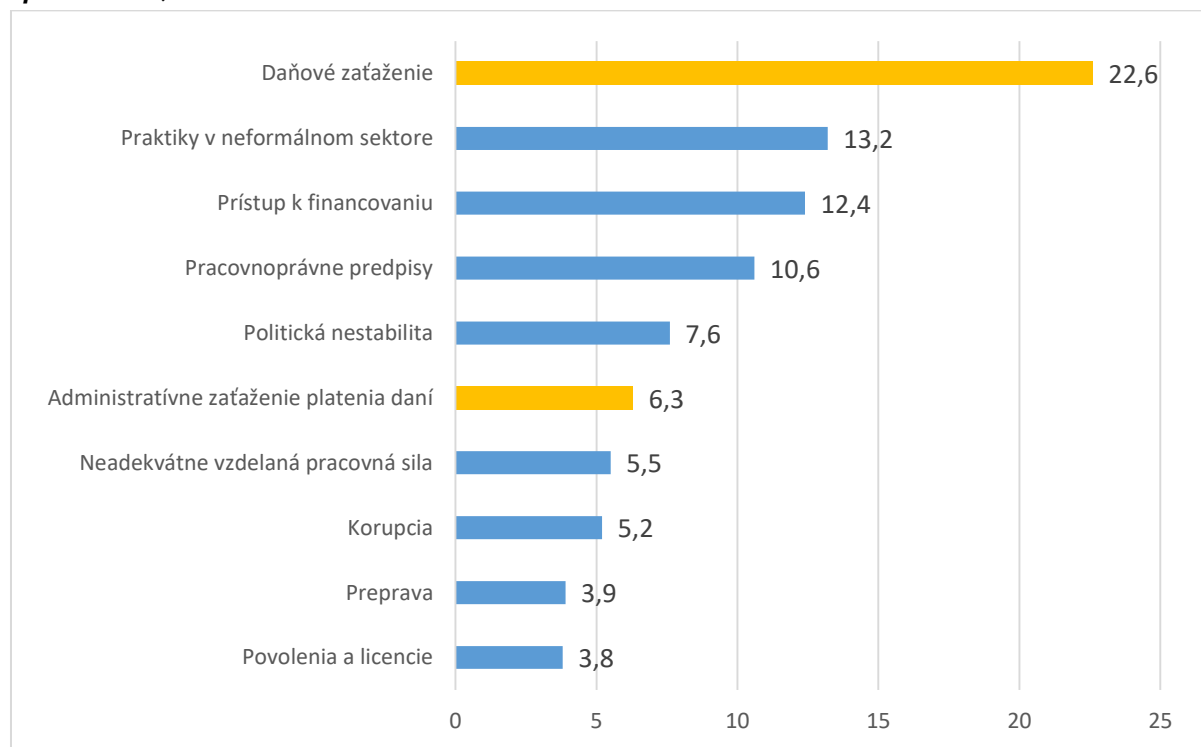
¹⁰ Zdroj: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/sprava_o_stave_msp_2015.pdf

¹¹ Zdroj: <http://www.enterprisesurveys.org/>

a regiónu krajiny (západné Slovensko, Bratislavský kraj, stredné Slovensko a východné Slovensko).

Percentá v grafe vyjadrujú podiel kladných odpovedí spoločností na celkovom počte respondentov, ktorí subjektívne uviedli daný faktor ako najvýznamnejšiu prekážku svojho podnikania v krajine.

Graf - Najväčšie prekážky v podnikaní podľa Enterprise Surveys (2013, % oslovených spoločností)¹²

Zdroj: vlastné spracovanie podľa primárnych dát dostupných na stránke - <http://www.enterprisesurveys.org/data/exploreeconomies/2013/slovakia#corruption>

Z prieskumu vyplynula alarmujúca skutočnosť – za najvýznamnejšiu prekážku podnikania označujú spoločnosti daňové zaťaženie. Za takú ju označilo až 22,6 % oslovených podnikateľov, pričom v roku 2009 ju za takú označilo len 16,2 % respondentov. 6,3 % podnikateľov považovalo za najzávažnejšiu prekážku ich podnikania administratívne zaťaženie platenia daní.

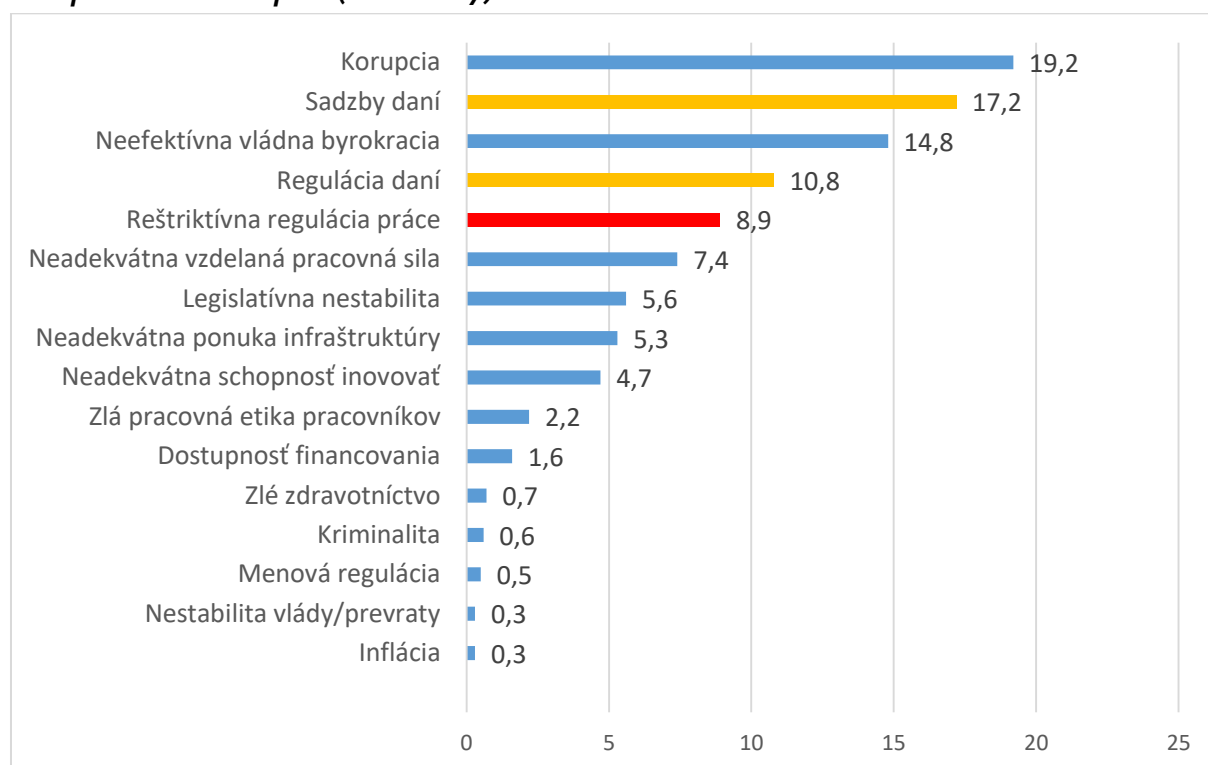
Obdobný prieskum prekážok podnikania na Slovensku realizuje na globálnej úrovni Svetové ekonomické fórum v rámci publikácie Global Competitiveness Report.

¹² Vyššie % skóre reprezentuje vyššiu závažnosť pociťovanej prekážky.

Nasledujúci graf prezentuje výsledky z aktuálnej edície 2016-2017, pričom vážený priemer z odpovedí respondentov predstavuje pridelené skóre – čím vyššie skóre má vnímaná prekážka, tým vyššiu závažnosť predstavuje.

Ako môžeme vidieť na grafe, medzi tri najvýznamnejšie prekážky podnikania patria korupcia, sadzby daní a neefektívna vládna byrokracia. Ide teda o faktory, ktoré súvisia s vládnu mocou, transparentnosťou a efektívnosťou spravovania verejných zdrojov.

Graf - Najproblematickejšie faktory pre podnikanie na Slovensku podľa Global Competitiveness Report (2016-2017)¹³

Zdroj: vlastné spracovanie na základe primárnych dát dostupných na <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/country-profiles/#economy=SVK>

Priamo s problematikou daní a odvodov súvisia položky „sadzby daní“, „regulácia daní“ a „reštriktívna regulácia práce“. Sadzby daní predstavujú podľa Správy o globálnej konkurencieschopnosti v súčasnosti druhú najväčšiu prekážku pre rozvoj podnikania na Slovensku. **Zo siedmich najzávažnejších prekážok podnikania na Slovensku sa tri týkajú daňového a odvodového zaťaženia.**

Medzi štyri najčastejšie pociťované problémy podľa prieskumu prekážok podnikania realizovaného Podnikateľskou alianciou Slovenska (PAS) v roku 2016 patria **zlá vymožitelnosť práva, uplatňovanie princípu rovnosti pred zákonom, odvodové**

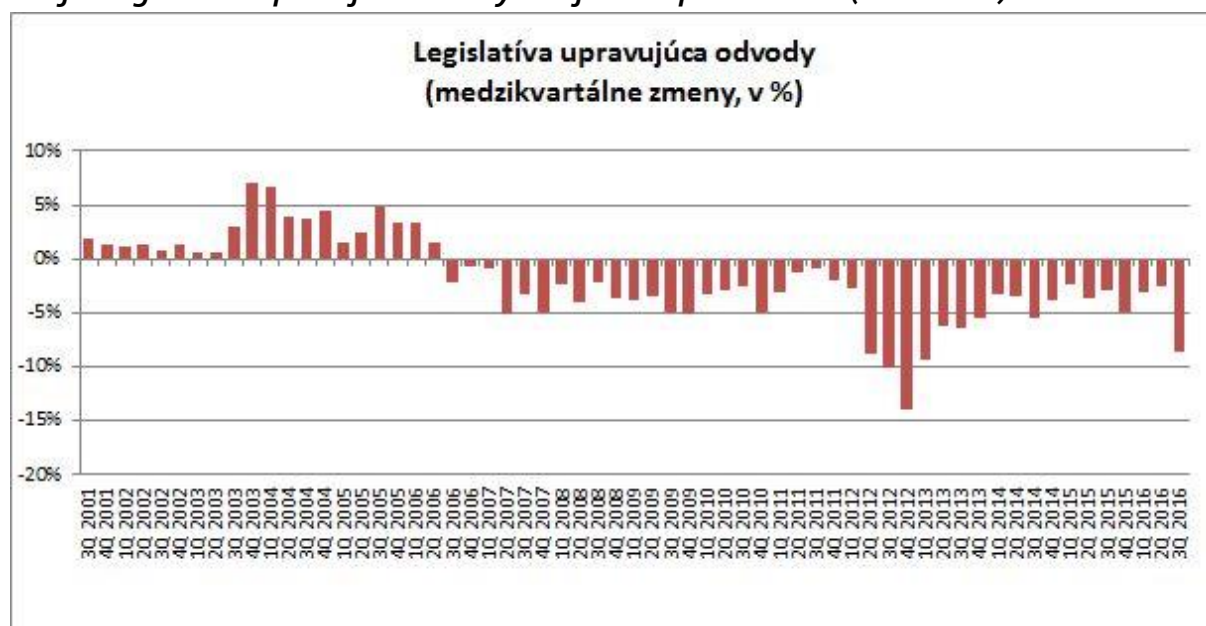
¹³ Vyššie skóre reprezentuje vyššiu závažnosť pociťovanej prekážky.

zaťaženie, nestabilita a nejednoznačnosť zákonov a korupcia (Podnikateľská aliancia Slovenska, 2016).

Aktuálna hodnota Indexu podnikateľského prostredia (IPP) dosiahla v treťom štvrtroku 2016 52,7 bodu. Oproti predchádzajúcemu kvartálu to predstavuje pokles o 2,73 %. Ide o najhoršie hodnotenie za posledné tri roky. Index s jedinou výnimkou (3Q 2010) klesá už viac ako 10 rokov od roku 2006. Za ten čas poklesol z vtedajších 126 bodov na 52,7 bodov.

Dôvodom poklesu sú zmeny v daňovej a odvodovej legislatíve, s ktorými vláda prišla v lete a budú platiť od roku 2017. Negatívny vývoj bol zapríčinený najmä zmenami v právnych normách upravujúcich odvodové zaťaženie. Spomedzi všetkých položiek indexu totiž zaznamenala najväčší pokles práve položka Legislatíva upravujúca odvody. Bolo to spôsobené predovšetkým zmenami v zákonoch, ktoré avizovala vláda – zvýšenie sociálnych a zdravotných odvodov pre lepšie zarábajúcich zamestnancov, 8 % odvod z neživotného poistenia a osobitný odvod v regulovaných odvetviach.

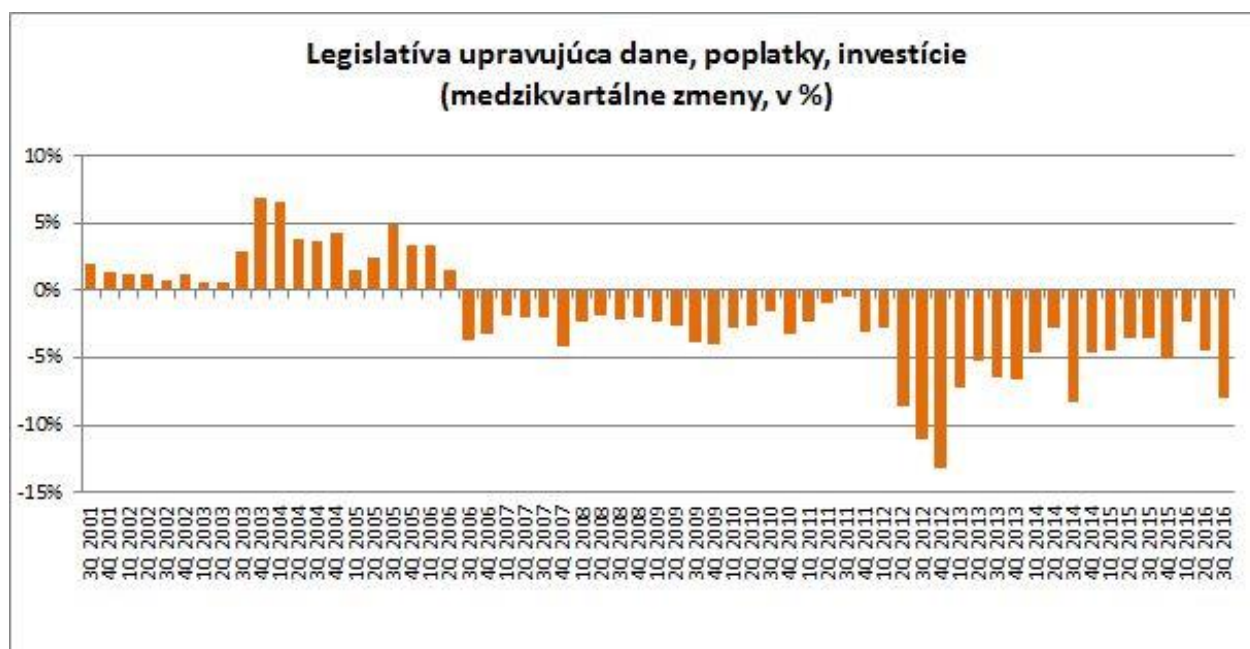
Graf – Legislatíva upravujúca odvody ako jedna z položiek IPP (2001-2016)

Zdroj: <http://alianciapas.sk/wp-content/uploads/2016/11/IPP-3Q-2016-odvody1.jpg>

Druhé najhoršie hodnotenie získala položka Legislatíva upravujúca dane, poplatky a investície, čo bolo spôsobené najmä diskusiou o zdanení dividend. Domáci podnikatelia vnímajú tento krok mimoriadne kriticky, nakoľko na rozdiel od zahraničných firiem nemajú možnosť presúvať svoje zisky do iného štátu, čím by sa vyhli tomuto opatreniu.

Graf – Legislatíva upravujúca dane, poplatky a investície ako jedna z položiek IPP (2001-2016)

Zdroj: <http://alianciapas.sk/wp-content/uploads/2016/11/IPP-3Q-2016-dane.jpg>

Tretí najväčší pokles zaznamenala položka Uplatňovanie princípu rovnosti pred zákonom, na čom mala nemalú zásluhu silno rezonujúca kauza Bašternák. Napriek množstvu podozrení a rozšírenej korupcii chýba na Slovensku usvedčenie a odsúdenie akejkoľvek vplyvnej osoby, či už podnikateľa alebo politika.

Box - Index podnikateľského prostredia

- Index podnikateľského prostredia (IPP) je výsledkom pravidelného monitorovania a hodnotenia kvality podnikateľského prostredia na Slovensku. Zostavuje ho Podnikateľská aliancia Slovenska a z hľadiska metodológie ho môžeme zaradiť medzi najrelevantnejšie nástroje merania kvality podnikateľského prostredia na národnej úrovni.
- Základné obdobie na výpočet IPP s referenčnou hodnotou indexu 100 bodov, bol júl 2001. Prvý raz hodnotili respondenti zmeny v podnikateľskom prostredí za tretí štvrťrok 2001.

V roku 2016 zverejnila Podnikateľská aliancia Slovenska taktiež návrh opatrení – **Desatoro požiadaviek podnikateľov**, ktorými môžu politici zlepšiť podmienky v ekonomike. Na prvej priečke sa umiestnilo opatrenie týkajúce sa **zníženia daní a odvodov**.

Opatrenie navrhuje **znižiť daň z príjmov právnických osôb z 22 % na 19 %, zaviest' odvodovú odpočítateľnú položku na sociálne a zdravotné odvody pre všetkých, zrušiť daňové výnimky, obmedziť investičné stimuly a znižovať ďalšie neefektívne výdavky.**¹⁴

Podnikateľská aliancia Slovenska ďalej uvádza: „Podnikateľské prostredie na Slovensku je známe veľmi častými zmenami zákonov, legislatívnu neistotou, podnikatelia musia veľmi pozorne sledovať, ktoré zmeny sa ich dotýkajú a čo budú pre nich znamenať.“¹⁵

Dôsledkom častých zmien legislatívy je vysoké administratívne zaťaženie firiem, ktoré im bráni naplno sa venovať svojmu podnikaniu a plnohodnotne konkurovať svojim konkurentom z okolitých krajín, a najmä ich to demotivuje rozširovať svoje podnikanie a zavádzať inovácie.

5.3 Množstvo poplatkových, registračných či administratívnych povinností

Podnikatelia sa pri svojej činnosti okrem základných daňových a odvodových povinností musia vysporiadať aj s množstvom ďalších registračných či administratívnych povinností, ktoré im vo väčšej či menšej miere zvyšujú finančné zaťaženie podnikania. Či už ide o koncesionárske poplatky; osobitný odvod v prípade nedodržania podielu 3,32 % zamestnancov so ZŤP; povinnosti v rámci evidencie odpadov a ohlasovania údajov, a podobne. Niektoré povinnosti majú iba zamestnávatelia, iné platia všeobecne pre všetkých podnikateľov a niektoré iba pre špecifické skupiny (napr. určitý sektor). Vo všeobecnosti sa respondenti najčastejšie sťažovali na množstvo rôznych povinností a zároveň na ich neprehľadnosť. Často, napr. platia len pre zamestnávateľov, ale nie pre všetkých. Napr. koncesionárske poplatky sa vzťahujú na zamestnávateľov s viac ako 3 zamestnancami. Povinnosť dodržať podiel 3,32 % zamestnancov so ZŤP platí od 20 zamestnancov. Podnikateľ takto často nevedomky môže prekročiť niektorý limit bez toho, aby si uvedomil, že mu od tohto momentu vzniká nejaká nová povinnosť. Navyše komplikácie spôsobuje aj skutočnosť, že do definície zamestnancov sa pri rozličných povinnostiach počítajú iné skupiny subjektov, napr. raz je to vrátane „dohodárov“, inokedy nie atď.

Pokiaľ ide o neprehľadnosť rôznych registračných a administratívnych povinností - ako príklad môžeme uviesť povinnosti vyplývajúce zo zákona o odpadoch č. 79/2015 Z. z. Ak by sa podnikateľ chcel dozvedieť o svojich povinnostiach v súvislosti s touto právnou úpravou, mal by si okrem samotného zákona naštudovať súvisiace predpisy: Vyhlášku Ministerstva životného prostredia SR (MŽP) č. 365/2015 Z. z. ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov, Vyhlášku MŽP č. 366/2015 Z. z. o evidenčnej povinnosti a ohlasovacej povinnosti, Vyhlášku MŽP č. 370/2015 Z. z. o sadzbách pre výpočet príspevkov do Recyklačného fondu,

¹⁴ Zdroj: <http://alianciapas.sk/podnikatelia-zverejnili-desatoro-poziadaviek-pre-politikov/>

¹⁵ Zdroj: <http://alianciapas.sk/slovensko-s-gulou-na-nohe-ako-mu-pomoc-zbavit-sa-jej/>

o zozname výrobkov, materiálov a zariadení, za ktoré sa platí príspevok do Recyklačného fondu, a o podrobnostiach a obsahu žiadosti o poskytnutie prostriedkov z Recyklačného fondu, Vyhlášku MŽP č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch, Vyhlášku MŽP č. 372/2015 Z. z. o skládkovaní odpadov a dočasnom uskladnení kovovej ortuti, Vyhlášku MŽP č. 373/2015 Z. z. o rozšírenej zodpovednosti výrobcov vyhradených výrobkov a o nakladaní s vyhradenými prúdmi odpadov v znení vyhlášky č. 14/2017 Z. z., Výnos MŽP o jednotných metódach analytickej kontroly odpadov, Vyhlášku MŽP č. 465/2013 Z. z. o technických požiadavkách na elektrické zariadenia a Vyhlášku MŽP č. 367/2015 Z. z., ktorá mení a dopĺňa vyhlášku MŽP č. 228/2014 Z. z., ktorou sa ustanovujú požiadavky na kvalitu palív a vedenie prevádzkovej evidencie o palivách. Okrem týchto noriem ešte potrebuje poznať európske právne predpisy: Nariadenie Rady (EHS) č. 1013/2006 o preprave odpadov, Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 850/2004 o perzistentných organických látkach a o zmene smernice 79/117/EHS, Nariadenie Rady č. 333/2011, ktorým sa ustanovujú kritériá na určenie toho, kedy určité druhy kovového šrotu prestávajú byť odpadom podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES, Nariadenie Komisie č. 1179/2012, ktorým sa ustanovujú kritériá umožňujúce určiť, kedy drvené sklo prestáva byť odpadom podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES, Nariadenie Komisie č. 715/2013, ktorým sa ustanovujú kritériá umožňujúce určiť, kedy medený šrot prestáva byť odpadom podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES, Nariadenie komisie č. 1357/2014, ktorým sa nahrádza príloha III k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES o odpade.

Je zrejmé, že celá problematika odpadového hospodárstva sa nedá pokryť malým počtom jednoduchých predpisov. Ale zákonodarcovia by mali zvážiť, či je zmysluplné, aby všetky podnikateľské subjekty museli, napr. evidovať vybrané zložky odpadov na evidenčných listoch odpadu, príp. ich ohlasovať okresnému úradu (odboru životného prostredia) – toto napr. platí pre všetkých podnikateľov, ktorí produkujú biologicky rozložiteľný odpad (t. j. aj pre malú kaviareň).

5.4 Náklady spojené so sledovaním zmien v legislatíve

Legislatíva súvisiaca s podnikaním predstavuje pomerne veľké množstvo zákonov a podzákonných právnych noriem. Prirodzene nie všetky zasahujú do života podnikateľov výrazne, avšak každá zmena v týchto právnych normách predstavuje pre podnikateľa potrebu vytvoriť si určitý časový priestor na to, aby zistil, či sa úprava v legislatíve dotkne jeho podnikania a ak áno, tak akým spôsobom. Ak totiž túto skutočnosť zanedbá, hrozí, že nebude dodržiavať aktuálne predpisy, s čím môže súvisieť riziko určitej sankcie.

Medzi respondentmi zrealizovaného prieskumu, ale aj v rámci iných prieskumov (napr. Index prekážok v podnikaní 2015, Index podnikateľského prostredia) sa medzi najčastejšie

sťažnosti od podnikateľov dostávala problematika stálosti legislatívy a frekvencie zmien v jednotlivých právnych normách.

Ako príklad možno uviesť zrejme najvýznamnejšiu legislatívnu normu, ktorá vplýva na finančné zaťaženie podnikateľov – zákon o dani z príjmov č. 595/2003 Z. z. V tabuľke 1 je uvedený prehľad všetkých noviel, ktoré boli do 31. júla 2015 schválené.

Tabuľka – Početnosť novelizácií zákona o dani z príjmov

Obdobie	Počet noviel	Dátumy, ku ktorým v príslušnom roku vstúpili novely do platnosti
2004	7	15.4.2004, 1.5.2004, 9.7.2004, 14.10.2004, 1.11.2004
2005	4	1.1.2005, 1.3.2005, 1.7.2005, 20.7.2005, 1.9.2005, 15.12.2005
2006	1	1.1.2006, 1.5.2006, 29.12.2006
2007	7	1.1.2007, 1.3.2007, 1.4.2007, 1.5.2007
2008	5	1.1.2008, 1.6.2008, 15.12.2008
2009	5	1.1.2009, 1.3.2009, 1.9.2009
2010	2	1.1.2010, 30.9.2010
2011	8	1.1.2011, 1.5.2011, 1.8.2011, 1.12.2011
2012	6	1.1.2012, 1.3.2012, 29.6.2012, 30.6.2012, 30.9.2012
2013	4	1.1.2013, 1.5.2013, 1.7.2013
2014	5	1.1.2014, 1.4.2014, 1.9.2014
2015	5	1.1.2015, 15.3.2015, 1.4.2015, 1.7.2015, 1.9.2015
Spolu	59	

Zdroj: Šrenkel (2015) - pozn. za rok 2015 sú uvedené údaje k 31.7.2015; údaje v posledných dvoch stĺpcoch nekorešpondujú, pretože niektoré novely mohli mať viaceré dátumy účinnosti, resp. niektoré novely mohli nadobudnúť účinnosť v rovnaký deň

Okrem samotného počtu noviel je pozoruhodný prehľad dátumov, ku ktorým v príslušnom roku nadobudli novely právoplatnosť. Z tohto pohľadu možno negatívne hodnotiť najmä roky 2004 a 2005, kedy dochádzalo k viacerým prípadom, pri ktorých účinnosť novely zákona bola k inému dňu, ako k prvému dňu v mesiaci. Počas týchto dvoch rokov museli daňovníci až k 11 dátumom sledovať novelizované znenie zákona. Na druhej strane v roku 2010 sa úplné znenie zákona o dani z príjmov menilo iba dvakrát.

Odporúčaním pre zákonodarný orgán je schvaľovať, ak je to možné, novelizácie zákona o dani z príjmov s účinnosťou k určitému konkrétnemu dátumu v roku (ideálne k najbližšiemu 1. januáru, resp. 1. júlu). Z tohto pohľadu pozitívne možno hodnotiť novely zákona prijaté najmä v rokoch 2007 a 2008. Z 12 noviel prijatých v tomto období iba 4 nadobudli účinnosť k inému dňu, než k 1. januáru. Najlepší vývoj bol zaznamenaný v roku 2014, v ktorom bolo schválených celkom 5 novelizácií zákona, pričom štyri nadobudli účinnosť 1.1.2015 a jedna 1.1.2016. No už v roku 2015 sa situácia zmenila a z piatich novelizácií až 3 nadobudli účinnosť v priebehu roka 2015. Do tohto počtu sme navyše ešte nezapočítali novelizáciu č. 140/2015

Z. z., ktorej časť nadobudla účinnosť 1.7.2015. Jej predmetom však bolo iba odstránenie chyby v označení paragrafu a nemala teda významný dopad na zložitosť samotného zákona.

Tabuľka – Počet slov úplného znenia zákona o dani z príjmov

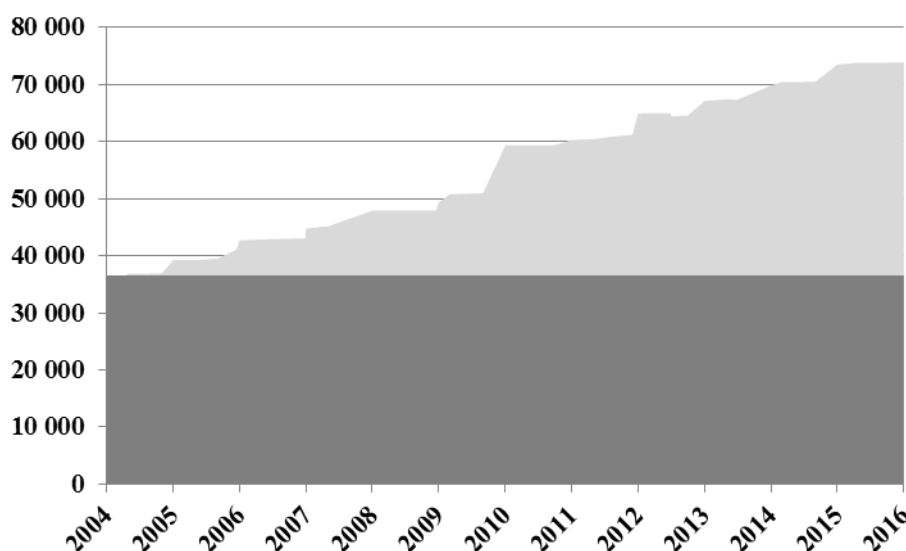
Obdobie	Počet slov úplného znenia zákona	
	k 1.1. príslušného roka	k 1.7. príslušného roka
2004	36 556	36 848
2005	39 261	39 313
2006	42 720	42 880
2007	44 792	45 132
2008	47 917	47 920
2009	49 360	50 799
2010	59 330	59 330
2011	60 319	60 427
2012	64 940	64 479
2013	67 150	67 350
2014	69 861	70 450
2015	73 526	73 837

Zdroj: Šrenkel (2015)

Keď zákon o dani z príjmov vstúpil 1.1.2004 do platnosti, obsahoval celkom 36 556 slov. V aktuálnom znení zákona k 31.7.2015 počet slov narástol na 73 898, čo je prakticky dvojnásobný nárast. Počas sledovaného obdobia nastala iba v jednom prípade situácia, že by počet slov medzi jednotlivými polrokmi poklesol (rok 2012 počas ktorého klesol počet slov – hoci nepatrne – zo 64 940 na 64 479 slov). Rovnako iba v jednom prípade ostal počet slov v dvoch po sebe idúcich polrokoch identický (išlo o rok 2010, v ktorom bol počet slov k 1.1. aj k 1.7. rovnaký – 59 330 slov).

Údaje sú znázornené aj graficky. Tmavošedá časť grafu zobrazuje počet slov k 1.1.2004 a svetlejšia časť reprezentuje počet slov po nadobudnutí účinnosti príslušnej novely. Je zrejmé, že najvýraznejší nárast je zaznamenaný v roku 2009 (pričom v tomto roku narástol počet slov o takmer 10 000, čo je viac než 20 % nárast zo stavu na začiatku roka 2009).

Graf – Počet slov úplného znenia zákona o dani z príjmov

Zdroj: Šrenkel (2015)

Prezentované údaje dokumentujú, že v drvivej väčšine prípadov novelizácia zákona o dani z príjmov prispela k zvýšeniu počtu slov tejto právnej normy. Takýto jav by mohol byť čiastočne akceptovateľný v prípadoch, keď je účelom novelizácie spresnenie právnej úpravy. Avšak pri zavádzaní nových inštitútov by mali tvorcovia zákona vyvinúť veľké úsilie smerujúce k tomu, aby nové paragrafové znenia boli v rámci možností jednoduché, prípadne, aby v súvislosti s nimi boli prijímané nové ustanovenia nahrádzajúce, resp. zjednodušujúce iné časti predpisu.

Táto skutočnosť nebola pozorovaná pri skúmanom zákone č. 595/2003 Z. z. Počas sledovaného obdobia sa zákon z hľadiska rozsahu a početnosti zmien stával pre daňovníkov takmer neustále komplikovanejší. Ako dokumentuje nasledujúca tabuľka, počas celej 12-ročnej histórie nastalo maximálne 272-dňové obdobie (medzi 1.1.2010 a 29.9.2010), počas ktorého nenadobudla účinnosť žiadna novela. Za ním nasleduje 245-dňové obdobie medzi 1.5.2007 a 31.12.2007 a 242-dňové obdobie medzi 1.5.2006 a 28.12.2006.

Dňa 29.6.2012 platilo novelizované znenie zákona iba 1 deň, čo bolo zapríčinené zrušením paragrafu, ktorý sa zaoberal daňou z emisných kvót, uznesením Ústavného súdu SR. Z tohto dôvodu bola následne prijatá novela, ktorá s účinnosťou od 30.6.2012 zrušenie tohto paragrafu potvrdila a doplnila z tohto dôvodu vyplývajúce prechodné ustanovenia. Ďalšie krátke obdobia trvali 3 (od 29.12.2006 do 31.12.2006), 16 (od 15.4.2004 do 30.4.2004), 17 (takéto obdobie nastalo dokonca trikrát – najskôr od 15.12.2005 do 31.12.2005, potom od 15.12.2008 do 31.12.2008 a nakoniec od 16.3.2015 do 31.3.2015), 18 (od 14.10.2004 do 31.10.2004) a 19 dní (od 1.7.2005 do 19.7.2005).

Tabuľka – Počet dní, počas ktorých bolo účinné úplné znenie zákona o dani z príjmov

Obdobie	Počet dní obdobia	Číslo predpisu	Obdobie	Počet dní obdobia	Číslo predpisu
1.1.2004 - 14.4.2004	105	595/2003	15.4.2004 - 30.4.2004	16	191/2004
1.5.2004 - 8.7.2004	69	177/2004	9.7.2004 - 13.10.2004	97	391/2004
14.10.2004 - 31.10.2004	18	538/2004	1.11.2004 - 31.12.2004	61	539/2004
1.1.2005 - 28.2.2005	59	43/2004, 659/2004	1.3.2005 - 30.6.2005	122	68/2005
1.7.2005 - 19.7.2005	19	659/2004	20.7.2005 - 31.8.2005	43	314/2005
1.9.2005 - 14.12.2005	105	314/2005	15.12.2005 - 31.12.2005	17	534/2005
1.1.2006 - 30.4.2006	120	534/2005, 660/2005	1.5.2006 - 28.12.2006	242	659/2004, 534/2005
29.12.2006 - 31.12.2006	3	688/2006	1.1.2007 - 28.2.2007	59	688/2006
1.3.2007 - 31.3.2007	31	76/2007	1.4.2007 - 30.4.2007	30	688/2006
1.5.2007 - 31.12.2007	245	209/2007	1.1.2008 - 31.5.2008	152	519/2007, 561/2007, 621/2007, 653/2007
1.6.2008 - 14.12.2008	197	168/2008	15.12.2008 - 31.12.2008	17	514/2008
1.1.2009 - 28.2.2009	59	530/2007, 621/2007, 465/2008, 514/2008, 563/2008, 567/2008	1.3.2009 - 31.8.2009	184	60/2009
1.9.2009 - 31.12.2009	122	184/2009	1.1.2010 - 29.9.2010	272	185/2009, 504/2009, 563/2009
30.9.2010 - 31.12.2010	93	374/2010	1.1.2011 - 30.4.2011	120	504/2009, 548/2010
1.5.2011 - 31.7.2011	92	129/2011	1.8.2011 - 30.11.2011	122	231/2011, 250/2011
1.12.2011 - 31.12.2011	31	362/2011, 406/2011	1.1.2012 - 29.2.2012	60	331/2011, 548/2011
1.3.2012 - 28.6.2012	120	69/2012	29.6.2012	1	188/2012
30.6.2012 - 29.9.2012	92	189/2012	30.9.2012 - 31.12.2012	93	288/2012
1.1.2013 - 30.4.2013	120	252/2012, 395/2012	1.5.2013 - 30.6.2013	61	70/2013
1.7.2013 - 31.12.2013	184	135/2013	1.1.2014 - 28.2.2014	59	547/2011, 463/2013, 318/2013
1.3.2014 - 31.8.2014	184	463/2013	1.9.2014 - 31.12.2014	122	463/2013
1.1.2015 - 15.3.2015	73	371/2014, 364/2014, 183/2014, 333/2014	16.3.2015 - 31.3.2015	17	25/2015
1.4.2015 - 30.6.2015	91	62/2015	1.7.2015 - 31.8.2015	62	140/2015
1.9.2015 - 31.12.2015	122	61/2015	1.1.2016	-	79/2015, 463/2013, 140/2015, 180/2014

Zdroj: Šrenkel (2015)

Celkovo možno zhrnúť, že **znenie zákona sa menilo počas jeho 12-ročnej platnosti v priemere každých 93 dní, t. j. približne každé 3 mesiace.**

Ani v posledných rokoch nebola badateľná zmena v tomto trende. Od roku 2014 sa zákon novelizoval k 8 dátumom, t. j. v priemere každých 91 dní.

Pozitívne možno hodnotiť vývoj medzi rokmi 2008 – 2012, keď viaceré novelizácie zákona nadobúdali účinnosť v rovnaký deň. Evidentné je to napríklad pri dátume 1.1.2009, ktorý bol určený ako dátum účinnosti až pre 6 noviel súčasne. Rovnako v priebehu roka 2011 až na jednu výnimku (obdobie medzi 1.5.2011 až 31.7.2011) boli k jednotlivým dátumom účinné vždy dve novely naraz.

Je zrejmé, že zákon o dani z príjmov nie je jedinou právnou normou, ktorá vplýva na podnikateľskú činnosť jednotlivých subjektov a pre získanie lepšieho obrazu by bolo nevyhnutné uskutočniť obdobnú analýzu aj pri ďalších právnych normách, ktoré sa významne dotýkajú podnikateľského sektora. Avšak aj pohľad na čiastkovú oblasť, ktorou je zdaňovanie príjmov, naznačuje, že výhrady podnikateľského prostredia voči príliš častým zmenám v zákonoch prijímaných narýchlo bez zisťovania skutočných dopadov na podnikateľské subjekty a bez stanovísk podnikateľského sektora, sú založené na reálnych základoch.

Ďalším príkladom môže byť, napr. aj vládou schválená novela zákona o pobyte cudzincov č. 404/2011 Z. z., ktorá má navrhovanú platnosť od 15.4.2017. Je pritom otázne, či bolo skutočne nevyhnutné nastaviť účinnosť chystanej novely uprostred mesiaca. Prirodzene, toto je iba jeden z mnohých príkladov, ktoré však v konečnom dôsledku predstavujú pre bežného podnikateľa legislatívny chaos.

A nakoniec, mnohokrát existuje iba **malý časový priestor medzi dátumom schválenia zákona (resp. jeho novely) a jeho účinnosťou**. V takom prípade nemajú podnikatelia dostatok času zaregistrovať danú právnu normu, zmapovať jej dopady na svoje podnikanie a pripraviť sa na ne.

Vyčíslieť presnú výšku nákladov vynaložených na sledovanie zmien v legislatíve nie je jednoduché a nebolo to ani zámerom predkladanej analýzy. Existuje však nespochybniteľná príčinná súvislosť medzi frekvenciou zmien v legislatíve ovplyvňujúcej podnikanie a nevyhnutnosťou vyplývajúcou pre podnikateľa, aby mal o týchto zmenách aspoň základný prehľad. A práve časová náročnosť spojená so sledovaním zmien v právnych normách sa odzrkadľuje aj vo finančnej stránke, ktorá pre podnikateľa spočíva buď v ušlom čase, ktorý mohol sám, príp. jeho zamestnanci vynaložiť na inú produktívnu činnosť; alebo v nákladoch na školenia, či na iné zdroje, ktoré informujú o zmenách v zákonoch; alebo v zvýšených nákladoch spojených s využívaním služieb externých organizácií, ktoré túto záťaž znášajú namiesto podnikateľa (napr. daňoví poradcovia a pod.).

Podľa prieskumu Združenia mladých podnikateľov Slovenska (ZMPS) patrí „stálosť legislatívy a frekvencia zmien“ medzi najzávažnejšie bariéry podnikania na Slovensku, v uvedenom prieskume sa umiestnila na treťom mieste. Aj portál podnikajte.sk zmapoval početnosť noviel najvýznamnejších zákonov, ktoré ovplyvňujú podnikanie. V období rokov

2013-2016 pripadali na každý jeden mesiac 2 – 3 novely niektorého zo sledovaných zákonov. Svedčí to o tom, že sa podnikateľská legislatíva mení veľmi často, dokonca mnohé zákony sa upravujú viackrát za rok. Tieto zmeny môžu spôsobovať podnikateľom výrazné problémy spočívajúce v neustálom sledovaní zmien a prispôbovaní sa na nové či meniace sa povinnosti.

Tabuľka – Zákony, ktoré zásadne ovplyvňujú podnikanie a početnosť ich zmien za obdobie 2013-2016

Názov právneho predpisu	2013	2014	2015	2016
Obchodný zákonník	3	1	3	3
Zákon o dani z pridanej hodnoty	3	2	2	5
Zákon o dani z príjmov	3	3	6	3
Zákon o používaní elektronickej registračnej pokladnice	2	2	3	1
Zákon o správe daní (daňový poriadok)	2	4	4	4
Zákon o účtovníctve	0	1	2	3
Zákon o obchodnom registri	2	2	2	3
Zákon o sociálnom poistení	3	5	7	6
Zákon o zdravotnom poistení	5	3	6	7
Zákonník práce	2	3	4	3
Noviel celkom za daný rok	25	26	39	38
Priemerný počet noviel zákonov v jednom mesiaci	2,08	2,17	3,25	3,17

Zdroj: <https://www.podnikajte.sk/pravo-a-legislativa/c/3022/category/obchodne-pravo/article/ako-casto-menia-zakony-2016.xhtml>

Prvé miesto v spomínanom prieskume ZMPS získalo daňovo-odvodové zaťaženie, ktoré predstavuje vysokú bariéru v podnikaní. Vysoké daňovo-odvodové zaťaženie zamestnania, nízka flexibilita pracovného práva a **neprehľadná spleť predpisov a povinností, ktorá sa spája so zamestnaním už prvého zamestnanca**, prinášajú do podnikania množstvo byrokracie, regulačných a administratívnych povinností, ktoré v konečnom dôsledku znižujú atraktivnosť podnikania.

5.5 Náklady spojené s prijatím prvého zamestnanca

Portál pre podnikateľov podnikajte.sk zmapoval, aké sú povinnosti zamestnávateľa pri uzavretí pracovnej zmluvy, pred nástupom zamestnanca do práce a počas obdobia jeho zamestnania. Celkovo išlo o 21 viac či menej administratívne náročných povinností. Keď sa k tomu pripočítajú samotné náklady na prácu (celková cena práce) a poplatok za vedenie mzdového účtovníctva (predpokladáme, že iba zlomok podnikateľov si dokáže viesť

mzdové účtovníctvo vo vlastnej réžii), je zrejmé, že ide o významnú bariéru, ktorá bráni podnikateľom obrátiť sa čím skôr na trh práce.

Tabuľka – Zoznam povinností zamestnávateľa pri prijatí prvého zamestnanca

Por. č.	Označenie povinnosti	Poznámka
1.	Povinnosť zamestnávateľa uzavrieť písomnú pracovnú zmluvu	Pred dohodnutým dňom nástupu do práce, najneskôr však v deň nástupu do práce
2.	Povinnosť zamestnávateľa posúdiť zdravotnú spôsobilosť zamestnanca na prácu prostredníctvom preventívnej lekárskej prehliadky	Obvykle pred dohodnutým dňom nástupu do práce (pri zamestnancoch v 3. a 4. rizikovej kategórii vždy, pri ostatných zamestnancoch v prípade, kedy sa u daného zamestnanca vyskytujú choroby z povolania, kedy to vyžaduje osobitný predpis a pod.)
3.	Povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu	Obvykle pred dohodnutým dňom nástupu do práce
4.	Registrácia zamestnávateľa do registra zamestnávateľov vedeného Sociálnou poisťovňou	8 dní odo dňa, v ktorom zamestnávateľ začal zamestnávať aspoň jedného zamestnanca (prakticky potrebné ešte pred začatím výkonu činnosti zamestnanca)
5.	Uzavretie dohody o elektronickej komunikácii medzi zamestnávateľom a Sociálnou poisťovňou	-
6.	Registrácia zamestnanca do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia vedeného Sociálnou poisťovňou	-
7.	Povinnosť zamestnávateľa uzavrieť zmluvu o spracúvaní osobných údajov s účtovníkom, advokátom či inou 3. osobou a povinnosť informovať zamestnanca	Pred začatím spracúvania osobných údajov 3. osobou (môže byť splnené osobitným ustanovením v zmluve o vedení účtovníctva (resp. v inej zmluve) a v pracovnej zmluve)
8.	Registrácia zamestnávateľa do registra platiteľov poistného vedeného tou zdravotnou poisťovňou, v ktorej je zamestnanec poistený	8 dní od vzniku pracovného pomeru
9.	Registrácia zamestnávateľa k elektronickej podateľni zdravotnej poisťovne	Pred začatím oznamovania rozhodných skutočností (elektronická komunikácia povinná od 3 zamestnancov, do 3 zamestnancov ide o možnosť)
10.	Povinnosť zamestnávateľa oznámiť zdravotnej poisťovni, že za zamestnanca bude platiť poistné	8 dní od vzniku pracovného pomeru
11.	Registrácia zamestnávateľa na daňovom úrade	15 dní od vzniku povinnosti zrážať daň alebo preddavky dane (pri platiteľoch DPH je povinná elektronická komunikácia)
12.	Uplatnenie nezdaniteľnej časti základu dane na daňovníka a daňového bonusu, čestné vyhlásenie zamestnanca (napr. v súvislosti s odvodovou výnimkou na ZP)	Do jedného mesiaca od nástupu do práce
13.	Povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť školenie o BOZP dodávateľským spôsobom	Predpokladá sa, že zamestnávateľ ešte nemá vlastných zamestnancov na zabezpečenie školenia o BOZP - najmenej raz za 2 roky, obvykle však bezodkladne po nástupe do práce
14.	Povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť stravovanie zamestnancov	-
15.	Povinnosť zamestnávateľa viesť evidenciu pracovného času zamestnancov	-
16.	Povinnosť vypracovať a odovzdať zamestnancovi výplatnú pásku	-
17.	Povinnosť odoslať Sociálnej poisťovni mesačný výkaz	-
18.	Povinnosť odoslať zdravotnej poisťovni mesačný výkaz	-
19.	Povinnosť odoslať daňovému úradu mesačný prehľad o zrazených a odvedených preddavkoch na daň z príjmov zo závislej činnosti	-

20.	Povinnosť zamestnávateľa podať hlásenie o vyúčtovaní dane a o úhrne príjmov zo závislej činnosti	Do konca apríla po uplynutí zdaňovacieho obdobia, za ktoré sa podáva
21.	Povinnosť zamestnávateľa vypracovať ročné zúčtovanie preddavkov na daň	Do konca apríla po uplynutí zdaňovacieho obdobia, za ktoré sa podáva
22.	Povinnosť zamestnávateľa vystaviť potvrdenie o príjmoch zo závislej činnosti, o preddavkoch na daň, o daňovom bonuse na vyživované deti (alternatíva k bodu č. 21.)	Do 10. marca daného roku

Zdroj: www.podnikajte.sk (2016)

Je potrebné dodať, že ide len o základný zoznam povinností, ktoré sa môžu meniť v závislosti od druhu vykonávanej práce, celkového počtu zamestnancov a pod. Uvedené skutočnosti sa však podpisujú na tom, že momentálne podľa údajov z portálu finstat.sk na Slovensku pôsobí cca. 815 000 živnostníkov, pričom takmer 753 000 z nich má o alebo nezistený počet zamestnancov), a podobne z celkového počtu zhruba 409 000 právnických osôb má 276 000 nulový, resp. nezistený počet zamestnancov). Dá sa predpokladať, že drvivá časť firiem s nezisteným počtom zamestnancov v skutočnosti nemá žiadnych zamestnancov. A teda, že zjavne existujú bariéry, ktoré bránia podnikateľom v tom, aby získavali vo väčšej miere zamestnancov na realizáciu svojej podnikateľskej činnosti.

Alarmujúce zistenia vyplývajú aj zo štúdie portálu profesia.sk z roku 2015. Vyplynulo z nej, že ak zamestnávateľ zamestná prvého zamestnanca na základe pracovného pomeru s pravidelným príjmom na dobu 12 mesiacov a potom tento pracovný pomer ukončí, musí vyplniť až 84 dokumentov.¹⁶

5.6 Náklady spojené s flexibilnou pracovnou silou

Podnikateľom spôsobujú problémy najmä situácie, kedy prechodne v krátkom časovom období potrebujú pokryť zvýšenú potrebu po pracovnej sile. Typickým príkladom sú, napr. firmy podnikajúce v oblasti gastronómie. V prípade, že sa v ich priestoroch uskutočňuje výnimočná akcia vo väčšom rozsahu (napr. firemný večierok, rodinná oslava), potrebovali by krátkodobo zamestnať obslužný personál. Administratívna náročnosť takéhoto úkonu (prihlasovanie, odhlasovanie zamestnancov, príprava potrebných dokumentov, vyúčtovanie mzdy) a daňovo-odvodové zaťaženie (ktoré je prakticky identické ako v prípade zamestnania pracovníka na trvalý pracovný pomer) spôsobuje, že sa snažia celej tejto byrokracii vyhnúť. Pritom práve dopyt po flexibilnej pracovnej sile je jedným zo súčasných trendov na trhu práce v rozvinutých krajinách, keďže spája snahu pracujúcich zladit' svoju prácu s rodinným životom, zmierňovať stres a lepšie využívať voľný čas. Atraktívna je aj pre ľudí s určitým hendikepom, pre ktorých by bola 8-hodinová pracovná doba neakceptovateľná.

¹⁶ Zdroj: <https://www.etrend.sk/podnikanie/10-prekazok-v-podnikani-mladych-v-roku-2015.html>

Flexibilná práca sa podľa Kresánkovej a Kostercovej¹⁷ lepšie uplatňuje:

- pri nižších alebo menej kvalifikovaných pracovných pozíciách (napr. v administratíve alebo v službách) alebo
- pri pracovných pozíciách, ktoré si vyžadujú vysokú odbornosť (napr. prekladatelia, výskumní pracovníci, novinári, redaktori, reportéri, účtovníci, konzultanti, programátori, grafici, architekti, umelci, audítori, lekári, súdni znalci).

Medzi ľuďmi, ktorí vyhľadávajú flexibilnú prácu patria rodičia starajúci sa o deti, študenti a mladí zamestnanci, zdravotne postihnutí či seniori. Ďalej ide o osoby kombinujúce viac pracovných pomerov z ekonomických dôvodov, osoby so záujmom o sebarealizáciu aj iným spôsobom ako je zamestnanie, osoby so záujmom o dodatočné voľno-časové aktivity.

Za flexibilnú prácu možno považovať flexibilnú (klzávu) alebo individuálnu pracovnú dobu (začiatok a koniec pracovnej doby si volí sám zamestnanec); prácu na čiastočný (skrátенý) úväzok¹⁸ (väčšinou ide o dočasné riešenie potreby zamestnanca na určitý čas); zdieľanie pracovného miesta alebo job sharing (o jedno pracovné miesto sa delí viac zamestnancov pracujúcich na čiastočný úväzok); prácu z domu alebo teleworking; projektové zamestnanie; stlačený pracovný týždeň (ide o skrátenie pracovného týždňa počtom dní na jednej strane a predĺženie pracovnej doby v hodinách v rámci jedného dňa na strane druhej, pričom je zachovaný štandardný, napr. 40 hodinový pracovný týždeň); požičiavanie zamestnancov alebo agentúrne zamestnávanie; dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru; príležitostnú prácu; nepravidelnú výpomoc či prácu na zavolanie.

Sťažené podmienky spojené s flexibilnou prácou neprospievajú ani zamestnávateľom ani zamestnancom. Pritom by práve takáto forma práce mohla byť zaujímavá pre znevýhodnených uchádzačov o prácu (najmä mladých ľudí), ktorí by mohli získavať pracovné návyky.

¹⁷ Zdroj: <https://www.podnikajte.sk/manazment-marketing/c/898/category/zamestnanci-a-hr/article/flexibilna-praca-vyhody-nevyhody-pravna-uprava.xhtml>

¹⁸ V roku 2010 bolo na Slovensku ľudí pracujúcich na čiastočný úväzok približne 4% zo všetkých pracujúcich, čo je v porovnaní s takmer 50% v Holandsku alebo priemerom 20% v západnej Európe žalosťne málo.

6. Návrh opatrení na elimináciu identifikovaných významných problémov finančného zaťaženia

Predkladaná analýza si nedáva za cieľ iba identifikáciu najvýznamnejších problémov finančného zaťaženia, ktoré vyplynuli z uskutočneného prieskumu, ale jej ambíciou je aj sformulovať návrhy na odstránenie týchto prekážok. Pri tvorbe návrhov bol zohľadnený aj potenciál na uskutočnenie navrhovaných zmien. Napr. v oblasti daňového zaťaženia by bolo relatívne jednoduchým riešením navrhnúť zníženie dane z príjmov fyzických a právnických osôb, avšak možnosť uplatnenia tohto návrhu by v praxi narážala na limity v oblasti verejných financií. Z tohto dôvodu sa autorský kolektív snažil navrhovať iba také opatrenia, ktoré by nemali znamenať výrazne negatívny dopad na verejné financie.

6.1 Oblasť odvodového zaťaženia zamestnávateľov

Navrhované úpravy v oblasti odvodového zaťaženia zamestnávateľov sú rozdelené na nasledovné oblasti – samotné zníženie odvodového zaťaženia zamestnávateľov, implementácia inštitútu superhrubej mzdy a zjednotenie odvodových platieb zamestnávateľa a zamestnanca do Sociálnej poisťovne.

Zníženie odvodového zaťaženia zamestnávateľov

Na základe údajov uvedených v podkapitole 5.1 sa jednoznačne **javí ako nevyhnutnosť znížiť odvodové zaťaženie zo súčasnej úrovne 35,95 % minimálne na 30 %**. Slovensko má totiž podľa všetkých sledovaných prieskumov a metodík relatívne vysokú mieru odvodového zaťaženia v porovnaní so zvyškom EÚ.

Podľa analýzy Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení SR (2014) toto zníženie môže mať dokonca pozitívny dopad na verejné financie, ak by sa zohľadnili pozitívne efekty v týchto oblastiach:

- **zníženie nezamestnanosti**

V súčasnosti negatívna situácia na trhu práce zapríčiňuje, že Slovensko má jednu z najvyšších mier (9,7 % za rok 2016) nezamestnanosti spomedzi 28 krajín EÚ (Total unemployment rate), pričom vyššiu nezamestnanosť malo iba Španielsko (19,6 %), Cyprus (13,3 %), Chorvátsko (12,8 %), Portugalsko (11,2 %), Grécko (24,9 %¹⁹) a Taliansko (11,9 %²⁰). Priemer krajín V4 podľa Eurostatu dosahuje v aktuálnom období 6,7 %, pričom Maďarsko zaznamenalo 6,8 %²¹, Poľsko 6,3 % a Česko 4 %. Miera nezamestnanosti v SR je viac ako dvojnásobná v porovnaní s ČR a prakticky o polovicu vyššia než v Poľsku a Maďarsku. Priemer EÚ dosiahol v roku 2016 hodnotu

¹⁹ Ide o údaj za rok 2015, novší údaj v čase zostavenia analýzy nebol k dispozícii.

²⁰ Ide o údaj za rok 2015, novší údaj v čase zostavenia analýzy nebol k dispozícii.

²¹ Ide o údaj za rok 2015, novší údaj v čase zostavenia analýzy nebol k dispozícii.

8,5 %. Alarmujúca je najmä dlhodobá nezamestnanosť, v rámci ktorej dokonca patríme na nelichotivé 4. miesto spomedzi všetkých členských krajín s hodnotou 7,6 % (vyššia je už iba v Grécku, Španielsku a Chorvátsku). S očakávaným znížením nezamestnanosti sa prirodzene spájajú potenciálne prínosy spočívajúce **v dodatočnom príjme z odvodov a daní z príjmov fyzických osôb (zo závislej činnosti)** a taktiež aj v **úspore výdavkov na dávky v nezamestnanosti**.

- **zlepšenie pozície Slovenska v medzinárodnom porovnaní**

Znížením odvodov by sa Slovensko mohlo posunúť bližšie k priemerným hodnotám celej EÚ, čím by sa vylepšilo vnímanie SR z pohľadu celkového finančného zaťaženia podnikania.

- **zníženie miery nelegálnej práce**

Tento efekt vychádza z predpokladu, že zníženie odvodov prispeje k poklesu úrovne čiernej práce, keďže sa o niečo zníži motivácia v dôsledku poklesu benefitu, ktorý pociťujú subjekty zapojené do nelegálneho zamestnávania.

- **zníženie nelegálne vyplácaných peňazí**

V tomto prípade ide o potlačenie efektu nízkych hrubých miezd, t. j. o situáciu, keď sú zamestnanci síce legálne zamestnaní u zamestnávateľa, no účtovne sa im vypláca iba časť ich celkovej odmeny za prácu (napr. iba vo výške minimálnej mzdy). Dá sa očakávať, že zníženie odvodov čiastočne zníži motiváciu k tomuto konaniu, čo môže mať opäť pozitívny dopad na verejné financie.

- **zvýšenie výberu DPH a ostatných spotrebných daní**

Pozitívne efekty spočívajúce v zvýšení čistého príjmu zamestnancov sa môžu prejavovať v raste kúpnej sily obyvateľstva, s čím je spojený zvýšený výber dane z pridanej hodnoty (v dôsledku zvýšenej spotreby fyzických osôb) a ostatných spotrebných daní.

- **zvýšenie výberu dane z príjmov právnických osôb**

Úspora nákladov na prácu sa môže prejavovať aj vo zvýšenej aktivite firiem, čo môže prispieť k zvýšeniu počtu nových podnikateľských subjektov. Oveľa výraznejší pozitívny efekt v oblasti dane z príjmov právnických osôb však možno očakávať v dôsledku toho, že časť úspory nákladov na prácu sa môže preniesť do zdaniteľného zisku (čo bude mať prirodzene pozitívny dopad na výber dane z príjmov).

- **ušetrenie administratívnych a personálnych nákladov na úradoch práce**

Dopad tohto efektu súvisí s očakávaným znížením nezamestnanosti, čím môže ubudnúť prácnosť na úradoch práce. Zamestnanecké kapacity na týchto úradoch budú môcť byť využité na iné práce v rámci štátneho aparátu.

- **zvýšenie hrubých miezd**

Tento efekt môže byť diskutabilný, ale napr. Analýza finančného daňového, odvodového a poplatkového zaťaženia podnikania (2014) naznačila existenciu priameho vzťahu medzi medziročným tempom rastu hrubej mzdy v hospodárstve a medziročnou zmenou v zamestnanosti. Analogicky sa tento pozitívny efekt prejavuje v dodatočnom príjme štátu najmä v podobe zvýšenia výberu dane z príjmov, DPH a odvodov.

Implementácia inštitútu superhrubej mzdy

V súčasnosti sa pri odmene za prácu používajú 3 kľúčové termíny – čistá mzda, hrubá mzda a celková cena práce. Čistá mzda je dôležitý údaj pre zamestnanca, pretože zobrazuje informáciu o sume peňazí, ktorú zamestnanec za vykonanú prácu zarobil. Pre zamestnávateľa má zmysel informácia o celkovej cene práce, keďže mu poskytuje informáciu o tom, aká je suma celkových nákladov v definovanom období, ktoré boli vynaložené v súvislosti s prácou zamestnanca. Medzi týmito údajmi sa nachádza hrubá mzda, ktorá je síce pomerne frekventovanou veličinou, avšak sama o sebe predstavuje iba medzivýpočet, ktorý vo svojej podstate nemá praktický význam ani pre zamestnanca ani pre zamestnávateľa. Naopak v očiach zamestnanca môže často iba spôsobovať mylný údaj o tom, aké náklady zaňho znáša zamestnávateľ. A to môže viesť k nepochopeniu či konfliktom medzi zamestnancom a zamestnávateľom. Ide v podstate o umelé rozdelenie údajov o čistej mzde a celkovej cene práce.

Túto problematiku vysvetľuje Ján Dinga z inštitútu INESS v publikácii *O odvodoch a superhrubej mzde* (2013) nasledovne: „Odvody zamestnávateľa sú len jednou stránkou mince. Ako také vlastne neexistujú, sú len administratívnym príkazom štátu, ako na výplatnej páske zobrazovať zaplatené dane a odvody. Reálne platí všetky odvody zamestnanec. Zamestnávateľ s akýmkoľvek odvodom ráta vo svojich mzdových nákladoch na zamestnanca bez ohľadu na to, ako ich štát požaduje rozdeliť na výplatnej páske. To, či platí všetky odvody zamestnanec alebo zamestnávateľ, neovplyvňuje výšku čistej mzdy. Ovplyvňuje to len podobu výplatnej pásky a tým pádom aj uvedomelosť zamestnancov o tom, aká je ich skutočná cena práce. Na Slovensku, tak ako vo väčšine krajín, je zvykom hovoriť o hrubej mzde. Vykazuje sa v štatistikách, uvádza sa v pracovných zmluvách, vyjednáva sa o nej pred nástupom do zamestnania. Realitou však je, že zamestnanec s hrubou mzdou 1000 eur stojí svojho zamestnávateľa 1352 eur. To je jeho skutočná cena práce, jeho superhrubá mzda. Rozdiel medzi týmito dvomi sumami tvoria práve odvody zamestnávateľa, ktoré sa v hrubej mzde neuvádzajú.“

Hrubá mzda by mala byť odstránená a nahradená inštitútom superhrubej mzdy – inými slovami by išlo o sumu celkového nákladu zamestnávateľa na zamestnanca (t. j. išlo by v podstate o ekvivalent celkovej ceny práce). Superhrubá mzda by umožnila zamestnancovi

lepšie spoznať, aký je rozdiel medzi jeho celkovou cenou práce a objemom peňazí, ktoré fyzicky získa za vykonanú prácu. Je teda vhodnou veličinou, ktorá by mala byť kľúčovým údajom na výplatnej páske. **Zamestnancovi aj zamestnávateľovi by malo byť jasné a zrozumiteľné, aké vysoké sú skutočné náklady na prácu zamestnanca a aké percento z ich výšky je použité na daňové a odvodové platby.** Pozitívne je, že tento návrh by sa nemal negatívne odraziť vo verejných financiách. Bolo by najmä potrebné upraviť právne predpisy, v ktorých sa uvádza pojem „hrubá mzda“, a ekvivalentne ho nahradiť superhrubou mzdou. Odporúčame tento krok **rozdeliť na viacero fáz**, aby sa v prechodnom období (trvajúcim aspoň 1 rok) výrazne zobrazovala na výplatnej páske hodnota superhrubej mzdy, aby sa najmä zamestnanci dokázali rýchlo stotožniť s týmto údajom. Zároveň platí, že pri nulovej zmene výšky odvodov by mali **sociálne odvody dosahovať výšku 25,59 % a zdravotné 10,36 % zo superhrubej mzdy.**

Tabuľka – Prepočet výšky sociálnych a zdravotných odvodov zo superhrubej mzdy

Položka	Hodnota pri existencii hrubej mzdy	Hodnota pri existencii superhrubej mzdy	Položka	Hodnota pri existencii hrubej mzdy	Hodnota pri existencii superhrubej mzdy
Superhrubá mzda	135,2	135,2	Superhrubá mzda	100	100
Hrubá mzda (index 100)	100	-	Hrubá mzda (index 100)	73,96	-
Sociálne odvody zamestnávateľ	25,2	-	Sociálne odvody zamestnávateľ	18,64	-
Sociálne odvody zamestnanec	9,4	34,6	Sociálne odvody zamestnanec	6,95	25,59
Zdravotné odvody zamestnávateľ	10	-	Zdravotné odvody zamestnávateľ	7,4	-
Zdravotné odvody zamestnanec	4	14	Zdravotné odvody zamestnanec	2,96	10,36

Zdroj: vlastné spracovanie

Ľavá časť tabuľky popisuje výšku odvodov zamestnanca zamestnaného na trvalý pracovný pomer, ktorého hrubá mzda dosahuje index 100. Ide o zamestnanca, ktorého vymeriavací základ na výpočet odvodov spadá pod maximálny limit. Všetky výpočty sú odvodené od stanoveného indexu. Znamená to, že ak by, napr. hrubá mzda bola 1000 eur (t. j. 10-násobok indexu 100), výška všetkých vypočítaných odvodov by predstavovala 10-násobok príslušného indexu (čiže sociálne odvody zamestnávateľa by dosahovali 252 eur, sociálne odvody zamestnanca 94 eur, zdravotné odvody zamestnávateľa 100 eur a zdravotné odvody zamestnanca 4 eurá). Superhrubá mzda (celková cena práce) tohto zamestnanca dosahuje index 135,2. Je to vlastne suma hrubej mzdy (index 100) a odvodov, ktoré za zamestnanca odvádza zamestnávateľ (35,2 %). Takže ak by sa odvody mali počítať zo superhrubej mzdy s indexom 135,2, sociálne odvody by mali dosahovať index 34,6 (t. j. 25,2 + 9,4) a zdravotné odvody 14 (t. j. 10 + 4).

Pravá časť tabuľky uvádza identickú situáciu, avšak index hrubej mzdy bol stanovený vo výške 73,96 s ohľadom na to, aby index superhrubej mzdy dosiahol číslo 100 ($73,96 + 35,2 \% \text{ z } 73,96 = 100$). Táto tabuľka uvádza, že ak by superhrubá mzda dosahovala index 100, odvody do Sociálnej poisťovne by museli predstavovať index 25,59 (t. j. 25,59 % zo superhrubej mzdy) a odvody do zdravotnej poisťovne by museli predstavovať index 10,36 (t. j. 10,36 % zo superhrubej mzdy). Takto by bol zachovaný súčasný pomer medzi odvedenými prostriedkami do Sociálnej poisťovne či zdravotnej poisťovne vyčíslenými z hrubej mzdy a prostriedkami odvedenými do Sociálnej poisťovne či zdravotnej poisťovne vypočítanými zo superhrubej mzdy.

Aj keď v súčasnom systéme sa odvody rozdeľujú na odvody, ktoré platí zamestnávateľ a zamestnanec, toto rozdelenie platieb má iba administratívny charakter a pre zamestnanca ani zamestnávateľa nepredstavuje nijakú pridanú hodnotu. Navyše úhrada odvodových platieb za zamestnávateľa aj zamestnanca je prenesená práve na zamestnávateľa. Preto **pri zavedení inštitútu superhrubej mzdy by sa celkové odvody nerozdeľovali na odvody za zamestnávateľa a zamestnanca, ale vyčíslili by sa ako celková položka** (podľa súčasného nastavenia by mali charakter odvodov za zamestnanca).

Zavedenie superhrubej mzdy by neovplyvnilo ani výšku dane z príjmov (zo závislej činnosti), keďže čiastkový základ dane (superhrubá mzda mínus zdravotné a sociálne odvody) by bol totožný so súčasným čiastkovým základom dane (hrubá mzda mínus zdravotné odvody zamestnanca).

Zjednotenie odvodových platieb zamestnávateľa a zamestnanca do Sociálnej poisťovne

V súčasnosti sú sociálne odvody rozdelené na platby do 7 fondov – nemocenské poistenie, starobné poistenie, invalidné poistenie, poistenie v nezamestnanosti, úrazové poistenie, garančný fond a rezervný fond solidarity. Ako uvádza Podnikateľská aliancia Slovenska (2009): „Fondy sú v Sociálnej poisťovni vzájomne prepojené a je bežnou praxou, že zostatky z prebytkových fondov sa presúvajú do deficitných fondov. Zamestnancovi, ale aj zamestnávateľovi, ktorý platí povinné odvody, je zbytočné komplikovať platenie odvodov rozčleňovaním odvodovej povinnosti na viaceré fondy sociálneho poistenia, keď v konečnom dôsledku v Sociálnej poisťovni dochádza aj tak k prelievaniu peňazí medzi fondmi. Pre zamestnanca, zamestnávateľa a štát je pritom dôležitá len jediná vec, a to, aby zamestnávateľ zaplatil za zamestnanca celkovú sumu odvodov v stanovenej výške. Následné kategorizovanie do fondov by malo byť výlučne úlohou Sociálnej poisťovne. Zamestnanec platí odvody z určitého základu a podľa tohto základu mu budú počítané aj benefity zo sociálneho systému. Snahy o vybalansovanie fondov sú mrhaním času, pretože situácia v každom fonde sa medziročne vyvíja a bolo by tak potrebné každoročne upravovať sadzby, čo je obrovskou a zbytočnou komplikáciou pre všetkých zainteresovaných.“

Navrhujeme upraviť systém do takej podoby, aby **sa uhrádzal jeden sociálny odvod, ktorý by v sebe zahŕňal platby do všetkých súčasných fondov**. Rozdelenie na jednotlivé poistenia by si mohla uskutočniť Sociálna poisťovňa vo svojej réžii.

6.2 Oblasť daňového zaťaženia daňou z príjmov

V rámci oblasti zníženia daňového zaťaženia by podnikatelia privítali **výrazné zjednodušenie a sprehladenie celého daňového systému – zrušenie výnimiek a špeciálnych režimov či sadzieb**. V daňovej oblasti by sa mohli tvorcovia legislatívy inšpirovať obdobím zavedenia, tzv. rovnej dane (rok 2004).

Samotná výška daňovej sadzby (daň z príjmov právnických osôb, daň z príjmov fyzických osôb) nie je až taká rozhodujúca (pokiaľ by nezaznamenala výrazné skokovité zmeny). Avšak všeobecné zníženie daňových sadzieb (v prípade priaznivej situácie v oblasti verejných rozpočtov) môže prispievať k zlepšeniu postavenia Slovenska v porovnaní s ostatnými krajinami a zvýšiť tak ochotu zahraničných investorov investovať na našom území.

Prípadné znižovanie sadzby môže mať paradoxne pozitívny dopad na výber dane, čo sa na našom území preukázalo aj v roku 2004. Samotný výpadok spôsobený znížením sadzby dane z príjmov právnických osôb bol vtedy kompenzovaný vyššou ochotou daňových subjektov platiť daň a nižšou potrebou siahť po daňovej optimalizácii či spôsobovať daňové úniky. Nezanedbateľný efekt má znižovania dane aj na rozvoj podnikateľského prostredia (resp. motiváciu podnikat).

V súčasnom zákone o dani z príjmov a súvisiacej legislatíve existuje pomerne značné množstvo výnimiek, ale aj špeciálnych sadzieb (napr. osobitný odvod z podnikania v regulovaných odvetviach v zmysle zákona č. 235/2012 Z. z., osobitná sadzba dane - § 15a zákona o dani z príjmov (DZP)²²). V rámci výnimiek možno spomenúť napríklad príliš zväzujúce pravidlá pri odpisovaní dlhodobého majetku; prakticky neuplatniteľná zamestnanecká prémie; rozdiely v príjmoch v rámci § 6 zákona o DZP, pri ktorých sa môžu alebo nesmú uplatniť paušálne výdavky; rozdiely z uplatňovania osobitného spôsobu zahrňovania kurzových rozdielov do základu dane podľa § 17 ods. 17 zákona o DZP. Zvýšené náklady spôsobuje podnikateľom aj transferové oceňovanie, konkrétne vypracovanie potrebnej dokumentácie. Tento mechanizmus by sa nemusel uplatňovať pri mikropodnikoch. Zmapovanie kľúčových výnimiek v zákone o DZP vrátane návrhu na ich odstránenie by malo byť predmetom samostatnej analýzy.

6.3 Oblasť nákladov spojených so sledovaním zmien v legislatíve

²² Táto sadzba sa síce netýka podnikateľov, ale vystihuje podstatu popisovaného problému.

Zmeny v zákone o dani z príjmov sú mnohokrát vyvolané nevyhnutnými okolnosťami. Napriek tomu by sa zákonodarcovia mali usilovať o schvaľovanie takých novelizácií zákona, ktoré nebudú neúmerne zvyšovať komplikovanosť a nezrozumiteľnosť celej právnej normy.

Nemalo by teda platiť, že každá novela zákona zvýši jeho komplikovanosť (nejde pochopiteľne iba o rozsah právnej normy, ale aj o množstvo parametrov, ktoré legislatívna zmena obsahuje). Avšak napríklad v prípade zákona o dani z príjmov bolo možné pozorovať, že úpravy prijaté počas jeho platnosti zvýšili počet slov na dvojnásobok pôvodného stavu a frekvencia ich početnosti bola veľmi vysoká (v priemere každých 93 dní bol zmenený text zákona). Táto situácia mohla mnohým podnikateľom (predovšetkým malým a stredným) spôsobovať výrazné komplikácie.

Pokiaľ nie je možné znížiť počet zásahov do právnych noriem, mali by sa zákonodarcovia v čo najväčšej miere snažiť **schvaľovať zákony s účinnosťou od 1.1., príp. 1.7. príslušného roka (resp. aspoň k prvému dňu určitého štvrťroka)**. V ideálnom prípade by sa kľúčové podnikateľské zákony nemali meniť v priebehu kalendárneho roka.

Pri novej legislatíve odporúčame vyčíslňovať dopady na podnikateľské prostredie a v prípade negatívnych dopadov automaticky odložiť účinnosť zákona aspoň o šesť mesiacov od schválenia v parlamente, aby podnikatelia mali čas pripraviť sa na zmeny.

Spracovať dokumenty sumarizujúce povinnosti podnikateľov

Častým nedostatkom súčasného systému je, že bežní (a najmä začínajúci) podnikatelia nemajú praktickú možnosť spoznať všetky registračné a administratívne povinnosti, ktoré im ako podnikateľom vznikajú. Znamená to, že hoci by chceli podnikáť v súlade so všetkými predpismi, bráni im v tom množstvo všetkých povinností.

V prípade, že sa neukáže politická vôľa zmeniť tento stav, mohla by tento priestor využiť organizácia, ako napr. Slovak Business Agency (SBA), ktorá by mohla (napr. pod záštitou Centra lepšej regulácie) **zmapovať všetky administratívne a regulačné povinnosti vzťahujúce sa na najčastejšie a najpočetnejšie podnikateľské subjekty** – ako príklad môžeme uviesť kaderníctvo, kaviareň. Výber odvetví by mohol byť zrealizovaný na základe analýzy početnosti jednotlivých kategórií drobných podnikateľov (mikropodniky a malé podniky). Príslušnosť k určitému odvetviu by nemusela byť jediným kritériom, medzi ďalšie by sa mohlo zaradiť počet zamestnancov (t. j. aké povinnosti má firma, ktorá nemá zamestnancov, príp. ktorá má už nejakých zamestnancov) alebo právna forma (živnosť, s.r.o. a pod.). Veľmi užitočným materiálom v tejto oblasti je, napr. Prehľad zmien v legislatívnom prostredí s dopadom na malé a stredné podniky, ktorý už v súčasnosti SBA publikuje. Navrhovaný súbor dokumentov by bol užitočným doplnkom k týmto pravidelne publikovaným informačným materiálom. Prehľad zmien totiž slúži primárne fungujúcim

podnikateľom, ktorým stačí sledovať zmeny v legislatíve. Začínajúci podnikatelia naopak potrebujú poznať celkový prehľad povinností na jednom mieste.

Ideálnou vstupnou bázou by mohli ostať pravidelné štvrťročné informačné materiály o legislatíve pre podnikateľov, ktoré spracováva SBA²³ – Prehľad zmien v legislatívnom prostredí s dopadom na MSP, Zoznam legislatívnych predpisov s dopadom na MSP, Základné administratívne kroky pri začatí podnikateľskej činnosti – Fyzické osoby, Základné administratívne kroky pri začatí podnikateľskej činnosti – Právnické osoby.

Hlavný prínos by mal byť v tom, aby sa **mohli aspoň tie najpočetnejšie skupiny podnikateľov (modelových podnikov) dozvedieť na jednom mieste o svojich povinnostiach**. Tieto dokumenty by mali byť v ideálnom prípade písané **ľahko pochopiteľnou formou** a iba v nevyhnutných prípadoch by sa mali uchýľovať ku komplikovaným popisom. Aj preto by sa v súvislosti s doteraz spracovávanými materiálmi mali vytvoriť kratšie (max. len niekoľkostranové) letáky/brožúry ideálne s využitím infografiky. Okrem sumarizácie všetkých povinností môžu čitateľa v prípade záujmu odkazovať na príslušné pasáže v doteraz spracovávaných informačných materiáloch, ktoré už detailne popisujú jednotlivé povinnosti.

Zároveň odporúčame **zlepšiť informovanosť podnikateľov o existencii týchto dokumentov** najmä prostredníctvom aktivít Národného podnikateľského centra, aby sa dostali do povedomia širšej podnikateľskej obce.

Ďalším prínosom by mohla byť spolupráca Centra lepšej regulácie (CLR) s aktivitami ostatných organizácií, ktoré majú ambíciu odstrániť problémy podnikateľov s často meniacou sa legislatívou. Ako príklad môžeme uviesť **mobilnú aplikáciu BiznisInfo**, ktorá používateľom ponúka základné informácie o pripravovanej a schválenej podnikateľskej legislatíve v chronologickom poradí. Spolupráca medzi CLR a Združením mladých podnikateľov Slovenska (tvorcom aplikácie) by mohla byť prínosná pre obidve strany z hľadiska potenciálnej propagácie aplikácie a napĺňania jej obsahu.

Pokrytie celej tejto agendy organizáciou s dlhodobou históriou v oblasti pomoci MSP, ku ktorým sa SBA radí, by bolo zárukou, že tí podnikatelia, ktorí chcú čestne vykonávať svoju činnosť, budú mať k dispozícii vždy aktuálne informácie o svojich povinnostiach. Zároveň agentúra mapovaním týchto povinností získava výborný materiál, ktorý môže využiť pre svoje aktivity v oblasti pripomienkovania legislatívy.

6.4 Oblasť poplatkových, registračných a administratívnych povinností

²³ Zdroj: <http://www.sbagency.sk/informacne-materialy>

V rámci tohto súboru opatrení navrhujeme **dôsledne uplatňovať princíp Think Small First**, ktorý je bližšie charakterizovaný v podkapitole 3.4. Uvedený princíp by sa mal prejavíť predovšetkým v oblasti testovania vplyvu legislatívnych zmien na citlivú skupinu podnikateľov (mikropodniky a malé podniky). Tento zámer v slovenskej praxi uplatňuje Centrum lepšej regulácie – špecializovaný analytický odbor zriadený v rámci SBA. Najmä v súvislosti s mikropodnikmi by mala byť pozornosť zameraná na sledovanie, aby legislatívne návrhy nenarušovali jednoduchosť systému, aby nespôsobovali dodatočné komplikácie či náklady, resp. aby nová administratívna povinnosť pre podnikateľov bola nahradená vypustením inej dovtedajšej povinnosti.

Mikropodnikom by mali výrazne ubudnúť povinnosti, **nemali by byť, napr. predmetom štatistického vykazovania**, mohli by mať voľnejšie bezpečnostné požiadavky (týka sa to najmä BOZP) a mali by sa zrušiť všetky identifikované duplicity pri povinnom vykazovaní pre rôzne orgány verejnej správy. Identifikácia týchto duplicít by mala byť predmetom samostatnej analýzy.

Mnoho povinností podnikateľom pribúda v závislosti od rozličných kritérií – predovšetkým však od počtu zamestnancov. Kým koncesionárskym poplatkom podlieha podnik od 3 zamestnancov, povinnosť zamestnávať ZŤP zamestnancov vzniká od 20 zamestnancov. Podnikateľ často môže nevedomky prekročiť hranicu, ktorá mu prináša nové povinnosti bez toho, aby sa na túto skutočnosť mohol pripraviť. Ideálnym riešením by bolo, aby sa **povinnosti vzťahovali na podniky v zmysle kategórií mikropodnik, malý podnik, stredný podnik, veľký podnik**. Napr. koncesionárske poplatky by sa mohli vzťahovať na kategórie malý podnik, stredný podnik a veľký podnik (t. j. od 10 zamestnancov). Povinnosť zamestnávať ZŤP zamestnancov by mohla byť určená stredným a veľkým podnikom (t. j. od 50 zamestnancov).

6.5 Oblasť nákladov spojených s prijatím prvého zamestnanca

Ako bolo charakterizované v predchádzajúcej kapitole, nárast administratívnych povinností je príliš výrazný najmä pri zamestnaní prvého zamestnanca. Je zrejmé, že viacerým povinnostiam (najmä registrácii na daňovom úrade, v Sociálnej poisťovni či v zdravotnej poisťovni) sa nedá vyhnúť. Je potrebné **realizovať analýzu, ktorej zameraním bude identifikácia všetkých povinností spojených s prijatím prvého zamestnanca a predloženie návrhov na ich zjednodušenie. Napr. vybavením všetkých povinností na jednom mieste** (prostredníctvom jednotných kontaktných miest). Zároveň pre kategóriu **mikropodnikov (do 10 zamestnancov) by mali existovať jednoduchšie pravidlá spojené so zamestnávaním** – nemali by mať povinnosti súvisiace s pracovnou zdravotnou službou, resp. BOZP (školenie v oblasti BOZP by mohol realizovať aj zamestnávateľ), povinnosť viesť evidenciu pracovného času (napr. v prípade programátorských či účtovných firiem, kde

zamestnávateľ vyžaduje od zamestnanca splnenie určitých úloh bez ohľadu na miesto či čas výkonu práce, to prakticky nemá opodstatnenie).

Výhľadovo do budúcnosti by mohol štát zvážiť, či nepresunie registračné/administratívne povinnosti a výber daní a odvodov pod centrálnu inštitúciu (napr. Finančnú správu), ktorá by umožnila podnikateľovi na jednom mieste vybaviť celú jednorazovú i pravidelnú administratívu týkajúcu sa zamestnancov. Centrálny orgán by následne elektronickou formou oznamoval inštitúciám (napr. Soc. poisťovni či zdravotným poisťovniam) potrebné údaje, ktoré od podnikateľa získal a prerozdeľoval by medzi nich aj vybrané prostriedky na daňové a odvodové účely.

Povinné **využívanie gastrolístkov** v prípade, že zamestnávateľ nedokáže poskytovať zamestnancovi stravu na pracovisku, **navrhujeme zrušiť** s tým, aby suma pôvodne pripadajúca na stravné lístky bola súčasťou mzdy zamestnanca. Ich využívanie by malo byť založené iba na dobrovoľnej báze.

6.6 Oblasť nákladov spojených s flexibilnou prácou

Podnikatelia využívajúci flexibilný typ práce (najmä dohody o vykonaní práce) by mali mať možnosť **do určitého časového objemu, resp. výšky príjmu zamestnanca využiť rýchly a flexibilný spôsob krátkodobého zamestnania**, ktorý by mal byť čo najjednoduchší po administratívnej stránke a **nemal by byť natoľko nákladný, ako bežný pracovný pomer**. Uvoľnenie systému v oblasti flexibilnej práce by prinieslo nové možnosti všetkým podnikateľom, ktorí sa stretávajú s týmto typom práce. Splnenie registračných povinností by sa malo dať uskutočniť pred nástupom do zamestnania (nie deň vopred), čím by sa ešte zvýraznila flexibilita takéhoto inštitútu. Ako je uvedené v Analýze, monitore finančného zaťaženia podnikania (2014), z takejto podobnej úpravy by benefitovali samotní zamestnanci i celkový trh práce. Zároveň by sa mohol zvýšiť i príjem do verejných rozpočtov z odvodov z týchto dohôd.

Zvýhodnenú formu flexibilného zamestnávania je možné teoreticky uplatniť len pre mikro a malé podniky, ak by vznikala obava, že by sa mohol zneužívať. Najzraniteľnejšie podnikateľské subjekty by takto mali možnosť využívať flexibilné zamestnávanie, kým v prípade stredných a veľkých podnikoch (kde sa nedá očakávať výrazný vznik problémov s prechodnými a skokovitými zmenami v potrebe po pracovnej sile) by táto možnosť nebola dostupná.

Mobilná aplikácia uľahčujúca predbežné prihlásenie/odhlásenie zamestnancov ponúkaná Sociálnou poisťovňou by mohla byť lepšie propagovaná – o jej existencii respondenti nevedeli, pričom patrila medzi žiadané návrhy na zlepšenie aktuálneho stavu.

V tejto súvislosti by určite pomohlo vytvoriť systém na spoluprácu podnikateľov a mladých ľudí formou bezplatných stáží. Bolo by preto potrebné vytvoriť **funkčný legislatívny rámec na bezplatné stáže mladých ľudí** (prvozamestnancov), **resp. študentov v podnikoch**. A taktiež by malo byť umožnené, aby podnikateľovi mohli vypomáhať aj rodinní príslušníci bez ohľadu na právnu formu podniku (napr. aj v s.r.o.).

7. Case studies – prezentácia úspešných príkladov zo zahraničia

Podľa viacerých renomovaných inštitúcií, Európskej komisie i samotných podnikateľov, je Slovensko krajinou s vysokou mierou odvodového zaťaženia zamestnávateľov, relatívne vysokého daňového zaťaženia a celkového administratívneho zaťaženia podnikateľov. Prostredníctvom príkladov uskutočnených legislatívnych i technologických zmien vo vybraných krajinách poukážeme na niektoré pozitívne aj negatívne skutočnosti, ktoré vedú k zlepšeniu, resp. zhoršeniu podnikateľského prostredia v krajine a v konečnom dôsledku k zvýšeniu (zníženiu) konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov v medzinárodnom meradle.

Prípadová štúdia - Nemecko

V Nemecku funguje systém, tzv. mini jobs, ktorý umožňuje zamestnancovi s celkovým mesačným príjmom do 450 EUR neodvádzať daň z príjmu ani odvody na sociálne a zdravotné poistenie. Celkové náklady zamestnávateľa predstavujú v takomto prípade približne 30 % z celkovej hrubej mzdy zamestnanca.

Okrem toho, že tento systém umožňuje pomerne veľkú flexibilitu (v marci 2009 ju využívalo až 4,9 milióna zamestnancov v Nemecku), je to zároveň aj účinný nástroj v boji proti šedej ekonomike a práci na čierne.

Podľa dostupných údajov bolo v roku 2012 zamestnaných prostredníctvom mini jobs až 7,3 milióna nemeckých zamestnancov (20 % zo všetkých pracovných úväzkov).

Vláda tak poskytla podnikom flexibilný nástroj zamestnávania za výhodných podmienok. Zníženie odvodov a zjednodušenie systému práce mimo pracovného úväzku tak povedie k už spomínanému efektu zníženia práce na čierne a zvýšenia zamestnanosti, čo predstavuje prínos pre celkový trh práce (Analýza, monitor finančného zaťaženia podnikania, 2014).

Prípadová štúdia – Slovinsko

V Slovinsku predtým, než ministerstvo odošle návrh novej legislatívy do parlamentu, vždy požiada o vyjadrenie stanoviska podnikateľské združenia. Tie majú možnosť vyjadriť svoje návrhy a pripomienky a v prípade vážnych argumentov má ministerstvo právomoc zablokovat' danú legislatívu tým, že ju neodošle do parlamentu.

Prípadová štúdia – Švédsko

Vo Švédsku je povinné konzultačné obdobie v dĺžke trvania 3 mesiace v prípade schválenia navrhovanej rozsiahlej legislatívy. MSP môžu počas tohto obdobia slobodne vyjadriť svoje názory a pripomienky v písomnej alebo ústnej podobe.

Prípadová štúdia – Singapur

Singapur je krajina so značným ekonomickým potenciálom, ktorý vyplýva predovšetkým z priaznivého podnikateľského prostredia.

Štát de facto dominuje takmer všetkým rebríčkom rôznych hodnotení.

Daň z príjmu právnických osôb predstavovala v roku 2012 17 %. Významne zvýhodnené sú malé spoločnosti s príjmom do 300 000 singapurských dolárov (približne 175 000 EUR), keďže platí, že:

- do príjmu 10 000 singapurských dolárov (cca. 5 900 EUR) je odpustených 75 % daňovej povinnosti,
- na ďalších 290 000 singapurských dolárov (cca. 171 000 EUR) príjmu sa vzťahuje 50 % daňovej povinnosti.

Efektívne daňové zaťaženie príjmu právnických osôb je na prvých 300 000 singapurských dolárov (SGD) príjmu vo výške 8,36 %. Singapurský daňový systém okrem toho zvýhodňuje začínajúce inovatívne spoločnosti, ktoré pri splnení základných podmienok dostávajú na prvé tri roky svojej existencie daňovú úľavu v takej výške, že ich efektívne daňové zaťaženie na prvých 300 000 SGD príjmu predstavuje iba 5,67 %.

Podpora začínajúcich spoločností (predovšetkým v odvetviach s vysokou pridanou hodnotou) je opatrením, ktoré významne zlepšuje podnikateľské prostredie a napomáha k ekonomickému rozvoju (Analýza, monitor finančného zaťaženia podnikania, 2014).

Poľsko

K silným stránkam poľského hospodárstva patrí vysoká dynamika exportu a rentabilita firiem, poloha, zlepšovanie kvality lokalít pre investorov (vytváranie technologických centier a zón), nízke dane (z príjmu právnických osôb) a neexistencia jazykovej bariéry. V rebríčku Svetovej banky „Ease of Doing Business 2015“ skončilo Poľsko na 32. mieste, pričom sa umiestnilo najlepšie spomedzi svojich susedov vo V4. V jednotlivých kategóriách sa najlepšie umiestnilo v poskytovaní úveru (17. miesto).

Poľsko realizovalo viaceré **stimulačné opatrenia** na zmiernenie negatívnych dôsledkov krízy:

a) **fiškálna konsolidácia** (novela zákona o verejných financiách, ktorá má zamedziť rastu dlhu a deficitu samospráv a vytvorenie podmienok pre zavedenie fiškálnych pravidiel pre celý verejný sektor, zmeny v daňových zákonoch – zmena zákona o dani z príjmov fyzických osôb, zrušenie daňovej úľavy z internetu, zníženie daňovej úľavy pre tvorcov s ročným príjmom nad 85 tisíc PLN, posilnenie daňového bonusu a výsad pre tretie a každé ďalšie dieťa),

b) **opatrenia na zlepšenie uplatnenia na trhu práce** (novela zákona o dôchodkovom zabezpečení platná od 1.1.2013 stanovuje zvýšenie a postupné vyrovnanie veku odchodu do dôchodku mužov a žien na 67 rokov, proces sa ukončí v roku 2040, zmena zásad odchodu do dôchodku pre príslušníkov uniformovaných služieb, zmena vo valorizácii dôchodkov platná od 1.3.2012),

c) **zlepšenie podmienok podnikania a zvýšenie inovatívnosti ekonomiky** (zmena zákonov na zníženie administratívnej záťaže, napr. **zníženie informačnej povinnosti a poplatkov s tým spojených pre podnikateľov**, zmena stavebného zákona - **zjednodušenie stavebných procedúr, skrátenie času vydania stavebného povolenia na 100 dní v prípade veľkých investícií a na 60 dní v prípade malých investícií**,

d) **podpora podnikania a investícií**

V oblasti daní: zavedenie zúčtovávania DPH podľa hotovostného princípu pre firmy, ktoré dosahujú obrát do 1,2 mil. PLN; znamená to zaplatenie dane až potom, keď im kupujúci zaplatí za tovar alebo službu.

Podnikateľská legislatíva

Všeobecný daňový systém zahŕňa:

1. priame dane (daň z príjmov fyzických osôb, daň z príjmov právnických osôb, daň dedičská a daň z darovania, daň z verejnoprávnej činnosti, daň z pozemku, daň z lesa, z nehnuteľností, cestná daň, daň za vlastníctvo psa),
2. nepriame dane (daň z tovaru a služieb, spotrebná daň, daň z hier).²⁴

DPH: Od roku 2011 platia tri nové sadzby DPH 5 %, 8 % a 23 % (namiesto pôvodných sadzieb 0, 3, 5, 7, a 22 %).

Daň z príjmu právnických osôb: daň z príjmov právnických osôb sa výrazne znížila **z 27 %** (v roku 2003) **na 19 %**, pričom odvtedy si udržuje stabilnú hodnotu.

Daň z príjmov fyzických osôb: v oblasti dane z príjmov fyzických osôb došlo k zníženiu z pôvodných troch daňových pásiem (19 %, 30 % a 40 %) na **dve daňové pásma (18 % a 30 %)**, ktoré platia od roku 2009.

Príspevky na sociálne zabezpečenie a zdravotné poistenie: zamestnávateľ odvádza za svojho zamestnanca poistné na zdravotné poistenie – 9 % z vymeriavacieho základu, dôchodkové poistné – 19,52 % z VZ, invalidné poistenie – 8 % z VZ, nemocenské poistenie – 2,45 %, úrazové poistenie – od 0,67 % do 3,86 % z VZ. Okrem týchto základných poistení odvádza zamestnávateľ za zamestnanca aj poplatky do pracovného fondu vo výške 2,45 % a do zamestnaneckého záručného náhradného fondu vo výške 0,10 %. Spolu tak jeho náklady na zamestnanca činia min. **42,19 %**.

Podľa výročnej správy Svetovej banky „Peking Taxes 2013“ je daňový systém v Poľsku príliš zložitý, pričom podnikateľ venuje daňovým záležitostiam až 286 hodín ročne. V oblasti

²⁴ Zdroj: http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Po%C4%BESko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-20141.pdf

prívetivosti daňového systému si oproti minulému roku polepšila, ale aj tak zaujala v rebríčku spomedzi 185 hodnotených krajín až 114. miesto.

V posledných rokoch uskutočnilo Poľsko viaceré opatrenia, aby sa stalo krajinou priateľskou pre podnikateľov z hľadiska uľahčenia ich daňových povinností (**jednoduchšie platenie daní**). **Počet hodín** potrebných pre prípravu daňových priznaní a dokumentov a zaplatenia daní sa znížil **zo 420** (v roku 2004) **na 271 hodín** (v roku 2014), **počet potrebných platieb dane** sa znížil **zo 41 na 7** a **úplná daňová záťaž spoločnosti** sa znížila **zo 43,2 % na 40,3 %**.

Systém E-podatki

Zmenou s najväčším pozitívnym vplyvom na vyššie uvedené čiastkové ukazovatele bolo **zavedenie systému E-podatki (E-dane)**, ktorý je zameraný na zvýšenie kontaktu medzi daňovou správou a daňovými poplatníkmi. Od roku 2015 sú všetky spoločnosti povinné podávať daňové priznanie elektronicky. Systém zároveň umožňuje on-line platenie daní, ktoré využívajú podniky vo veľkej miere, aj napriek tomu, že daňová správa e-platby daní nevyžaduje. Prostredníctvom systému E-podatki sa realizuje vyplňanie a zaplatenie troch hlavných typov daní – dane z príjmov právnických osôb, odvodov za zamestnancov a dane z pridanej hodnoty.

Rakúsko

Rakúsko patrí medzi najvyspelejšie a najbohatšie štáty na svete. Jeho ekonomický systém možno označiť ako sociálne trhové hospodárstvo, s pomerne vysokými daňami a štátnymi výdavkami. Priemysel je z veľkej časti postavený na produkcii malých a stredných podnikov. Viac než 75 % všetkých priemyselných podnikov zamestnáva menej než desať zamestnancov a iba 1,0 % priemyselných podnikov má viac než 250 zamestnancov. V priemysle pôsobí približne 20 % všetkých rakúskych podnikov a je v ňom zamestnaných 25,2 % rakúskych pracovníkov. V poľnohospodárstve prevažujú malé rodinné farmy a kladie sa veľký dôraz na ekologickú formu hospodárenia. Veľká pozornosť sa venuje propagácii domácich regionálnych výrobkov.

Podnikateľská legislatíva

Daňový systém v Rakúsku je dvojpilierový. Hlavným zdrojom zdanenia v prvom pilieri sú príjmy a zisky fyzických a právnických osôb, teda priame dane. Tie majú u fyzických osôb konkrétnu podobu dane z príjmu, u firiem dane zo zisku. Druhým zdrojom zdanenia (druhým pilierom) sú rôzne formy transakčných daní. Najznámejšia daň v tejto skupine je daň z pridanej hodnoty.

Daň z príjmov fyzických osôb: na určenie výšky dane z príjmu sa používa progresívna priemerná tarifa:

- pri výške ročného príjmu do 11 000 eur - 0,0 %,
- do 25 000 eur - 36,5 %,

- do 60 000 eur - 43,214%,
- nad 60 000 eur - 50,0 %.

Daň z obratu (DPH): obvyklá sadzba dane z obratu je v Rakúsku 20 %. Pre určité dodávky a výkony platí znížená daňová sadzba vo výške 10 % zo zdaňovacieho základu (daňovým základom je spravidla odplata za dodávky alebo služby).

Na základe zákona o dani z obratu (Umsatzsteuergesetz) je upravené zdanenie „obratu - tržby“ podnikateľa, čo znamená že podnikateľ zistí daň z obratu zo svojej tržby a odráta z nej čiastky dane z obratu, ktoré sú mu vystavené na faktúrach, ako zálohovú daň (Vorsteuer). Finančnému úradu dlhuje iba rozdiel medzi obnosom z dane z obratu a započítanou zálohovou daňou. Daň z obratu je tak pre podnikateľa priebežnou položkou a je účinná až u osoby, ktorá nepodniká a nemôže si uplatniť odpočet zálohovej dane. Dani z obratu podliehajú predovšetkým odplátne dodávky tovarov a poskytnutie služieb v tuzemsku v rámci obchodného styku ako aj dovoz tovarov z tretích krajín (mimo EÚ).

Pre drobných podnikateľov vzniká **povinnosť na registráciu na DPH pri obrate nad 30 000 eur ročne**. Podnikateľ je povinný viesť na účel dane z obratu účtovné záznamy a odovzdať pre určenie dane prehlásenie o dani z obratu (s výnimkou podnikov s ročným obratom do 30 000 eur za určujúce obdobie). Ďalej si podnikateľ musí pravidelne sám vypočítavať zálohové platby dane z obratu a odvádzať ich finančnému úradu.

Príspevky na sociálne zabezpečenie: pred zdanením odvádza **zamestnanec 18,2%** a **zamestnávateľ 21,7 %** z hrubej mzdy na rôzne sociálne účely, pričom **strop pre poistenie** je stanovený pri mesačnej **hrubej mzde 3 750 eur**. Okrem uvedených poistení platí zamestnávateľ ešte ďalšie poplatky za zamestnancov. Príspevok 4,5 % z hrubej mzdy sa odvádza do tzv. fondu pre vyrovnávanie rodinnej záťaže, vo výške 3 % sa platí miestna daň a 0,4 % z objemu miezd činí povinný príspevok do Rakúskej hospodárskej komory. Za zamestnancov, ktorí nastúpili do zamestnania po 31.12.2002 sa platí príspevok 1,53 % do zamestnaneckého dôchodkového fondu.²⁵

²⁵ Zdroj: http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Rak%C3%BAsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Daň z príjmu právnických osôb: daňová sadzba je **25 %**. U akciových spoločností a spoločností s ručením obmedzeným existuje minimálna daň z príjmu právnických osôb vo výške 5 % zo zákonnej minimálnej výšky základného a kmeňového kapitálu, t. j. 1 750 eur ročne pre s. r. o. a 3 500 eur ročne pre a. s. **Pre nové firmy platí v prvom roku ich existencie znížená jednotná sadzba vo výške 1 092 eur.**

V Rakúsku je spomedzi 190 hodnotených ekonomík sveta (Ease of Doing Business, Svetová banka) **najkratšia doba na vrátenie DPH vo výške približne 3,2 týždňa** (priemerný čas na vrátenie DPH je 14,2 týždňov). Od chvíle, keď podá daňovník žiadosť o vrátenie DPH, trvá daňovej správe len jeden týždeň, kým vykoná refundáciu. Vrátenie DPH sa realizuje elektronicky prostredníctvom on-line bankovníctva, pričom častokrát žiadosť o vrátenie DPH nevedie ku kontrole zo strany daňovej správy, nakoľko čas medzi žiadaním a vyplatením DPH je pomerne krátky a daňová správa spolu s ministerstvom financií využívajú **efektívny daňový systém založený na elektronickej výmene spoľahlivých účtovných dát z organizácií smerom k daňovej správe** (SAF-T resp. Standard Audit File for Tax).

Rakúsko taktiež zaviedlo **zrýchlené daňové odpisy (30 % v prvom roku) na hmotný majetok**, ktorý bol vyrobený alebo získaný počas určeného obdobia.

Maďarsko

Dlhodobým problémom maďarskej ekonomiky je vysoká miera zadlženosti a s tým súvisiaca zraniteľnosť. Podľa údajov MNB predstavoval konsolidovaný hrubý štátny dlh Maďarska na konci tretieho štvrťroka 2014 83 % HDP (na konci roka 2013 predstavoval 79,4 %, HDP). Problémom však nie je samotná výška dlhu, ale predovšetkým jeho štruktúra a náklady na financovanie dlhovej služby.

Maďarská vláda pristúpila k zvýšeniu transakčnej dane, komunikačnej dane, ťažobnej renty a dane z úrokov. Transakčná daň na hotovostné prevody sa zvýšila na 0,6 % a na bezhotovostné prevody na 0,3 %. Komunikačná daň sa zvýšila z dvoch forintov za každú minútu hovoru, resp. každú sms na tri forinty, ťažobná renta z 12 % na 16 %.

Rozpočet na rok 2015 ráta so zvýšením dane z reklamy z doterajších maximálnych 40 % na 50 % a opäťovne malo byť zvýšené zdanenie obratu obchodných reťazcov z predaja potravín. Doteraz platili 0,001 % z celkového obratu z predaja tohto typu komodít, ale od roku 2015 mala byť táto platba odstupňovaná v závislosti od výšky obratu a nad 300 mld. HUF (cca. 900 mil. eur) mohla dosiahnuť až 6 %, pričom túto výšku obratu dosahovalo v danom období len Tesco. Vláda sa pokúsila zaviesť, tzv. internetovú daň, ale po masových demonštráciách obyvateľstva od tohto kroku upustila. Hlavnú nespokojnosť so zásahmi

vlády najmä do daňového systému vyslovili najmä banky, IT spoločnosti a obchodné reťazce.

Podnikateľská legislatíva

Daň z príjmu pre podnikateľské subjekty: 10 % pre subjekty so základom dane **do 500 mil. forintov** (došlo k zvýšeniu stropu – pôvodne to bolo 50 miliónov HUF), a **19 %** pre subjekty so základom dane **nad 500 mil. forintov**.

Daň z príjmu fyzických osôb: na úrovni **16 %**.

Základná sadzba DPH: 27 % (znížené sadzby 5 % a 18 %).

Odvodová daň zamestnávateľa do sociálneho fondu: 27 %.²⁶

Maďarsko vykazuje v čiastkových ukazovateľoch platenia daní (údaje zo správy Paying Taxes 2016) pomalé, ale vytrvalé zlepšovanie. Úsilím vlády je vytvoriť konkurencieschopný a efektívny daňový systém, čo má v konečnom dôsledku viesť k vyššiemu výberu daní, prílevu zahraničných investícií a zlepšeniu podnikateľského prostredia. **Úplná daňová záťaž spoločnosti** (% zo zisku; zahŕňa daň z príjmu, sociálne príspevky a odvody platené zamestnávateľom, dane z nehnuteľností, dane z obratu a ostatné menšie dane) sa znížila **z 56,6 % v roku 2004 na úroveň 46,5 % v roku 2015**. V posledných šiestich rokoch sa vláda snaží presunúť ťažisko zdanenia od dane z príjmu k spotrebným daniam.

V roku 2010 zaviedla vláda, **tzv. krízové dane** v niektorých odvetviach ekonomiky. Ide o mimoriadne dane pre firmy pôsobiace v sektoroch energetiky, telekomunikácií, bankovníctva, poisťovníctva a tiež maloobchodné reťazce (platnosť do 31.12.2012).

Opatrenia zamerané na ochranu pracovných miest

Vláda prijala program ochrany pracovných miest. Najviac výhod dostanú zamestnávatelia, ktorí zamestnajú ženy po návrate z materskej dovolenky, respektíve dlhodobo nezamestnaných. V prvých dvoch rokoch do 100 tis. forintov hrubého platu **zamestnávateľ nemusí platiť odvody do sociálneho fondu (27 %) ani príplatok (1,5 %) do fondu vzdelávania**. V prípade zamestnania osôb mladších ako 25 a starších ako 55 rokov (ako aj pracovníkov, ktorí vykonávajú prácu nevyžadujúcu odborné vzdelanie) zamestnávateľ odvádza do sociálneho fondu do završenia 25 roku pracovníka, respektíve do zaradenia zamestnanca na prácu, ktorá vyžaduje odborné vzdelanie, len 12,5 % z hrubého platu.

²⁶ Zdroj: http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Ma%C4%8Farsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Na druhej strane v uplynulom období došlo aj k niektorým opatreniam, ktoré znižovali náklady spotrebiteľov a podnikateľských subjektov. Registračná daň za importované autá sa znížila o 50 % a je možné odpísať DPH v prípade automobilov na lízing. Oslobodený od daní bol aj úver alebo podpora poskytnutá zamestnávateľom svojim zamestnancom pre účel splatenia devízového úveru. Zmenili sa aj niektoré daňové zákony týkajúce sa obchodných spoločností a zjednodušili sa aj predpisy a zákony upravujúce platenie daní a odvodov malých podnikateľov a živnostníkov.

Klasifikácia daňovníkov a s tým spojené výhody/nevýhody

Od roku 2016 je národný daňový a colný úrad schopný **klasifikovať daňovníkov do dvoch kategórií „spoľahlivý“ alebo „rizikový“**, pričom obidve kategórie sú spojené s odlišnými právnymi dôsledkami. Napríklad kategória „spoľahlivých“ daňovníkov môže mať prospech z **menej detailných a kratších daňových kontrol**. Daňovníci, ktorí nie sú zaradení ani do jednej z týchto kategórií podliehajú aj naďalej všeobecným pravidlám. Dochádza taktiež k ďalším zlepšeniam v oblasti elektronických systémov, daňová správa vyžaduje od daňových poplatníkov čoraz viac informácií realizovaných on-line. Čoskoro tiež dôjde k pripojeniu elektronických pokladníc a fakturačného softvéru k systému daňovej správy v reálnom čase.

Estónsko

Estónske hospodárstvo je založené prevažne na službách, významný je najmä sektor informačných technológií, telekomunikácií a bankovníctva. Z priemyselných odvetví sú najdôležitejšie elektrotechnický, drevospracujúci a chemický priemysel, ťažba ropných bridlíc a stavba lodí. Významnú úlohu zohráva tiež rybolov. Estónsko je členom Európskej únie od roku 2004 a Svetovej obchodnej organizácie WTO od roku 1999. Od 1. januára 2011 sa stalo sedemnástym členom eurozóny.²⁷

Podnikateľská legislatíva

Daň z príjmu pre podnikateľské subjekty: 20 %.

Daň z príjmu fyzických osôb: na úrovni 20 %.

Základná sadzba DPH: 20 % (znížená sadzba 9 %).

Odvody na sociálne a zdravotné poistenie: zamestnávateľ odvádza 33 % z hrubej mzdy zamestnanca.

²⁷ Zdroj: http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Est%C3%B3nsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Estónsko je úspešné vďaka súčinnosti konzistentných vlád, proaktívneho IT priemyslu a zapojenia technicky zdatnej populácie. Krajina má najnižší deficit v únii a vyrovnaný rozpočet, ktorý sleduje dlhodobu a bez ohľadu na vládu.

Estónsko ako európsky raj startupov

V Estónsku pôsobí okolo 350 startupov, čo v prepočte na počet obyvateľov znamená jeden existujúci startup na 3 600 obyvateľov. Uvedený výsledok radí Estónsko na popredné priečky v tejto štatistike v rámci Európy, čo je výsledkom cielenej podpory vlády v oblastiach školstva, verejnej správy, výskumu a vývoja a pod.

Medzi príklady úspešne realizovaných podnikateľských plánov v Estónsku patri najmä Skype, líder v komunikačných technológiách, ale aj ďalšie podnikateľské nápady ako TransferWise, nový spôsob požičiavania peňazí bez zbytočných poplatkov, a Testlio, ktoré sa presadilo testovaním mobilných aplikácií.

Základné dôvody, vďaka ktorým je Estónsko úspešné v rozvoji podnikania, môžeme zhrnúť v nasledujúcich bodoch:

- „podpora zo strany vlády,
- moderné školstvo prepojené s praxou a IT vzdelávanie,
- financovanie ďalších prostredníctvom úspešných,
- estónska húževnatosť a vytrvalosť“.²⁸

Premyslený startupový systém založený na **plnej elektronizácii služieb verejnej správy a jednoduchý a prehľadný daňový systém s rovnou sadzbou dane** vo výške 20 % pre príjmy fyzických ako i právnických osôb, významne podporujú konkurencieschopnosť a úspešnosť podnikateľského prostredia v Estónsku.

„Okrem rovnej dane významne podporuje podnikanie v Estónsku aj fakt, že **zisk spoločností nie je zdaňovaný pri vzniku v danom roku, ale až vtedy, keď je rozdelený, resp. distribuovaný majiteľom, napr. formou dividend**. To zjednodušené povedané znamená, že ak sa spoločnosť rozhodne zisk vytvorený v danom roku nechať ako investíciu v podniku, tak táto čiastka nepodlieha zdaňovaniu. Vďaka tomuto opatreniu môžu podnikatelia zhromažďovať zisky viacero rokov, a následne ich neskôr použiť na štart nového projektu či vývoj nového produktu. Táto skutočnosť je výhodná najmä pri startupoch, ktoré sú v prvých rokoch financované najmä prostredníctvom investícií od investorov, resp. sú financované z prvého úspešného predaja svojho projektu.“²⁹

²⁸ Zdroj: <https://www.podnikajte.sk/start-podnikania/c/2569/category/podpora-podnikania/article/estonsko-startupy.xhtml>

²⁹ Zdroj: <https://www.podnikajte.sk/start-podnikania/c/2569/category/podpora-podnikania/article/estonsko-startupy.xhtml>

V oblasti počtu hodín potrebných pre prípravu daňových priznaní a dokumentov a samotného zaplata daní (v hodinách) sa Estónsko umiestnilo na 6. priečke zo všetkých krajín EÚ a EZVO s počtom hodín 84 (na Slovensku 192 hodín). Vyplýva to zo správy Paying Taxes 2017 realizovanou Svetovou bankou v spolupráci s poradenskou spoločnosťou PriceWaterhouseCoopers.

Takmer všetci Estónci podávajú daňové priznanie elektronicky, z čoho profitujú nielen občania a podnikatelia, ale aj samotný štát, keďže úradníci nemusia spracovávať daňové priznania manuálne a taktiež sa zlepšila aj čestnosť a pravdivosť podávaných daňových priznaní, čo umožnilo vláde dokonca znížiť dane.³⁰

Okrem toho existuje v Estónsku **spoločná platforma pre vládne agentúry prostredníctvom ktorej môžu podniky, obchodné organizácie a občania vyjadriť svoje stanovisko k navrhovaným právnym predpisom. Všetky vládne agentúry sú požiadané o zverejňovanie svojich návrhov politických dokumentov, plánov rozvoja, zákonov a predpisov na webových stránkach.** Zainteresované subjekty sa môžu prihlásiť na odber newslettera a dostávať tak e-mailové upozornenia o nových konzultáciách.

Pri porovnaní Estónska so Slovenskom môžeme vidieť viaceré rozdiely, **Slovensko zaostáva za Estónskom najmä v oblasti úrovne informatizácie verejnej správy, v prehľadnosti a jednoduchosti daňového systému a v úrovni prepojenia informácií medzi podnikateľským prostredím a univerzitami.**

³⁰ Zdroj: <http://www.teraz.sk/ekonomika/novy-estonsky-system-priznanie-dane/192216-clanok.html>

Digitalizácia verejnej správy

Digitalizácii v Estónsku predchádzala už v 90-tych rokoch kľúčová stratégia Tiigrihüpe, ktorej cieľom bola čo najväčšia miera elektronizácie krajiny. Výsledkom tejto snahy sú on-line databázy od registra populácie, registra adries a katastra a ich integrácia s mnohými informačnými systémami verejnej správy pomocou decentralizovanej komunikačnej infraštruktúry Xroad.

V súčasnosti v krajine **bezchybne funguje eGovernment, eZdravotníctvo, ePolícia a eŠkolstvo**. Estónci pochopili výhodu digitalizácie a využili ju na zlepšenie podnikateľského, ale i občianskeho života. Internet tu používa už 84,2 % ľudí a 80 % domácností má pripojenie k internetu.

„T. Kotka (estónsky podnikateľ v roku 2011) tvrdí, že krajina musí za každú cenu inovovať a uľahčovať ľuďom život, aby nezaspala na vavrínoch. V lete preto prišiel s novým nápadom, ako skvele skĺbiť elektronizáciu krajiny s jej propagáciou: Ak sa chcú Estónci priblížiť k skutočnému eŠtátu, mali by všetkým, ktorí do krajiny prídu, udeliť takzvanú **estónsku digitálnu identitu**, čo je vlastne elektronický občiansky preukaz (eID)“ (Trend, 2014).

Za **jednorazový poplatok 50 eur** tak získajú investori, turisti, či rodní Estónci, ktorí emigrovali, prostredníctvom karty a s ňou spojeného e-rezidentstva, **prístup k väčšine digitálnych služieb**, ktoré im Estónsko ponúka. Pre získanie elektronického občianskeho preukazu je potrebné navštíviť políciu a imigračné oddelenie, kde žiadateľ vyplní formulár (dostupný on-line), odfotia ho a odoberú mu odtlačky prstov.

Vláda očakáva, že do roku 2024 by mohlo o eObčianstvo požiadať 10 miliónov cudzincov. Pre porovnanie, samotná krajina má len 1,25 miliónov obyvateľov.

„Nový projekt, ktorý pred pár týždňami krajina spustila, zvýši pravdepodobnosť, že sa jedného dňa títo ľudia do krajiny vrátia, hoci len dočasne. Princíp je jednoduchý: nenechať ľudí na Estónsko zabudnúť. Pravda, elektronické občianstvo má primárne osloviť investorov. „Dať nerezidentom elektronické občianske preukazy sme robili v prospech investícií do Estónska. Dávame tak investorom v silne konkurenčnom trhu iných krajín možnosť byť pružnejší a aktívne riadiť firmu. Ide o uľahčenie života pre všetkých, ktorí chcú spolupracovať s Estónskom,“ hovorí pre TREND.sk poradca vlády pre oblasť informatiky Siim Sikkut, ktorý sa na tvorbe nápadu podieľal“ (Trend, 2014).

Cieľom je znížiť administratívne zaťaženie podnikateľov a urobiť samotné podnikanie jednoduchším a ľahším. Získaním e-rezidentstva a elektronického občianskeho preukazu (eID), získajú prístup k e-službám štátu aj manažéri či akcionári estónskych firiem, ktorí žijú v zahraničí. Prostredníctvom eID môžu založiť firmu (už dnes sa dá založiť za 15 minút), otvoriť si podnikateľský účet a pôsobiť v krajine bez toho, aby si podnik musel platiť poradenskú firmu alebo country manažéra, ktorí za neho obehá všetky úrady. Zahraničná spoločnosť tak ušetrí tisíce eur.

Chorvátsko

Pre stabilitu chorvátskej ekonomiky je rizikom vysoká zadlženosť, málo výkonný export, nevyrovnaný štátny rozpočet a vysoká miera závislosti na výnosoch z cestovného ruchu. Problémom zostávajú neuskutočnené reformy, ktoré chorvátska vláda nevykonáva, alebo ich zavádza veľmi zdĺhavo. Hospodárstvo vykazuje nepretržite niekoľko rokov pokles HDP, opatrenia chorvátskej vlády nie sú dostačujúce na podporu rastu hospodárstva, neflexibilný zákonník práce, klesajúca spotreba na domácom trhu, nezamestnanosť, nevykonané štrukturálne reformy v hospodárstve, zlý demografický vývoj a tlak na sociálny systém, nedostatočná fiškálna konsolidácia a zvyšovanie verejného dlhu sú problémy, ktoré znižujú konkurencieschopnosť krajiny ako takej.

Chorvátska vláda zvýšila v roku 2014 poplatky za rôzne druhy koncesíí pre firmy a občanov s cieľom získať finančné prostriedky do štátneho rozpočtu. Ide napríklad o koncesie za využívanie rádiových frekvencií, otváranie bezcolných zón a pod. Ďalším zdrojom je zmena pravidiel v 2. dôchodkovom pilieri. Chorvátska vláda sa rozhodla získať dodatočné finančné prostriedky z 2. dôchodkového piliera, zaviesť daň z výhier, zvýšiť koncesionárske poplatky a do konca roka 2016 zaviesť 3 nové dane - na nehnuteľnosti, na úspory a kapitálový zisk.

Program finančnej politiky obsahoval aj zavedenie dane z nehnuteľností v roku 2016. Chorvátska vláda schválila návrh zákona o vyvlastnení a stanovení náhrady, ktorým sa proces vyvlastnenia nehnuteľností urýchlil zo 4 na 1 rok, pri investíciách strategického významu na 6 mesiacov. V roku 2016 predpokladal Program fiškálnej politiky zavedenie zmien v rámci 3. dôchodkového piliera.

Chorvátska vláda hodnotí ako úspešný **projekt zakladania malých firiem so základným kapitálom 10 kuna**.

Podnikateľská legislatíva

Od 1. januára 2014 môžu podnikatelia svoje daňové priznania zasielať daňovému úradu elektronicky, výnimku majú malé firmy, ktoré zamestnávajú najviac troch zamestnancov.³¹

Úplná daňová záťaž spoločnosti (% zisku; zahŕňa daň z príjmu, sociálne príspevky a odvody platené zamestnávateľom, dane z nehnuteľností, dane z obratu a ostatné menšie dane) v Chorvátsku je **druhá najnižšia zo všetkých krajín EÚ a EZVO vo výške 20,9 %** (na Slovensku 51,6 %).

V **počte potrebných platieb daní** sa Chorvátsko nachádza s hodnotou **31 platieb** na poslednom mieste v rebríčku hodnotených krajín EÚ a EZVO (priemer 11,8 platieb). Nárast

³¹ Zdroj: http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Chorv%C3%A1tsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

počtu platieb o 12 v roku 2016 (v roku 2015 bol počet platieb na úrovni 19) bol spôsobený zavedením koncesionárskych poplatkov, ktoré sa platia na mesačnej báze.

Bulharsko

Bulharsko ponúka podnikateľom a investorom **najnižšie daňové zaťaženie v EÚ** s daňou z príjmu vo výške **10 %**. Problémom v danej krajine avšak naďalej zostáva korupcia, vymožitelnosť práva a vysoká miera byrokracie v štátnej správe, ktoré odrádzajú mnohých podnikateľov.

Medzi priority krajiny patrí rozvoj infraštruktúry, uľahčenie povolovacích režimov pre podnikateľov, efektívne riadenie štátnych podnikov, podpora veľkých súkromných investičných projektov, plnohodnotné čerpanie eurofondov.

V novembri 2012 schválil parlament zavedenie **10 % dane z úrokov termínovaných vkladov**.³²

Úplná daňová záťaž spoločnosti (% zisku; zahŕňa daň z príjmu, sociálne príspevky a odvody platené zamestnávateľom, dane z nehnuteľností, dane z obratu a ostatné menšie dane) v Bulharsku je **šiesta najnižšia zo všetkých krajín EÚ a EZVO** vo výške **27 %** (z toho 5 % tvorí daň z príjmov právnických osôb).

V oblasti **počtu hodín** potrebných pre prípravu daňových priznaní a dokumentov a samotného zaplatenia daní (v hodinách) sa Bulharsko umiestnilo na **poslednej 32. priečke** zo všetkých krajín EÚ a EZVO s počtom hodín **453** (na Slovensku 192 hodín, regionálny priemer 164), pričom v porovnaní so štúdiou Paying Taxes 2016 došlo k zvýšeniu o 30 hodín (Paying Taxes 2016, 423 hodín).

³² Zdroj: http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Bulharsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Počas celého krízového obdobia v Bulharsku nedošlo k zvyšovaniu priamych daní, s výnimkou zvýšenia poistných odvodov o 1,8 % s cieľom stabilizovania dôchodkového systému. Všetkých 5 vlád za uplynulé obdobie naďalej udržiavalo nízku úroveň priamych daní – **10 % daň zo zisku a 10 % daň z príjmu fyzických osôb, ako aj jednotnú 20 % sadzbu DPH (výnimkou sú hotelierske služby so 7 % sadzbou DPH).**

Sociálne poistenie je 17,8 % z hrubej mzdy, pričom 9,9 % zo mzdy hradí zamestnávateľ a 8 % odvádza zamestnanec. Zdravotné poistenie je vo výške 8 %, pričom 4,8 % hradí zamestnávateľ a 3,2 % zamestnanec.

Rumunsko

V porovnaní s inými krajinami v regióne disponuje Rumunsko vzdelanou a aj relatívne lacnou pracovnou silou s využitím najmä v oblasti IT, strojárstva, energetiky a stavebníctva.

Prehľad štátnych podporných programov a projektov

Podpora firiem zamestnávajúcich sociálne ohrozené osoby, mladých ľudí a nezamestnaných:

- podpora zamestnávateľov a zamestnancov, v tzv. technickej nezamestnanosti po dobu 3 mesiacov; štát preberá úhradu sociálneho poistenia; zamestnanec dostáva 75 % základného platu,
- oslobodenie zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú nezamestnaných, od sociálnych odvodov,
- príspevok pre zamestnávateľov zamestnávajúcich nezamestnaných do 45 rokov na dobu neurčitú, najmenej však na 2 roky: oslobodenie firmy od platenia príspevku do fondu zamestnanosti na 1 rok, príspevok 500 lei/mesiac/osoba.

Daňový systém

Daň z pridanej hodnoty (DPH):

- štandardná sadzba DPH je **24 %**,
- pre určité výrobky a služby sa uplatňuje **znížená sadzba 9 %** (napr. predaj liekov, služby ubytovania, knihy, lístky do múzeí, kín a pod.), resp. **5 %** (dodávky pre sociálne bývanie vrátane pozemkov).³³

Zníženie DPH na pekárenské výrobky (resp. celého reťazca zainteresovaných vrátane spracovateľov múky) **z 24 % na 9 %** spôsobilo pokles daňových únikov o cca. 300 mil. RON a zvýšenie kúpnej sily o cca. 600 mil. RON (približne 136 mil. eur). Predmetné zníženie od 1.9.2013 tak viedlo k 20 % zníženiu daňových únikov.

Zdaňovanie jednotlivcov (v zmysle opatrení vlády z roku 2010):

³³ Zdroj: http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Rumunsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

- jednotlivci sú zdaňovaní rovnou daňou vo výške 16 % ,
- príjmy z dividend sú zdaňované 16 % daňou z výnosu z cenných papierov,
- kapitálové výnosy z transferu cenných papierov sú zdaňované 16 % ,
- úrokové príjmy z úspor v rumunských bankách alebo iných sporiacich nástrojov sú zdaňované 16 % daňou z výnosu z cenných papierov.

Zdaňovanie spoločností:

- základná daňová sadzba je vo výške **16 %**,
- daň z dividend je 16 %.

Odvodové povinnosti zamestnanca a zamestnávateľa - zamestnanec 16 %, zamestnávateľ 28 – 29,2 %.

Úplná daňová záťaž spoločnosti (% zisku; zahŕňa daň z príjmu, sociálne príspevky a odvody platené zamestnávateľom, dane z nehnuteľností, dane z obratu a ostatné menšie dane) klesla v Rumunsku o 3,6 % na hodnotu **38,4 %**, čo bolo spôsobené **znížením odvodového zaťaženia zamestnávateľa o 5 %** z hodnoty 20,8 % na 15,8 % (od 1.10.2014).

Doba potrebná na vrátenie DPH závisí od peňažnej hodnoty nároku, ak je to menej ako 45 000 RON (cca. 9 956 eur) lehota na vydanie rozhodnutia je 5 dní a náhrada sa vypláca automaticky. V prípade, že je hodnota nároku vyššia ako 45 000 RON, lehota na vydanie rozhodnutia a vyplatenie je 45 dní.

V štúdii Paying Taxes 2015 realizovanej v spolupráci so Svetovou bankou sú spomenuté viaceré opatrenia Rumunska, ktorých cieľom bolo zvýšiť rast investícií v ekonomike. Spomenieme najdôležitejšie z nich týkajúce sa daňového a odvodového zaťaženia spoločností:

- V rámci fiškálnej politiky zameranej na ďalší rozvoj výskumu a inovácií v Rumunsku, zaviedla vláda v roku 2008 **daňové stimuly pre výskumné činnosti** vykonávané v Rumunsku. Cez tieto stimuly mohli podniky ťažiť z ďalšieho **20 %** odpočítania oprávnených výdavkov, pričom mohli použiť zrýchlené odpisy aj na zariadenia používané v oblasti výskumu a vývoja. Tento stimul vláda zdokonalila v roku 2013, kedy zvýšila odpočítanie oprávnených výdavkov na **50 %** a realizované výskumné aktivity rozšírila o výskumné aktivity vykonávané v krajinách EÚ.
- Od januára 2014 zaviedla vláda fiškálne opatrenia na podporu zakladania holdingových spoločností v Rumunsku. Príjmy z dividend, kapitálových výnosov a príjmy pochádzajúce z likvidácie iných subjektov nie sú zdaniteľné za predpokladu, že rumunská holdingová spoločnosť drží aspoň 10 % základného imania svojej dcérskej spoločnosti po súvislú dobu najmenej jedného roka. Rumunská vláda zavedením tohto opatrenia očakáva vytvorenie nových pracovných miest, prílev zahraničných investícií a vyšší výber daní.
- Zníženie odvodového zaťaženia plateného zamestnávateľom za zamestnanca o 5 %, ktoré vstúpilo do platnosti 1.10.2014. Toto opatrenie vnímajú podnikatelia ako veľmi priaznivé, nakoľko zníži náklady všetkých podnikov bez ohľadu na ich veľkosť či zameranie.

Srbsko je malá otvorená ekonomika s populáciou asi 7 miliónov obyvateľov, pričom približne 10 % HDP vytvára poľnohospodárstvo, ktoré zamestnáva 1/3 pracovnej sily a spolu s výrobou je oporou hospodárstva. V rôznych odvetviach hospodárstva prevláda štátne vlastníctvo, čo spôsobuje zaťaženie verejných financií dotáciami pre celú radu stratových podnikov. Dominantná úloha verejného sektora a slabá exportná výkonnosť zhoršujú postavenie krajiny z hľadiska prístupu k vonkajšiemu financovaniu. V roku 2013 získalo Srbsko štatút kandidátskej krajiny EÚ, s pravdepodobným vstupom do Európskej únie okolo roku 2025.

Daňový systém v Srbsku je charakteristický **nízkymi daňovými sadzbami**. Daň z príjmu je jednou z najvýhodnejších v Európe. DPH a daň z príjmov právnických osôb je nižšia ako vo väčšine krajín strednej a východnej Európy.

Daň z príjmov fyzických osôb – sadzba dane je vo výške **10 %**.

Daň z príjmov právnických osôb – sadzba dane je vo výške **15 %**.

Daň z pridanej hodnoty – všeobecná sadzba DPH na dodávku tovarov a služieb v Srbsku alebo na dovoz tovaru do Srbska je **20 %**. **Osobitná 8 %** sadzba sa vzťahuje na základné potraviny, lieky, noviny, učebnice a učebné pomôcky, dennú tlač, osobné počítače a komponenty atď.

Odvodové zaťaženie – **celkové daňové a odvodové zaťaženie** prepočítané na netto mzdu je približne **65 %**. To znamená, že za každých vyplatených 100 EUR (netto mzda) je potrebné zaplatiť 65 EUR (daň + odvody). **Zamestnávateľ** platí odvody vo výške **17,9 %** a zamestnanec platí odvody a daň z príjmu vo výške 29,9 % (10 % daň z príjmov a 19,9 % odvody na sociálne a zdravotné poistenie).³⁴

Podmienky podnikania v Srbsku sa veľmi neodlišujú od slovenských podmienok, pričom za výraznú nevýhodu sa považuje pomerne **zdĺhavý a komplikovaný proces získavania povolení**.

³⁴ Zdroj: http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Srbsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Stimulácia zamestnávania nových zamestnancov

Srbský parlament prijal 30.05.2014 novelu Zákona o dani z príjmov občanov, na základe ktorej podnikateľské subjekty od 01.07.2014 do 30.06.2016 získajú daňovú úľavu za každého nového zamestnanca. Zamestnávateľ bude mať nárok na vrátenie 65 % zaplatenej dane z príjmu ak zamestnal 1 – 9 nezamestnaných, 70 % ak zamestná 10-99 občanov a 75 % ak zamestná minimálne 100 nových zamestnancov.

Srbsko zaviedlo v roku 2014 **elektronickú centralizovanú komunikáciu** medzi daňovníkom a daňovou správou, vrátane vypĺňania a platenia daní. Väčšina podnikov v súčasnosti podáva a platí DPH a príspevky sociálneho zabezpečenia on-line. Zavedením elektronického systému došlo k zníženiu administratívnych nákladov podnikov (pri plnení daňových povinností) i daňovej správy (pri tlačení faktúr), čo viedlo k **skráteniu času** potrebnému na splnenie daňových povinností **z pôvodných 34,75 hodín na terajších 25 hodín**.

Zhrnutie

Vláda Slovenskej republiky sa pri tvorbe legislatívy a budovaní vzťahov s podnikateľskou komunitou môže inšpirovať viacerými aj už spomenutými pozitívnymi príkladmi. Pri tvorbe novej legislatívy by mala aktívne komunikovať s podnikateľskými združeniami a poskytnúť im dostatočný čas na vyjadrenie svojich stanovísk, zaviesť určité obdobia, v ktorých bude dochádzať k zmene legislatívy týkajúcej sa podnikania a umožniť tak podnikateľom pripraviť sa na tieto zmeny, tak ako to je napríklad vo Švédsku či Slovinsku. Efektívnym spôsobom podporiť začínajúce spoločnosti a znížiť tak počet podnikov, ktoré sa na trhu neudržia viac ako 3 roky. Plne elektronizovať služby verejnej správy a sprehľadniť daňový systém. Pri zameraní sa na zlepšovanie slovenského podnikateľského prostredia v medzinárodnom porovnaní je dôležité vyvarovať sa už spomenutým negatívnym príkladom a nasledovať krajiny, ktoré sa dlhodobo nachádzajú na popredných priečkach konkurencieschopnosti a nízkeho administratívneho zaťaženia podnikov.

8. Záver

Vo všeobecnosti je možné skonštatovať, že v oblasti znižovania finančného zaťaženia podnikania existuje výrazný priestor na zlepšovanie. Týka sa to predovšetkým oblasti daňového odvodového zaťaženia zamestnancov, ale aj znižovania množstva poplatkových, registračných či administratívnych povinností.

Realizovaný kvalitatívny prieskum potvrdil, že mnohí podnikatelia sú si vedomí svojej úlohy v rámci spoločnosti. Napríklad poskytovanú prácu zamestnancom a odmenu za ňu považujú za určitý záväzok. To isté platí aj v prípade ďalších povinností, ktoré síce môžu byť pre podnikateľa zaťažujúce, ale majú opodstatnenie, napr. vo vzťahu k ochrane zdravia či bezpečnosti samotného podnikateľa, jeho zákazníkov alebo zamestnancov. A práve preto citlivo vnímajú všetky ďalšie prekážky, o ktorých zmysluplnosti nemusia byť vždy úplne presvedčení. Najmä ak vidia, že v praxi sa menia iba na formálnu záležitosť, pri ktorej nezáleží na reálnom stave, ale na tom, či sú splnené všetky administratívne náležitosti. Riešenie celej administratívy súvisiacej s takýmto typom prekážok im spôsobuje časovú i finančnú záťaž, pričom tieto prostriedky by omnoho radšej využili v rámci svojej hlavnej podnikateľskej činnosti.

Tvorcovia legislatívy, ktorá spôsobuje zaťaženie predovšetkým drobným podnikateľom, by mali brať do úvahy argumenty podnikateľov a nespôsobovať im záťaž v nepomerne väčšej miere, než by si to dovolili vo vzťahu k domácnostiam. Predovšetkým v prípade mikropodnikov je rozdiel medzi nimi a domácnosťami prakticky minimálny. Aj o tom je princíp Think Small First, ktorý v analýze popisujeme.

Predkladaná analýza ponúka návrhy na odstránenie tých najvýraznejších prekážok, pričom dbá aj na reálnosť navrhovaných opatrení. Ide najmä o implementáciu inštitútu superhrubej mzdy, zjednotenie odvodových platieb zamestnávateľa a zamestnanca do Sociálnej poisťovne, odstránenie rôznych výnimiek v zákone o dani z príjmov či úpravy v dátume účinnosti právnych predpisov.

Je pritom paradoxné, že mnohé z týchto návrhov by si nevyžadovali výrazné náklady zo strany štátu a pritom by priniesli benefity a úsporu obrovskému množstvu podnikateľských subjektov.

9. Použité zdroje

Benko, J. (2016): 10 dôležitých zákonov ovplyvňujúcich podnikanie. Ako často sa menili v roku 2016? - <https://www.podnikajte.sk/pravo-a-legislativa/c/3022/category/obchodne-pravo/article/ako-casto-menia-zakony-2016.xhtml>

Conorto, R., Kopečný, P. a ďal. (2014): Analýza, monitor finančného, zaťaženia podnikania - <http://www.azzz.sk/wp-content/uploads/2015/05/Analýza-monitor-finančného-daňového-odvodového-poplatkového-zaťaženia-podnikania.pdf?x94703>

Daňové centrum (2015): Zataženie práce daňami a odvodmi dosahuje 41 % - <http://www.danovecentrum.sk/clanok-z-titulky/zatazenie-prace-danami-a-odvodmi-v-sr-dosahuje-41-percent-spravodajstvo-4-2015.htm>

Deloitte (2017): Podľa spoločnosti Deloitte pripadne tzv. deň daňovej slobody v tomto roku na 6. jún 2017 - <https://www2.deloitte.com/sk/sk/misc/press-releases-archive/den-danovej-slobody-pripadne-tento-rok-na-6-jun-2017.html>

European Commission (2016): 2017 European Semester: Annual Growth Survey – https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-annual-growth-survey_en

Institut Économique Molinari (2016): The Tax Burden of Typical Workers in the EU-28 2016 - <http://www.institutmolinari.org/IMG/pdf/tax-burden-eu-2016.pdf>

Kollárová, Z. (2015): 10 prekážok v podnikaní mladých v roku 2015 - <https://www.etrend.sk/podnikanie/10-prekazok-v-podnikani-mladych-v-roku-2015.html>

Kresánková, Z. – Kostercová, V. (2013): Flexibilná práca – jej formy, výhody a nevýhody, právna úprava - <https://www.podnikajte.sk/manazment-marketing/c/898/category/zamestnanci-a-hr/article/flexibilna-praca-vyhody-nevyhody-pravna-uprava.xhtml>

KPMG (2017): Corporate tax rates table - <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>

Podnikateľská aliancia Slovenska (2016): Malé zlepšenie konkurencieschopnosti Slovenska v rebríčku Svetového ekonomického fóra - http://alianciapas.sk/category/pravidelne_aktivita/sprava_o_globalnej_konkurencieschopnosti/

Podnikateľská aliancia Slovenska (2016): Podnikatelia zverejnili svojich Desatoro požiadaviek pre podnikateľov - <http://alianciapas.sk/podnikatelia-zverejnili-desatoro-poziadaviek-pre-politikov/>

Podnikateľská aliancia Slovenska (2016): Slovensko s guľou na nohe? Ako mu pomôcť zbaviť sa zbytočnej príťaže? - <http://alianciapas.sk/slovensko-s-gulou-na-nohe-ako-mu-pomoc-zbavit-sa-jej/>

Podnikateľská aliancia Slovenska (2013): Zákony, ktoré zásadne ovplyvňujú podnikanie a početnosť ich zmien v rokoch 2013, 2014 a 2015 - <http://alianciapas.sk/wp-content/uploads/2016/09/zmeny-zakonov-zmps-2013-15.jpg>

Podnikateľská aliancia Slovenska (2013): Bariéry rastu podnikov, ovplyvňujúce zamestnanosť - <http://alianciapas.sk/bariery-rastu-podnikov-ovplyvnujuce-zamestnanost/>

Rezáková, V. (2016): Estónsko – európsky raj startupov - <https://www.podnikajte.sk/start-podnikania/c/2569/category/podpora-podnikania/article/estonsko-startupy.xhtml>

Schwab, K., Svetové ekonomické fórum (2016): The Global Competitiveness Report 2016-2017 - http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf

Seneši, N. (2015): Povinný podiel zamestnávania ZŤP osôb - <https://www.podnikajte.sk/pravo-a-legislativa/c/1978/category/zakonne-povinnosti-podnikatela/article/zamestnavanie-zdravotne-postihnutych.xhtml>

Slovak Business Agency (2015): Malé a stredné podnikanie v číslach v roku 2015 - http://www.sbagency.sk/sites/default/files/msp_v_cislach_v_roku_2015_o.pdf

Svetová banka, PriceWaterhouseCoopers (2017): Paying Taxes 2017 - <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-paying-taxes-2017.pdf>

Svetová banka, PriceWaterhouseCoopers (2016): Paying Taxes 2016 - <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes-2016/paying-taxes-2016.pdf>

Svetová banka, PriceWaterhouseCoopers (2015): Paying Taxes 2015 - <https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-paying-taxes-2015-low-resolution.pdf>

Svetová banka (2016): Economy Rankings - <http://www.doingbusiness.org/rankings>

Svetová banka (2013): Enterprise Surveys -
<http://www.enterprisesurveys.org/data/exploreeconomies/2013/slovakia>

Svetové ekonomické fórum (2017): Global Competitiveness Index 2016-2017 Slovak Republic - <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/country-profiles/#economy=SVK>

TASR (2016): Nový estónsky systém umožňuje vypracovať daňové priznanie za pár minút - <http://www.teraz.sk/ekonomika/novy-estonsky-system-priznanie-dane/192216-clanok.html>

TASR (2017): Pokutu za neskoré prihlásenie zamestnanca do Sociálne poisťovne možno zrušia - <https://www.aktuality.sk/clanok/406879/pokutu-za-neskore-prihlasenie-zamestnanca-do-socialnej-poistovne-mozno-zrusia/>

Tvardzík, J. (2014): Ako sa z krpateho Estónska stal elektronický líder sveta - <http://www.etrend.sk/ekonomika/ako-sa-z-krpateho-estonska-stal-elektronicky-lider-sveta.html>

Vavro, T. (2016): Aké sú povinnosti zamestnávateľa spojené so zamestnaním prvého zamestnanca? - <https://www.podnikajte.sk/pravo-a-legislativa/c/2524/category/zakonne-povinnosti-podnikatela/article/povinnosti-prvy-zamestnanec.xhtml>

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Belehrade (2014): Ekonomická informácia o teritóriu Srbská republika - http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Srbsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Bukurešti (2014): Ekonomická informácia o teritóriu Rumunsko - http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Rumunsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Bulharsku (2014): Ekonomická informácia o teritóriu Bulharská republika - http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Bulharsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Chorvátsku (2014): Ekonomická informácia o teritóriu Chorvátska republika - http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Chorv%C3%A1tsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Estónsku (2014): Ekonomická informácia o teritóriu Estónsko - http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Est%C3%B3nsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Maďarsku (2014): Ekonomická informácia o teritóriu Maďarsko - http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Ma%C4%B8Farsko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Poľsku (2014): Ekonomická informácia o teritóriu Poľská republika - http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Po%C4%B8Esko-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-20141.pdf

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Rakúsku (2014): Ekonomická informácia o teritóriu Rakúska republika - http://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Rak%C3%B8Ask-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Združenie mladých podnikateľov Slovenska (2015): 30 odporúčaní podnikateľov do 30 rokov - <https://zmps.sk/aktuality/tlacove-spravy/politici-dostali-30-rad-od-mladych-podnikatelov-ako-zlepsit-podnikatelske-prostredie>

Správa z kvalitatívneho prieskumu

Kvalitatívny prieskum v oblasti finančného zaťaženia podnikov

V termíne od decembra 2016 do februára 2017 sa uskutočnil kvalitatívny prieskum v oblasti finančného zaťaženia podnikov na vzorke 14 podnikov.

Cieľom štruktúrovaného rozhovoru bolo určiť približne 6 najvýznamnejších prekážok v oblasti finančného zaťaženia podnikov.

Ciele štruktúrovaného rozhovoru

- Získať prehľad o prekážkach v oblasti finančného zaťaženia podnikania na Slovensku.
- Určiť mieru časového a finančného zaťaženia podnikov.
- Identifikovať najvýznamnejšie prekážky v oblasti finančného zaťaženia podnikov.

Cieľová skupina

Interview sa uskutočnilo na vzorke 14 podnikov podnikajúcich na území Slovenskej republiky.

Výber vzorky podnikov

Výber vzorky prebiehal podľa vopred zvolených kritérií, pričom minimálne požiadavky boli, aby bol výber cieľových podnikov obmedzený z hľadiska veľkosti podniku na skupinu malých a stredných podnikov (MSP), vrátane mikropodnikov, z hľadiska právnej formy aby zahŕňal fyzické, ako aj právnické osoby. Z celkového počtu respondentov mali byť minimálne dva stredné podniky, tri malé podniky, tri mikro podniky, traja živnostníci a jedno slobodné povolanie. V rámci cieľovej vzorky bolo potrebné zabezpečiť sektorovú a prípadne aj regionálnu rôznorodosť. Minimálne tri subjekty mali predstavovať začínajúcich podnikateľov (s obdobím podnikania do troch rokov). V nasledujúcej tabuľke je uvedený stručný prehľad respondentov, ako aj ich charakteristika v zmysle požadovaných kritérií.

Respondent	Právna forma	Región	Odvetvie	Počet zamestnancov	Tržby	Rok vzniku	Charakteristika
Respondent 1	s.r.o.	BA	Výroba	do 10	do 2 mil.	2011	mikropodnik
Respondent 2	živnostník	ZA	Gastroslužby	do 10	do 2 mil.	2007	živnostník
Respondent 3	živnostník	TN	Informatika	do 10	do 2 mil.	1992	živnostník
Respondent 4	s.r.o.	BA	Obchod	do 10	2 - 10 mil.	2007	mikropodnik
Respondent 5	s.r.o.	KE	Výroba	do 10	do 2 mil.	2014	mikropodnik
Respondent 6	s.r.o.	ZA	Gastroslužby	10 - 49	do 2 mil.	2004	malý podnik
Respondent 7	živnostník	ZA	Služby	do 10	do 2 mil.	2017	živnostník
Respondent 8	s.r.o.	TN	Stavebníctvo	do 10	do 2 mil.	2016	mikropodnik
Respondent 9	s.r.o.	TN	Služby	do 10	do 2 mil.	2009	mikropodnik
Respondent 10	s.r.o.	ZA	Obchod	50 - 249	10 - 50 mil.	1996	stredný podnik
Respondent 11	slobodné povolanie	ZA	znalecká činnosť	do 10	do 2 mil.	1998	slobodné povolanie
Respondent 12	s.r.o.	KE	Hotelierstvo	10 - 49	do 2 mil.	2001	malý podnik
Respondent 13	s.r.o.	KE	Služby	50 - 249	2 - 10 mil.	1992	stredný podnik
Respondent 14	s.r.o.	KE	Stavebníctvo	10 - 49	do 2 mil.	2011	malý podnik

Bola dodržaná rôznorodosť pri výbere vzorky podnikov. Aj v rámci jednotlivých odvetví bol kladený dôraz na to, aby išlo o rôznorodé podniky. Zastúpenie v dopytovanej vzorke tak má výroba hi-tech hračiek, výroba alkoholických nápojov a nealkoholických nápojov, stavebníctvo, prevádzka reštauračného zariadenia, hotelierstvo, maloobchod s rozličným tovarom, obchod v oblasti polygrafie, služby v oblasti laboratórneho testovania, účtovnícke služby, podnikateľské poradenstvo či informatické služby. V rámci slobodného povolania bol uskutočnený rozhovor so znalcom, vlastníkom znaleckej organizácie.

V rámci regionálneho zastúpenia boli dvaja respondenti z Bratislavského kraja, traja z Trenčianskeho kraja, piati zo Žilinského kraja a štyria z Košického kraja.

Priebeh rozhovorov

Rozhovory prebiehali obyčajne v jednotlivých podnikoch, kde boli zúčastnení vždy obidvaja spracovatelia prieskumu, pričom jeden bol v pozícii zapisovateľa a druhý vykonával samotný rozhovor s konkrétnym respondentom. Dĺžka každého rozhovoru trvala približne hodinu. Respondenti si neželali, aby z rozhovoru bol zhotovený zvukový záznam, čo deklarovali podpisom prehlásení, ktoré sú uvedené v prílohe. Z uvedeného dôvodu boli rozhovory simultánne zapisované a následne spracovávané.

Výstup rozhovorov

Získané výsledky sú použité na analýzu finančného zaťaženia podnikania a následnú formuláciu návrhov opatrení zameraných na elimináciu identifikovaných významných problémov finančného zaťaženia podnikov.

Rámcová štruktúra rozhovorov

Pre rozhovor s respondentmi bola zostavená rámcová štruktúra, pomocou ktorej boli rozhovory vykonávané. Odchýlky od tejto štruktúry boli prípustné vzhľadom na špecifiká jednotlivých podnikov. Samotné rozhovory často načrtli smer, ktorým sa diskusia ďalej uberala, a niektoré oblasti boli pre jednu skupinu podnikateľov zaťažujúce viac, pre inú skupinu zasa menej. Priebeh rozhovoru načrtol, ktorú oblasť je potrebné viac analyzovať a ktorú problematiku rozoberať viac do hĺbky.

Rámcová štruktúra bola nasledovná:

1. časť: Identifikácia podniku

1. V ktorom sektore národného hospodárstva pôsobí váš podnik? Pociťujete nejaké konkrétne finančné zaťaženie týkajúce sa vášho sektora podnikania?

2. Počet zamestnancov (v roku 2016):

Vedeli by ste uviesť nejaké prekážky (bariéry), ktoré vám bránia v prijímaní ďalších zamestnancov? Ako by mohli byť tieto prekážky odstránené?

3. Ročný obrat podniku:

- a) do 2 mil. eur
- b) do 10 mil. eur
- c) do 50 mil. eur
- d) viac

4. Pôsobnosť spoločnosti:

- a) iba v Slovenskej republike
- b) iba v určitom regióne SR
- c) v SR a ČR
- d) v Európe
- e) celosvetovo

5. Máte záujem investovať alebo rozšíriť vaše doterajšie investície na Slovensku?

2. časť: Podnikateľské prostredie

1. Myslíte si, že vláda Slovenskej republiky dostatočne podporuje vznik a rozvoj podnikateľských aktivít alebo ho skôr obmedzuje? Prečo?
2. Považujete slovenský daňový a odvodový systém za prehľadný? Do akej miery je finančne a administratívne zaťažujúci? Prečo?
3. Aké vstupné náklady sú spojené so začatím podnikania? Považujete niektoré z nich za zbytočné a zaťažujúce pre začínajúceho podnikateľa?
4. Ktoré finančné obmedzenie podnikania považujete za najvýraznejšie?
 - a) dane
 - b) odvody
 - c) poplatky do Recyklačného a Environmentálneho fondu
 - d) iné povinné finančné platby (napr. koncesionárske poplatky)?
5. Ktoré priame finančné náklady považujete z hľadiska ich veľkosti a vplyvu za najdôležitejšie? Prečo?
 - a) poplatky
 - b) dane
 - c) odvody
 - d) clá
6. Ktoré nepriame finančné náklady považujete z hľadiska ich veľkosti a vplyvu za najdôležitejšie? Prečo?
 - a) dodatočné náklady na nákup tovarov a služieb (napr. investície do vybavenia)
 - b) zvýšenie nákladov súvisiacich so zamestnávaním (napr. školenia)
 - c) iné (uvedte)
7. Považujete cenu práce, najmä výšku sociálnych odvodov za zamestnancov za adekvátnu? Aké zmeny by ste navrhli v danej oblasti?

3. časť: Záver

1. V prípade, že by ste mali možnosť presunúť vaše podnikanie do inej krajiny, s nižšou firemnou sadzbou dane z príjmov, urobili by ste to?
2. Aký je váš názor na zavedenie dane z dividend? Ovplyvní vašu spoločnosť a spôsob doterajšieho rozdeľovania zisku?

3. Sú podľa vás daňové úľavy pre výdavky na výskum a vývoj nastavené dobre? Kde vidíte medzery?

4. Uprednostnili by ste zníženie dane z príjmov právnických osôb alebo zníženie odvodov za zamestnancov? Prečo?

5. Myslíte si, že začínajúci podnikatelia by mali byť daňovo zvýhodnení? Prečo?

Zápisy z rozhovorov s jednotlivými podnikateľmi

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Bratislava, Podnikateľ¹

Dátum	16. december 2016
Čas	8:00 – 9:20
Zapisovateľ	Marián Smorada

Popis predmetu činnosti: Výroba hi-tech hračiek (herný priemysel, technológie)

Región: BA

Počet zamestnancov: do 10

Rok vzniku: 2011

Obrat: do 2 mil. eur

Právna forma: s.r.o.

Ide o start-up podnik, ktorý vyvíja vlastné výrobky – hi-tech hračky. Je to hlavná činnosť spoločnosti, avšak spoločnosť musela realizovať aj niekoľko pridružených projektov, ktoré pomohli pri financovaní hlavnej činnosti. Produkt je v štádiu finalizácie vývoja, teda už je takmer hotový, ale ešte sa to nepretavilo do tržieb. Pôsobnosť spoločnosti je celosvetová, produkt je škálovateľný.

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Podnik zamestnáva do 10 ľudí. Nakoľko vývoj prebieha aj v prostredí univerzity, niekoľko ľudí pracuje na projekte formou dohody. Niektoré činnosti respondent musí outsourcovať, čím si znižuje svoje náklady na zamestnávanie ľudí. Vo svojom projekte vníma za pozitívum to, že pre spoločnosť pracuje dosť nadšencov, ktorí často nemajú vysoké mzdové nároky.

Zaťaženie v oblasti odvodov vníma ako enormne vysoké pre začínajúci podnik, nakoľko podnikateľ ešte negeneruje zisk, ale na druhej strane už musí odvádzať relatívne vysoké čiastky do štátnej kasy. Ako problematické vníma to, keď potrebuje zamestnať človeka, ktorého je potrebné vyškoliť, čo si vyžaduje istý čas a pracovný výkon človeka sa prejaví až po absolvovaní všetkých školení. Niekedy to môže presiahnuť skúšobnú dobu a následne je problematické, v prípade, ak človek nepodáva požadované výkony, ho prepustiť.

Pri novovzniknutej spoločnosti uvádza, že by bolo prijateľné, aby boli isté úľavy pri zamestnávaní ľudí, aby to mohla začínajúca spoločnosť po finančnej stránke zvládnuť.

Podnik plánuje realizovať svoje investície na Slovensku. Niektoré komponenty do svojich

výrobníkov vyrába v Číne, avšak poskladanie finálneho produktu plánuje na Slovensku, aby mali pod kontrolou kvalitu produktu. Vývoj produktu bude prebiehať ďalej, plánujú vyvíjať aj ďalšie verzie, modifikácie a vylepšenia. Lokalizácia na Slovensku je najmä kvôli tomu, aby mali výrobu a vývoj pod kontrolou najmä po kvalitatívnej stránke.

Podnikateľské prostredie v rámci SR – podporu zo strany vlády nevníma veľmi pozitívne. Do istej miery uvádza, že zrušenie daňových licencií je dobrý krok, ale nejaké 2 – 3 roky dozadu licencie ešte neboli (a zaviedla ich tá istá vláda). Teda takýto krok vníma skôr ako marketingový ťah. Zároveň uvádza, že daňový a odvodový systém v SR je veľmi neprehľadný. Vo vzťahu k svojej firme ako k startupu vníma podporu najmä v organizovaní rôznych podujatí a možnosti sieťovania podnikov, ale nepripisuje to zásluhám vlády SR, skôr to vníma ako z časti iniciatívu Európskej únie a z veľkej časti ako iniciatívu jednotlivcov – nadšencov, ktorí sa podieľajú na organizácii takýchto podujatí. Podnikateľ sa zúčastnil konferencie CES 2017 v Las Vegas, kde účasť na konferencii podporila aj agentúra SBA a nadácia SFA. Takéto podujatia (ako formu podpory) vníma veľmi pozitívne, nakoľko pomáhajú nadviazať obchodné vzťahy, čo sa prejaví pozitívne vo vzťahu k odbytu a tržbám. V princípe uvádza, že pokiaľ sa človek pohybuje v komunite startupov, tak má možnosť dostať sa k informáciám a podpore, ale uvádza, že si nie je istý, či je to vďaka vláde. Skôr to vidí v aktivite samotného podnikateľa, ktorý musí doslova informácie o možnostiach podpory aktívne hľadať.

Negatívne vníma turbulentné zmeny v podnikateľskom prostredí, niečo platí dnes, niečo iné zajtra, nevie plánovať s dostatočným predstihom a rozhodnutia sú už takmer retroaktívne. Ako svoju výhodu uvádza, že hoci podnik ako taký je startup, ale on, ako osoba má 16-ročné podnikateľské skúsenosti a tím ľudí (z iného podnikania), ktorý mu pomáha v riešení administratívy. Vie si však predstaviť veľkosť problémov, pokiaľ by tieto skúsenosti nemal.

Odvodový a daňový systém vníma ako veľmi neprehľadný a nesystémový. Ako príklad uvádza iba samotnú sadzbu dane z príjmov, ktorá sa často mení, nehovoriac o ostatných parametroch a podmienkach, ktoré musí podnikateľ sledovať. Oceňuje dobu, kedy bola sadzba dane z príjmov stabilná, vtedy to tak nemusel sledovať. Podnik musí riešiť svoje každodenné podnikanie a nie je zvyšný čas na to, aby sa podnikateľ zaoberal odvodovými a daňovými zmenami. Je potrebné na túto oblasť zamestnávať človeka, resp. činnosť outsourcovať.

Pre začínajúceho podnikateľa vníma ako zaťažujúce daňové licencie a všetky vstupné poplatky. Uvádza, že človek, ktorý skončí školu a má potenciál podnikať, tak každé euro, ktoré musí zaplatiť štátu na rôznych poplatkoch, je pre neho dôležité, a navyše musí riešiť jedlo, bývanie. Ďalej udáva, že začínajúci podnikatelia by mali mať úľavy, hoci načrtáva otázku, kto je to začínajúci podnikateľ. Pokiaľ príde na Slovensko veľká korporácia, tak hoci u nás začína svoju činnosť, nemala by sa považovať za začínajúceho podnikateľa. Štát v tejto

oblasti často poskytuje podpory formou daňových prázdnin a pod. Je to však z toho dôvodu, že spoločnosť svojou veľkosťou si vie tieto podmienky vyjednať. Na druhej strane uvádza, že možno by bolo lepšie, aby štát vôbec nezasahoval do podnikania. Neboli žiadne formy podpory pre začínajúcich podnikateľov, ale ani žiadne zbytočné administratívne poplatky. Teda, aby sa zvoľnilo podnikanie po každej stránke. Uvádza, že akonáhle štát začína zavádzať aj podporné opatrenia, môže dochádzať k znevýhodneniu niektorých podnikateľov. Ako príklad uvádza, že si podnik nepodá prihlášku na nejakú formu podpory a tým pádom ju nedostane, hoci môže mať väčší potenciál ako podnik, ktorý si tú prihlášku podá. V takom prípade môže dochádzať k deformáciám na trhu.

Za najvýznamnejšie finančné obmedzenie považuje odvody. Dane nevníma problematicky, ale odvody vníma ako skryté dane a hoci ich podnikateľ odvádza, nevidieť, že z tých odvodov plynú občanom nejaké konkrétne benefity.

Pri nepriamych nákladoch vníma negatívne bezpečnostný projekt na ochranu osobných údajov, BOZP, likvidáciu odpadu – na jednej strane chápe ich dôležitosť, na druhej strane pre začínajúceho podnikateľa, ktorý musí zriadiť prevádzku, aby bol schopný likvidovať všetky druhy odpadov, aj keď ho produkuje minimálne množstvo, to môže byť náročné. Na druhej strane uznáva, že z dôvodu ochrany životného prostredia to je dôležité. Nakoľko vyvíja produkt, ktorého odnože potrebujú aj povolenia od leteckého úradu, rozhodol sa pre vývoj druhu, ktorý tieto povolenia nepotrebuje a hľadal prienik, kde by bolo čo najmenej takýchto administratívnych obmedzení. Povolenia sa týkajú najmä koncových užívateľov, ale už sú istým obmedzením podnikateľskej činnosti, aj keď chápe ich význam.

Odvodové zaťaženie vníma ako neadekvátne. Nakoľko je príliš vysoké na to, aby bolo vidieť na druhej strane efekty z týchto odvodov. Občania nedostávajú adekvátne služby od štátu za to, čo odvádzajú formou odvodov. Respondent sa necíti kompetentný navrhovať zmeny v tejto oblasti. Vníma to však tak, že odvodové zaťaženie za ľudí, ktorých si firmy cenia (majú teda vyššiu mzdu), je veľmi vysoké.

Čo sa týka presunu podnikania do krajiny s nižšou daňovou sadzbou, momentálne o tom neuvažuje, nakoľko je relatívne malá firma, ktorej by sa to neoplatilo. Ale ako hypotetický prípad, pokiaľ by podnik narástol, tak by zvažoval aj túto možnosť. Nakoľko za nižšie poplatky môže dostať tie isté, ak nie lepšie služby od štátu.

Zavedenie dane z dividend vníma veľmi negatívne. Ovplyvňuje to aj jeho podnikanie. Zisk má následne tendenciu sa neprerozdeľovať. Uvádza, že podnikatelia sa nevedia zmieriť so zmenami tohto typu, nakoľko zhoršujú ich situáciu a znižujú ich čistý príjem.

Daňové úľavy pre výdavky na výskum a vývoj nevníma vôbec, napriek tomu, že reálne vyvíjajú technologický produkt. Tiež uvádza, že ak existuje nejaká podpora výskumu

a vývoja, tak podnikateľ o nej nevie a nevie, kde má žiadať o tieto úľavy.

Podporu začínajúceho podnikateľa vníma dosť nejasne. Uvádza, že to začína pri definícii začínajúceho podnikateľa. Pokiaľ je podnik etablovaný na trhu a založí si ďalší podnik, ktorý pracuje pre materskú spoločnosť, tak by asi nemal byť zvýhodnený. Je pomerne ťažké nastaviť pravidlá, na základe ktorých by bolo možné považovať podnik za začínajúci. Uvádza skôr, že je zástancom „voľnej ruky trhu“, kde by nemala byť žiadna podpora, ale na druhej strane by malo byť podnikanie voľnejšie. Napriek tomu, že je sám startupom, nevníma, že by podpora zo strany štátu bola nevyhnutná. Ako príklad udáva aj množstvo vzniknutých startupov, ktoré nemajú reálne umiestnenie svojich výrobkov na trhu a často končia neúspechom, vtedy sú prostriedky vynakladané neefektívne, nakoľko tieto projekty často krachujú. Ako vhodnú formu vidí rôzne konferencie a podujatia, kde sa môžu podnikatelia sieťovať a kde sa stýkajú s potenciálnou klientelou. Majú na týchto podujatiach možnosť vidieť, či trh bude chcieť ich produkt a či má zmysel vyvíjať tento produkt.

Najviac finančne zaťažujúce oblasti

1. Odvodové zaťaženie, ktoré je relatívne vysoké a neadekvátne.
2. Daňové zaťaženie, ktoré je neprehľadné a turbulentné.

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Žilina, Podnikateľ²

Dátum	21. december 2016
Čas	14:00 – 15:10
Zapisovateľ	Ľudovít Šrenkel

Popis predmetu činnosti: gastroslužby

Región: ZA

Počet zamestnancov: do 10

Rok vzniku: 2007

Obrat: do 2 mil. eur

Právna forma: živnosť

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Najväčšiu finančnú záťaž podľa respondenta predstavujú dane a odvody. Dokonca odvodové povinnosti považuje za najvýraznejšiu záťaž - týka sa to predovšetkým odvodov za zamestnancov. Ich výška výrazne sťažuje možnosti zvyšovať zamestnanosť. V tejto súvislosti platí, že je náročné sledovať všetky legislatívne zmeny, predpisy v pracovnoprávnej legislatíve, v odvodoch i daňovej legislatíve (týkajúcej sa dane z príjmov).

Často v rámci nich dochádza k pomerne dramatickým zmenám, ktoré majú výrazný dopad na finančnú stránku podniku (napr. skokovitý nárast daňovej záťaže).

Pracovnoprávna legislatíva spôsobuje výrazné problémy, pretože podnikanie respondenta sa vyznačuje sezónnosťou. Považuje to za výraznú prekážku - naplniť všetky administratívne požiadavky a zároveň si zachovať pružnosť v zamestnávaní. Privítal by jednoduchšie možnosti, ako ponúknuť dočasnú prácu v prípade výskytu nepravidelných, sezónnych príležitostí.

Zaujímavosťou je, že respondent považuje za významnú záťaž aj DPH. Ide totiž o to, že jeho zákazníci sú najmä koneční spotrebitelia. Keď im ponúkal svoje služby v začiatkoch podnikania – ako neplatiteľ DPH - dokázal vygenerovať vyšší zisk než v súčasnosti.

Pokiaľ ide o ďalšie povinnosti, ktoré súvisia so zamestnávaním - služby PZS a BOZP zabezpečuje pre firmu externá firma. K ďalším poplatkom patrí externá firma, ktorá odváža použitý olej a biologicky rozložiteľný odpad. Firma ďalej uhrádza koncesionárske poplatky, platí poplatky aj organizáciám ako SOZA, SLOVGRAM.

Firma musela riešiť aj plán správnej výrobnéj praxe (HACCP), išlo o jednorazový poplatok. V súvislosti s týmito pravidlami ale podnikateľovi vzniká vysoká administratívna záťaž, ktorá spočíva v detailnej evidencii teplôt vyrobených pokrmov, teplôt v chladiacom a mraziacom zariadení, teplota a relatívna vlhkosť vzduchu v suchom sklade, kontrola príjmu tovaru, čas prípravy a spotreby vybraných jedál a ich príloh. Táto činnosť do značnej miery zaťažuje kuchára, ktorý sa takto nemôže venovať svojej primárnej práci - vareniu.

Zaťažujúca je aj evidencia spotrebiteľského balenia liehu, ktorá predstavuje pre pracovníkov značnú časovú záťaž - výrazne ich zamestnáva.

Nie celkom pozitívnu skúsenosť má podnikateľ s čerpaním príspevku na zamestnávanie, ktoré využíval. Hoci mu tento príspevok pokrýval podstatnú časť celkovej ceny práce, zaznamenal výraznú administratívnu náročnosť spojenú so spracovaním celej dokumentácie potrebnej pre čerpanie týchto príspevkov.

Štát zároveň žiada predkladanie duplicitných údajov – štatistickému úradu musí nahlasovať sumu prijatých príspevkov, pritom túto evidenciu štát už má.

Stravné lístky nepredstavujú pre firmu značnú záťaž a to najmä z dôvodu, že nimi uhrádzajú nákupy tovaru u vybraných dodávateľov. Pre firmu to predstavuje úsporu, keďže nemusí platiť poplatky spoločnostiam, ktoré stravné lístky distribuujú.

Najviac finančne zaťažujúce oblasti

1. Odvodové zaťaženie (za zamestnancov)
2. Daň z príjmov
3. Daň z pridanej hodnoty
4. Mnohé poplatky (veľké množstvo rôznorodých poplatkov)

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Ilava, Podnikateľ 3

Dátum	9. január 2017
Čas	12:50 – 14:00
Zapisovateľ	Marián Smorada

Popis predmetu činnosti: Informatické služby (IT)

Región: TN

Počet zamestnancov: 0

Rok vzniku: 1992

Obrat: do 2 mil. eur

Právna forma: živnosť

Podnikateľ pôsobí ako živnostník – programátor. Nezamestnáva žiadnych ľudí a ani ich nepotrebuje zamestnávať. Pôsobnosť podnikateľa je za hranicami SR – Švajčiarsko.

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Podnikateľ vníma ako nedostatočnú podporu podnikateľského sektora zo strany vlády SR. Vláda by mala svoju politiku viac stavať strategicky a pracovať koncepčne. Veľmi negatívne vníma prijímanie „ad hoc“ opatrení, ktoré sa prijímajú, keď sa objaví nejaký problém. Taktiež negatívne vníma to, že nie je žiaden cieľ, ktorý by mal byť stanovený a napĺňaný. Ako riešenie by videl vypracovanie plánu dlhodobého rozvoja (konceptie), ktorý by bol následne dodržiavaný, kde by podnikatelia vedeli, čo ich dopredu čaká, aké legislatívne zmeny sa plánujú prijať.

Daňový a odvodový systém nepovažuje za prehľadný, ako jeden z dôvodov uvádza, že jednak daňové zaťaženie vychádza niekedy aj na 60 %, čo je mimoriadne vysoké a tiež uvádza, že existuje množstvo noriem a zákonov, o ktorých podnikatelia častokrát ani nevedia a je náročné sa v nich zorientovať.

Vstupné náklady do podnikania nevníma respondent ako veľmi vysoké. Je pomerne jednoduché založiť si živnosť a podnikáť. Vo vzťahu k oblasti, v ktorej pôsobí, nevníma vysoké

bariéry vstupu, ani po kapitálovej, ani po administratívnej stránke.

Čo sa týka otázky, čo považuje za najväčšie finančné obmedzenie, či sú to odvody, dane, rôzne poplatky, uvádza, že sám veľmi nerozlišuje medzi pojmami daň a odvod, napokon to aj tak končí v jednom rozpočte. Uvádza, že je jedno, ako sa to volá, celkové zaťaženie je podľa neho neprimerane vysoké.

Nepriame výdavky, ktoré by mal vynakladať, neuvádza. Uvádza však, že nestabilita systému, ako takého negatívne vplyva na to, že sa musí neustále prispôbovať zmenám. Má však na to účtovníčku, ktorá pre neho tiež predstavuje vynaloženie určitých financií.

Nevníma, že by štát poskytoval podnikateľom dostatočnú protislužbu za výšku svojich odvodov. Ako príklad uvádza zdravotníctvo - napriek tomu, že odvádzal odvody, situácia v zdravotníctve je nedôstojná. Neexistuje systém objednávanie pacientov, človek si musí privstať na vyšetrenie, čo vplyva na vznik nepriamych nákladov – podnikateľa to obmedzuje, nemôže vykonávať svoju činnosť, lebo veľa času potom trávi u lekára.

Tiež veľmi negatívne vnímal situáciu v oblasti druhého dôchodkového piliera, kedy on, ako živnostník, mal už aj tak náročné rozhodovanie, nakoľko spadal do vekovej kategórie, kde nebolo jasné, či sa oplatí, resp. neoplatí sporenie v druhom pilieri. Napokon časté zmeny (otváranie, zatváranie druhého piliera) viedli k destabilizácii, čo prispelo k tomu, že sa mu druhý pilier neoplatí. To však človek na začiatku nevedel a myslel si, že bude pre neho výhodnejšie sporiť v druhom pilieri.

Nad presunom podnikania do inej krajiny neuvažuje, nakoľko má pár rokov do dôchodku. Ak by bol mladší, možno by sa mu to oplatilo.

Nakoľko je živnostník, daň z dividend sa ho nedotýka. Ako firma sa výskumom a vývojom nezaobrá.

Ak by si mal vybrať medzi znížením daní alebo odvodov, uvádza, že pre neho nie je podstatné, ako sa to volá, celkové zaťaženie vníma ako vysoké a človek nedostáva primeranú protihodnotu za to, čo do systému odvádz.

Začínajúci podnikatelia by mali byť podľa respondenta zvýhodnení, nakoľko začiatky podnikania bývajú už aj tak náročné a ľudia preberajú zodpovednosť na seba, čím šetria štátu náklady.

Najviac finančne zaťažujúce oblasti

1. Daňové a odvodové zaťaženie, ktoré je vysoké a neadekvátne voči službám, ktoré štát poskytuje ako reciprocitu.
2. Nestabilné podnikateľské prostredie, často sa meniaci legislatíva, ktorú musí podnikateľ sledovať, namiesto toho, aby sa venoval podnikaniu.

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Bratislava, Podnikateľ 4

Dátum	10. január 2017
Čas	9:00 – 10:15
Zapisovateľ	Ľudovít Šrenkel

Popis predmetu činnosti: Obchodná činnosť

Regióny: BA

Počet zamestnancov: do 10

Rok vzniku: 2008

Obrat: od 2 do 10 mil. eur

Právna forma: s.r.o.

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Podnikateľ vidí pri svojom podnikaní najvýraznejšie prekážky súvisiace s finančným zaťažením v súvislosti s vymožitelnosťou práva – konkrétne ide o problematiku nedobytných pohľadávok. Charakterizoval to situáciou, keď predá tovar, ale v konečnom dôsledku mu odberateľ zaň nezaplatí. Preňho ako pre podnikateľa to znamená, že bez ohľadu na to, že neprijal platbu, musí uhradiť všetky dane, zaplatiť dodávateľom, uhradiť rôzne súdne poplatky. Ale nemá zdroje, lebo ich niekto neuhradí. Podľa jeho názoru, človek, ktorý dnes neuhradí peniaze, môže ďalej podnikáť a v zásade nič hrozné sa preňho vlastne neudeje.

Zlepšiť túto situáciu by podľa respondenta mohlo zvýšenie vymožitelnosti práva – zrýchlenie súdnych konaní. Myslí si, že akonáhle existuje zmluva, príp. je preukázateľné dodanie tovaru/služby, nemali by byť žiadne špekulácie, kopec právnických riešení.

Riešenie v podobe úľav, odpočítateľných položiek pri neuhradených pohľadávkach vníma iba ako sekundárne záležitosti. Práve vidí problém v tom, že sa rieši tento problém, pričom sa nerieši prvotný dôvod – keď odberateľ zámerne neplní svoj záväzok. Nepomôže tomu ani DPH, nerieši sa totiž prioritná podstata (hlavný dlh/istina). Problém je to pre tých, ktorí chcú riadne podnikáť. Vzniká takto veľmi často druhotná platobná neschopnosť. Potom sa ťažko zisťuje, či podnikateľ má problémy s plat. disciplínou v dôsledku primárnej alebo

sekundárnej plat. neschopnosti.

Respondent nevidí ani riešenie v tom, aby mali podnikatelia kvalitnejšie zmluvné podmienky so svojimi odberateľmi – vníma to tak, že je to opäť len krok z donútenia (ktorý je navyše spojený s ďalšími nákladmi v podobe právnych služieb), ktorým sa snažia podnikatelia riešiť prevenciu pred vznikom nevymožiteľných pohľadávok. Aj z jeho skúseností počas podnikateľskej éry zažil mnoho prípadov, kedy mal podpísané zmluvy, začali sa exekúcie a nakoniec sa nič nevymohlo. Naopak musel navyše znášať poplatky za exekúcie, súdne poplatky, výdavky na právnikov. A neplatič teraz podniká ďalej, lebo mu to systém (právnické kľučky, napr. keď prepíše firmu na niekoho blízkeho, alebo vznáša námietky, že plnenie v skutočnosti nebolo dodané) umožnil. Cíti, že právo vtedy nie je na jeho strane, že naopak musí až príliš dokazovať, že plnenie uskutočnil. Pohľad verejnosti je podľa neho často totiž taký, že ak aj ktosi zámerne „skrachuje“ a ovplyvní tým viacero iných subjektov (svojich dodávateľov), je vnímaný ako niekto, komu iba „nevyšlo podnikanie“.

V oblasti daňovej/odvodovej/poplatkovej politiky je respondent za čo možno najvýraznejšie zjednodušenie systému celej administratívy. Systém by mal byť podľa neho jednotný pre všetkých, nemali by existovať výnimky. To považuje za najhoršiu vec, lebo na to doplácajú tí, ktorí dodržiavajú pravidlá a využívajú to naopak tí, ktorí hľadajú rôzne kľučky. Vie si predstaviť aj systém postavený na princípe základného príjmu, hoci si nemyslí, že by na to boli bežní ľudia pripravení. Rád spomína na obdobie, tzv. rovnej dane, podľa neho sa vtedy menej špekulovalo pokiaľ išlo o platenie daní. Aj napr. v súčasnosti zavedenú daň z dividend vníma len ako ďalšiu výnimku/neprehľadnosť v systéme.

Pri problematike daňových sadzieb to vníma tak, že vysoké sadzby platia poctiví podnikatelia, kým tí ostatní systém zneužívajú využívaním rôznych daňových únikov. Jeho pohľad je taký, že progresívne sadzby síce pôsobia marketingovo dobre (štát bohatým berie, chudobným dáva), ale v realí je to takmer naopak.

Ak by bola lepšia vymožitelnosť práva, a viac by fungoval pri schvaľovaní zákonov zdravý úsudok, vie si predstaviť aj vyššiu daňovú sadzbu (vnímal by to, že ide o vyššiu mieru prerozdelenia). Štát totiž vníma ako službu - ak by štát ponúkol podnikateľovi/občanovi dobrý servis, môže si pýtať vyššie dane. Problém však vidí v tom, že ak podnikateľ vníma servis, ktorý mu ponúka štát za jeho dane, ako zlý, znižuje to jeho motiváciu platiť dane a neoptimalizovať ich.

Toto vníma aj v súvislosti s pracovnoprávnou legislatívou, ktorá je z jeho pohľadu mimoriadne komplikovaná (pracovný pomer, rôzne dohody o vykonaní práce, dohoda o prac. činnosti), či musí alebo nemusí mať zamestnanec zdravotnú prehliadku a pod. Potom sa mnohé byrokratické problémy rieši iba naoko – napr. BOZP, pracovná zdravotná služba.

Podnikatelia podľa názoru respondenta trávajú príliš veľa času sledovaním toho, ako sa zákony zmenili a aký dopad budú mať na ich podnikanie.

Množstvo byrokratických/administratívnych opatrení vníma ako negatívum aj pre začínajúcich podnikateľov, ktorí by sa podľa jeho názoru chceli sústrediť na svoj biznis a pritom sa od počiatočných fáz podnikania musia vyrovnávať so stále (pre nich) novými a novými legislatívnymi/administratívnymi obmedzeniami/poplatkami. Ideálne pre takéhoto podnikateľa je, aby mal určitý servis – inštitúciu, kde získa všetky podstatné informácie (napr. vo forme dane či iného poplatku).

Negatívne ďalej vníma skutočnosť, že zamestnanci často nemajú predstavu o tom, koľko peňazí stoja zamestnávateľa. Ani podnikatelia nie sú mnohokrát ochotní toto zamestnancom objasňovať. Podobne ako v daňovej oblasti, aj v prípade zamestnávania by odporúčal celý systém daní a odvodov zjednodušiť a zjednotiť (odstraňovať výnimky).

Finančne zaťažujúce oblasti

1. Vymožiteľnosť práva (súdy, predpisy súvisiace s plnením záväzkov)
2. Odvody a poplatky, ktoré platia podnikatelia za zamestnancov
3. Ostatné poplatky síce považuje za zaťažujúce, ale nepredstavujú preňho významné percento.

Administratívne prekážky ako transferové oceňovanie nepotrebuje riešiť, ostatné legislatívne normy (zákon o odpade) vníma negatívne najmä z toho dôvodu, že podnikateľa stojí veľa času naštudovať si problematiku. Snaží sa preto problematiku týchto zmien v legislatíve presunúť na iných ľudí – outsourcingom (využíva napr. externú účtovnícku firmu, právnickú firmu, firmu na manažment pohľadávok, vyhodnocovanie dát a pod.), čo ho pochopiteľne stojí nemalé finančné prostriedky.

Respondent vo firme nemá veľa majetku, takže nevie posúdiť pohľad podnikateľov, ktorý napr. riešia odpisovú politiku či právne normy týkajúce sa samotných priestorov prevádzky.

Z oblasti daňového zaťaženia navrhuje čo najmenej zdaňovať príjem a čo najviac zdaňovať spotrebu.

Osobne si myslí, že ešte výraznejšie problémy s byrokraciou/administratívou prekonávajú výrobné podniky, najmä MSP.

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Budimír (Košice), Podnikateľ 5

Dátum	12. január 2017
Čas	10:00 – 11:00
Zapisovateľ	Marián Smorada

Popis predmetu činnosti: Výroba alkoholických nápojov (cider)

Región: KE

Počet zamestnancov: do 10

Rok vzniku: 2014

Obrat: do 2 mil. eur

Právna forma: s.r.o.

Spoločnosť je na trhu nová (do 3 rokov), na plný úväzok zamestnáva 2 ľudí (seba a brata). Zamestnávaniu ďalších ľudí prekáža nízky odbyt. Nedokázal by využiť ďalších pracovníkov. Ak bude realizovať väčší objem výroby, tak plánuje zamestnávať ľudí aj na plný úväzok. Z času na čas zamestnáva brigádnikov, najmä na podujatia, ktorých sa zúčastňuje (napr. pivný festival a pod.). Spoločnosť pôsobí v rámci EÚ (Rakúsko, ČR, Dánsko, Estónsko). Plánuje vyvážať do Číny, momentálne je to v štádiu rokovaní. Rokoval aj s japonskými odberateľmi.

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Relatívne vysoké odvodové zaťaženie vníma ako prekážku, ale nakoľko ešte riadne nezamestnáva ľudí, nevníma to ako najväčšiu prekážku. Podnikateľ plánuje rozširovať výrobu na Slovensku, avšak začína vyvíjať ďalšie nápoje, napr. nealkoholické víno, nakoľko vníma, že sektor jablkových ciderov je relatívne nasýtený. Teda bude rozširovať produktový rad.

Zamestnáva brigádnikov, ktorých je potrebné deň pred zamestnaním nahlásiť na poisťovni. Uvádza to ako nie veľmi vhodné riešenie, nakoľko niekedy potrebuje pružne zareagovať a keď mu vypadne človek, nemôže v ten deň zamestnať niekoho iného. Sám uvádza, že musel platiť pokutu, kedy mal stánok na festivale a vypadol mu brigádnik, tak narýchlo zamestnal nového, ktorého nestihol prihlásiť deň vopred a prišla mu kontrola, ktorá mu udelila pokutu 2000 eur. Uvítal by riešenie, napr. cez mobilnú aplikáciu.

Podnikateľ vníma, že vláda SR skôr nepodporuje rozvoj podnikania. Keď potreboval informácie, napr. o hygiene, musel si ich práčne vyhľadávať. Negatívne vníma zavedenie daňových licencií, ktoré pôsobia dosť negatívne už na začínajúceho podnikateľa, ktorý ešte nič nezarobil, ale na druhej strane už musí platiť štátu, v tomto prípade čerpal z vlastnej

skúsenosti. Čo sa týka ostatných daňových záležitostí, nemusí sa nimi dopodrobna zaoberať, nakoľko si platí účtovnícke služby. Tiež uvádza, že bez účtovníčky by to zrejme nezvládol. Každopádne konštatuje, že odvodové a daňové zaťaženie je vysoké na Slovensku.

Zložitost' daní a odvodov vníma skôr ako subjektívnu záležitosť. Človek, ktorý sa rozhoduje pre podnikanie, sa skôr odvodov a daní bojí, preto sa do podnikania nepúšťa. Pritom môže túto oblasť outsourcovať, teda môže si najať externé účtovnícke služby.

Vstupné náklady pre začínajúceho podnikateľa vníma ako značne zredukované, nakoľko existuje možnosť založiť jednoeurovú spoločnosť (jednoduchá spoločnosť na akcie). Sám uvádza svoju skúsenosť, že začínal so živnosťou, nakoľko to bolo jednoduchšie, čo sa týka založenia podnikania. Neskôr však musel prejsť na právnu formu s.r.o., kde samotný prechod zo živnosti ho stál viac, ako keby rovno založil s.r.o., hoci v danom čase ešte nebola možnosť založiť jednoeurovú obchodnú spoločnosť.

Negatívne vníma ďalšie nepriame náklady, ktoré mu v súvislosti s podnikaním vznikli. Nakoľko vyrába nápoje, musel mať zrealizované testy na vodu, čo považoval za zbytočne vynaložené peniaze (uvádza 150 EUR, čo pre začínajúceho podnikateľa je pomerne dosť), nakoľko je napojený na mestský vodovod, ktorý už sám o sebe podlieha kontrolám a rozborom.

Rôzne ohlásenia, požiaru ochranu a pod. vníma tiež negatívne. Na jednej strane rozumie významu týchto nákladov, ktoré musia byť vynaložené, na druhej strane to vníma ako dosť zaťažujúce. Odporúča hľadať strednú cestu, kde by sa mohla zjednodušiť a zlacniť administratíva pre podnikateľa, na druhej strane, aby niektoré požiadavky na bezpečnosť zo strany štátu zostali zachované. Ako príklad uvádza aj ohlásenie na Štátnu veterinárnu správu, ktoré je zaťažujúce, ale na druhej strane chápe dôvody, nakoľko by si potom každý mohol vyrábať čokoľvek a nemuselo by to splňať normy.

Za vysoko zaťažujúce považuje recyklačný fond, kde mu z 30 EUR stúpila faktúra na 300 EUR za kvartál. Kvôli tomu musel meniť aj ceny svojich výrobkov. Negatívne vníma, že k zvýšeniu ceny došlo zo dňa na deň.

Ako ďalšiu záťaž vníma daňovú licenciu, ako aj pracovnú zdravotnú službu, kde musel platiť 150 EUR ročne. Neskôr zistil, že to nepotreboval.

Ďalej udáva, že keď podnikal formou živnosti a mal prevádzku, tak sa ho niektoré povinnosti netýkali, avšak po zmene právnej formy na s.r.o. už musel riešiť dodatočnú byrokratickú záťaž. Ako príklad uvádza kontrolu, ktorá mu prišla kvôli tvorbe CO₂ (ktorý vzniká kvasením). Na to potrebuje prístroj, ktorý meria hladinu CO₂ v prevádzke. Vyrába ten istý

produkt rovnakým spôsobom, jediný rozdiel bola zmena právnej formy. Je to podľa neho veľké negatívum, že rozdielne právne formy majú nastavené rozdielne podmienky.

Ako ďalšiu záťaž uvádza EAN kódy, kde musí platiť 50 EUR ročne, napriek tomu, že využíva iba jeden kód. Ako službu dostal 100 kódov, za ktoré zaplatil 50 EUR, nedalo sa kúpiť menej kódov.

Medzi ďalšie nepriame náklady uvádza rozbory na štátnej veterinárnej správe, hoci to nie je nejaká náročná záležitosť, ale je to ďalší úkon, ktorý musí ako podnikateľ vykonávať.

Tiež nepociťuje, že by štát poskytoval ľuďom adekvátne služby za cenu, ktorú platia. Porovnáva situáciu s Dánskom, kde nejaký čas žil, kde ako cudzinec mal kompletne zdravotné služby (okrem zubára) zdarma. Daňové zaťaženie v Dánsku vníma ako veľmi nízke, kde do istej výšky príjmu platia ľudia 8 % daň a to je všetko. Na druhej strane služby, ktoré Dánsko poskytuje svojim obyvateľom, sú na neporovnateľne lepšej kvalitatívnej úrovni.

Nakoľko respondentovo podnikanie nie je momentálne ziskové, niektoré daňové a odvodové povinnosti ho dosť obmedzujú, dokonca si musel požičať peniaze na úhradu daní. Tiež uvádza, že viac by mu pomohlo, keby mohol tieto peniaze dať, napr. na reklamu, čo by mu neskôr zvýšilo tržby a dostal by sa do zisku.

Nevníma, že by štát nejakým spôsobom podporoval výskum a vývoj. Vývoj si robí sám vo vlastnej réžii, nemá informáciu o tom, že by túto oblasť nejakým štátom podporoval. Uvádza, že raz ho oslovila vysoká škola z Nitry, ktorá mu ponúkla laboratória na výskum a vývoj produktov, nakoľko však je jej sídlo ďaleko od jeho miesta podnikania, musel túto ponuku odmietnuť. Každopádne hoci išlo o štátom zriadenú školu, vníma to skôr ako iniciatívu samotnej školy, nie ako iniciatívu štátnu. Skôr vníma prekážku zo strany štátu pri vývoji, nakoľko vyvíjali chmelený cider. Ten chceli prihlásiť na štátnej veterinárnej správe, kde im bolo povedané, že to nemôžu takto označovať, nakoľko existuje vyhláška, ktorá presne vymedzuje, čo má cider obsahovať, pritom chmeľ tam nebol uvedený. Musel používať označenie jablkový chmelený alkoholický nápoj, čo mu považuje za zbytočnú komplikáciu.

Čo sa týka začínajúcich podnikateľov, udáva, že by mali byť zvýhodňovaní, nakoľko spätne hodnotí, že by sa mu to hodilo, ak by mohol čerpať nejakú podporu. Tiež ako dôvod uvádza aj podporu domácej ekonomiky (usporené prostriedky by podľa neho začínajúce podniky aj tak minuli na Slovensku). Na druhej strane konštatuje, že keby mu mala vyrásť konkurencia, ktorá by sa pomocou podpory dostala za 2 roky tam, kde on za 3 roky, tak by to vnímal ako nespravodlivé.

Najviac finančne zaťažujúce oblasti

1. Poplatky do Recyklačného fondu.
2. Rôzne normy, ktoré musí dodržiavať a poplatky, ktoré musí podnikateľ platiť, aby mohol vykonávať svoju činnosť.

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Žilina, Podnikateľ 6

Dátum	12. január 2017
Čas	15:00 – 16:10
Zapisovateľ	Ľudovít Šrenkel

Popis predmetu činnosti: gastroslužby

Región: ZA

Počet zamestnancov: 10 - 49

Rok vzniku: 2004

Obrat: menej než 2 mil. eur

Právna forma: s.r.o.

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Respondent rozdeľuje prekážky v oblasti finančného zaťaženia v dvoch rovinách. Z pohľadu konečnej sumy, ktorú na tú-ktorú prekážku vynaloží, za najvýznamnejšiu zložku považuje dane a odvody. Prehlásil však, že samotná výška dane nie je problémom, keďže daň berie ako určitú povinnosť, ktorú má voči štátu. Omnoho viac negatívne v súvislosti s daňovým zaťažením vníma nespočetné množstvo zmien v tejto oblasti (napr. v odpisovaní majetku, existencii rôznych výnimiek či špeciálnych režimov). Taktiež odvodové zaťaženie (najmä odvody zamestnávateľa za zamestnanca) predstavuje výrazný podiel na jeho absolútnej finančnej záťaži, ale rovnako aj v tomto prípade viac než samotné sadzby odvodov ho trápi celá administratíva okolo odvodov a zamestnávania. Množstvo výnimiek a špeciálnych režimov spôsobuje, že ľahko nechtiac poruší niektoré ustanovenie.

Ako praktický príklad uviedol situáciu, keď zamestná študenta. Takýto zamestnanec má tendenciu v práci podpísať prakticky všetko (napr. aj skutočnosť, že ide o jeho jediné zamestnanie, kde si uplatňuje výnimku z platenia odvodov z príjmu do 200 eur). Následne, keď na základe podnetu zo sociálnej poisťovne zistí, že mal tento študent aj iné príjmy a náhodou dohoda uzatvorená v jeho firme nastala neskôr, musí všetky odvody doplácať, čo nepovažuje za férové. Riešením by podľa neho malo byť, aby si tento rozdiel musel doplatiť študent, alebo aby sa systém zjednodušil natolko, že k takýmto chybám zo strany študentov nebude dochádzať.

Obdobný prípad mal aj so zamestnancom, ktorý využíval určitú úľavu na dani, príp. odvodoch – v niektorom mesiaci príjmom v inom zamestnaní prekročil hranicu, pri ktorej stratil nárok na úľavu, pritom jeho ako zamestnávateľa neinformoval. Nešlo o výraznú sumu, ale respondent uviedol tento príklad ako ukážku toho, že nastavený systém je podľa jeho názoru komplikovaný a prešpikovaný výnimkami.

Za výraznú finančnú záťaž považuje aj transferové oceňovanie, ďalej povinnosti vyplývajúce z BOZP, pracovnej zdravotnej služby, zákon o odpadoch, či rôznych revízií (napr. elektrických prístrojov). Podľa jeho názoru tieto inštitúty nemajú preňho pridanú hodnotu – musí pri nich nejakej organizácii zaplatiť, pritom sa nič nevyrieši. Ako ďalší príklad zbytočnej povinnosti uvádza mať povinnosť vypracovanú smernicu o boji proti praniu špinavých peňazí.

Za ďalšiu významnú finančnú záťaž považuje sankcie, ktoré sú rôznymi inštitúciami vyrubované. Napr. mnoho úradov (spomenul Inšpektorát práce) dáva pokuty za formálne nezrovnalosti (aj keď nejde o nelegálne zamestnávanie). Podľa jeho názoru ide často o neprimerane vysoké sankcie za formálny nedostatok s nízkym, príp. žiadnym dopadom na štátny rozpočet, či na nejakú inú formu škody pre štát.

Negatívne vníma, že úradníkov pri kontrole nezaujíma podstata, zaujíma ich iba evidencia. Kontrolóra, napr. nezaujíma, či má zamestnankyňa v kuchyni na rukách ochrannú rukavicu, ale zaujíma ho, či má podnik smernicu o používaní ochranných pomôcok, a či zamestnankyňa podpísala, že rukavicu prevzala.

Príliš striktná a zväzujúca legislatíva pri zamestnávaní mu robí problémy pri flexibilnej práci (na dohodu), príp. pri zamestnávaní nového človeka. Často sa mu stane, že nový pracovník ani nenastúpi do práce, alebo sa hneď zistí, že je nepoužiteľný pre daný typ práce. Vtedy je celá agenda ohľadom zamestnávania zbytočná. Navrhoval by, aby existovala možnosť vyskúšať si človeka bez všetkých zmlúv či povinností. Riešením by podľa neho mohol byť jeden online systém, kde by mohol zaregistrovať, že pracovníka testuje a napr. do troch dní by mal povinnosť vybaviť ostatné náležitosti (pracovnú zmluvu, prihlásenie do poisťovní). Ak by prišla kontrola z inšpektorátu práce, veľmi ľahko by cez systém zistili, či je zamestnanec (potenciálny zamestnanec) prihlásený a vedeli by, že nejde o nelegálne zamestnávanie. Zamestnávateľovi by sa zasa uvoľnili ruky a mal by viac možností ako si overiť kvality a schopnosti zamestnanca.

Ako ďalší príklad neprimeranej sankcie považuje, že napr. musí viesť evidenciu, aká bola teplota v jeho chladničkách. Chápe zmysel tohto opatrenia a tak zakúpil do každej chladničky teplomer. Pri kontrole z metrologického ústavu sa ho úradník pýtal, či má teplomery ciachované. Za to, že teplomery nemal ciachované (čo mu vyplývalo len z nejakej povinnosti spomenutej v zákone v poznámke pod čiarou) dostal pokutu 500 eur.

Podľa jeho názoru by správne malo prísť najskôr upozornenie a až pri opakovanom porušení predpisov sankcia.

Pomohlo by mu, keby si mohol napr. zobrať záujemcu na stáž, ale nevie či je to vôbec možné alebo aké sú v súvislosti s tým jeho povinnosti.

Nespravodlivo vníma, že sa často prijímajú pochybné nariadenia. Napr. podľa jeho názoru neexistuje evidencia, že by tatársky biftek niekomu uškodil, avšak išiel sa zakázať. Pritom napr. cigarety preukázateľne škodlivé sú a tie sú pritom povolené (hoci s povinnosťou uvádzať výstražné oznámenie).

Zaujímavý pohľad priniesol aj v súvislosti s dodržiavaním rôznych regulácií. Slušní podnikatelia majú náklady s novou reguláciou, lebo sa jej snažia hneď prispôbiť. Pritom nepoctiví podnikatelia ju odignorujú a pritom na tom môžu profitovať. Napr. pri zákaze fajčenia v prevádzke zakázal fajčenie. Jeho priamy konkurent zákon odignoroval a mal počas porovnateľného obdobia zvýšené tržby. V jeho prípade boli naopak sankčné mechanizmy nedostatočné (po upozornení dostal zhruba 500 eurovú pokutu, pričom počas celého obdobia, kedy sa pokuta riešila – vrátane odvolávacích konaní – musel zarobiť omnoho viac. Podľa názoru respondenta by mali byť úradníci striktnejší na chronických porušovateľov predpisov. Ku kooperatívnym treba byť naopak ústretový.

Za dobrý súhrn opatrení, ktoré by výrazne pomohli podnikateľskému prostrediu v SR, považuje 30 odporúčaní podnikateľov do 30 rokov.

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Bratislava, Podnikateľ7

Dátum	13. január 2017
Čas	15:00 – 16:20
Zapisovateľ	Ľudovít Šrenkel

Popis predmetu činnosti: služby

Región: ZA **Počet zamestnancov:** 0

Rok vzniku: 2017

Obrat: 0 eur

Právna forma: živnostník

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Respondent spontánne za najvyššiu finančnú záťaž považuje daňové a odvodové zaťaženie

podnikania. Aj keď si ako začínajúci podnikateľ uvedomuje, že pri nižších príjmoch (očakáva príjem do hranice, pri ktorej by sa mal stať platiteľom sociálnych odvodov), ktoré očakáva dosahovať, bude jeho daňovo-odvodové zaťaženie nižšie než keby bol zamestnancom. Bude si uplatňovať totiž paušálne výdavky a tento inštitút veľmi chváli, podľa jeho názoru sa ani účtovníkom neoplatí účtovať malé firmy s takým nízkym obratom. Vtedy je pre podnikateľov výhodné uplatniť si paušálne výdavky a neviest' žiadne formálne účtovníctvo.

Podnikateľ neberie zatiaľ do úvahy žiadne iné povinnosti, ktoré by preňho vyplývali (napr. v zmysle zákona o odpadoch alebo registračných pokladní). Je presvedčený, že keď nepoužíva žiadny materiál (poskytuje účtovné a počítačové služby), tak mu nikto nemôže dokázať, že by vyprodukoval nejaký odpad.

Okrem daní a odvodov v prípade začatia podnikania najviac pociťoval výdavky na softvér (MS Office). Ďalej si musel zaobstarať notebook, zabezpečiť hosting webstránky. Inak podniká z domu, čiže neplatí prenájom. Z tohto pohľadu je jeho podnikanie výrazne nízkonákladové.

Náklady so zriadením živnosti neboli preňho problémom (5 eur za živnosť), nepovažuje ich za významnú prekážku. Keďže je ešte študentom, neplatí ani preddavky na zdravotné poistenie. Skutočnosť, že sa mu zdravotné odvody vyčísli až pri ročnom zúčtovaní na základe skutočne dosiahnutých príjmov/vymeriavacieho základu, považuje za férovú.

Ako začínajúci podnikateľ neuvažuje nad tým, že by sa stal zamestnávateľom. Dokonca ani zo strednodobého hľadiska. Náklady spojené so zamestnávaním považuje za veľmi veľkú prekážku – či už ide o odvodovú záťaž (je veľký rozdiel medzi superhrubou mzdou a čistou mzdou), alebo aj celú problematiku okolo mzdového účtovníctva, BOZP a iné administratívne povinnosti.

V rámci zlepšovania podnikateľského prostredia v oblasti znižovania finančného zaťaženia by privítal finančnú podporu – napr. daňové prázdniny (ktoré podľa jeho názoru majú iba veľké firmy), alebo priamu finančnú pomoc (pre prvé podnikanie daného človeka – či už živnosť alebo s.r.o.). Veľký deficit vníma aj pri podnikateľskom vzdelávaní. Od štátu by očakával, že zrozumiteľným spôsobom zhrnie a zverejní základné informácie, čo podnikateľ musí splniť. Síce chápe, že neznalosť zákona neospravedlňuje, ale aj štát by mal mať záujem, aby poctivý podnikateľ mal možnosť disponovať informáciami, čo musí splniť, aby podnikal podľa predpisov. Podstatné je, aby to bolo písané ľudským jazykom (pozn. zrozumiteľne). Respondent je presvedčený, že sa nedá komplexne zistiť, ako a kde sa platia všetky odvody. Taktiež si myslí, že je nedostatok informácií o povinných daniach a odvodoch. Celý daňovo-odvodový systém je značne neprehľadný.

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Banská Bystrica, Podnikateľ8

Dátum	20. január 2017
Čas	16:00 – 17:15
Zapisovateľ	Ľudovít Šrenkel

Popis predmetu činnosti: stavebníctvo

Región: TN

Počet zamestnancov: 0

Rok vzniku: 2016

Obrat: 0 eur

Právna forma: s.r.o.

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Vysoké odvodové zaťaženie, výrazný náklad pre firmu. Prekážky by mohli byť odstránené buď priamou podporou pre začínajúce podniky alebo podporou vo forme zníženia celkového odvodového či daňového zaťaženia pre začínajúci podnik. Dokonca samotné náklady na prácu nepovažuje za až také výrazné, skôr vníma negatívne celú byrokráciu spojenú so zamestnávaním – napr. zaregistrovať sa ihneď v sociálnej poisťovni, zdravotnej poisťovni a aj na daňovom úrade.

Napr. v Brne robia výbornú vec – poskytujú začínajúcim podnikom kreatívne vouchre (nevie však, či je financovaný zo štátu alebo z inkubátor, v hodnote cca. 5 000 eur - dizajnér spraví logo, pomôže s webom). Je to pre technologické začínajúce podniky výrazná pomoc. Prípadne by mohol byť voucher použitý aj na právne či podnikateľské poradenstvo.

Vláda SR nedostatočne podporuje vznik a rozvoj podnikateľských aktivít viacerými faktormi, ako napríklad časté legislatívne zmeny, vysoké daňové a odvodové zaťaženie, daňové licencie (síce budú zrušené), slabá podpora podnikateľského prostredia, vysoká miera byrokracie, rodinkárstvo, korupcia, slabá podpora podnikateľského prostredia.

Daňový a odvodový systém nepovažuje za prehľadný, časté legislatívne zmeny spôsobujú administratívnu, ako aj finančnú a časovú záťaž.

Vstupné náklady nepovažuje za extrémne vysoké, vzhľadom na skutočnosť, že väčšinu vecí si pokryli vlastnou prácou. Celé založenie firmy ho stálo cca. 300 eur. Tak či tak, za začatím podnikania sa skrýva veľké množstvo nákladov, a preto by určite pre začínajúceho podnikateľa bola výraznou pomocou určitá forma dotácie či zvýhodnenia.

Jednoznačne navrhuje zníženie odvodov. A potom je potrebné zjednodušiť zamestnávanie. Firma očakáva obrovský byrokratický nárast spojený so značnými nákladmi práve v súvislosti so zamestnaním prvého zamestnanca.

Pokiaľ ide o daň z dividend, vzhľadom na skutočnosť, že doteraz sa namiesto dane z dividend museli platiť odvody, nepovažuje tento zásah za výrazný, avšak určite to nie pozitívny signál pre podnikateľské prostredie.

Respondent si myslí, že ani daňové úľavy pre výdavky na výskum a vývoj nie sú nastavené dobre.

Myslí si, že schéma superodpisu výdavkov na výskum a vývoj je problémová, lebo skôr prispela k tomu, že tu vyrástli firmy, ktoré začali o sebe tvrdiť, že robia výskum a vývoj, pritom realita je iná.

Skôr by uprednostnil zníženie odvodov. Ale aj daňové zaťaženie považuje za veľmi vysoké vzhľadom na fakt, že ako všetci vidíme, štát z vyzbieraných daní neefektívne hospodári a pri znížení odvodov by bol väčší priestor pre podnikový rast a ďalšie investície, ako aj prilákanie ďalších investorov a lepšie podmienky pre podnikateľské prostredie.

Štát by mohol riešiť aj osvetu pre podnikateľov – poskytovať základné informácie. Vie, že existuje nejaké Národné podnikateľské centrum pod SBA, ale nezaznamenal nejaké aktivity tejto inštitúcie. Sami mali problém s tým, že podnikajú v špecifickom odvetví – chcú robiť vrtý banským spôsobom. Keďže je to viazaná živnosť, museli prácne zisťovať, aké všetky povolenia potrebovali splniť. Bolo to náročné z časového hľadiska.

Ostatné dane – daň z nehnuteľností, daň z motorových vozidiel – zatiaľ nepociťuje, keďže ako začínajúci podnikateľ nemá tieto majetky. Nepozná ani problematiku zákona o odpadoch, pretože to nepovažuje za užitočné. Takéto pravidlá by mali podľa neho platiť pre väčších podnikateľov s viacerými zamestnancami, ktorí aj produkujú viac odpadov.

Myslí si, že by pravidlá mali byť nastavené tak, aby sa malí podnikatelia mohli venovať iba svojmu core biznisu, štát by ich nemal zaťažovať byrokratickými nezmýslami.

Najviac finančne zaťažujúce oblasti

1. Odvodové zaťaženie (za zamestnancov)
2. Daň z príjmov
3. Veľké množstvo rôznych poplatkov
4. Náklady na sledovanie častej zmeny legislatívy
5. Náklady na právne poradenstvo, aby podnikateľ robil všetko v súlade s predpismi

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Bratislava, Podnikateľ9

Dátum	23. január 2017
Čas	16:45 – 18:00
Zapisovateľ	Ľudovít Šrenkel

Popis predmetu činnosti: Účtovnícke služby

Regióny: TN

Počet zamestnancov: do 10

Rok vzniku: 2009

Obrat: do 2 mil. eur

Právna forma: s.r.o.

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Za jednu z najvýraznejších prekážok v oblasti finančného zaťaženia považuje respondent systém podvojného účtovníctva. Ten spôsobuje podnikateľom problémy súvisiace s časovým nesúlalom medzi vznikom výnosov a príjmov (v tomto prípade vidí problém najmä v povinnosti odvádzania DPH a dane z príjmov, pričom podnikateľ ešte nemusí mať k dispozícii peňažné prostriedky – v dôsledku dlhšej lehoty splatnosti faktúr) a medzi vznikom nákladov a výdavkov (keďže za majetok sa musí zaplatiť hneď a odpisy zariadenia v niektorých prípadoch nekorešpondujú s reálnou životnosťou zariadenia – ako príklad uviedol kameramana, ktorý nakúpil majetok – audio a videotechniku, dron, počítač a má nejaké zásoby – to všetko ho stálo veľa prostriedkov, avšak v nákladoch má len odpisy tohto majetku; navyše očakáva, že viaceré zariadenia budú mať reálne kratšiu životnosť, než tá, ktorá je uvedená v pri zaradení majetku do odpisových skupín).

„Problémy spôsobuje akruálny princíp a odpisovanie.“

Uvádza, že pri nehmotnom majetku si životnosť určuje podnikateľ sám. Nevidí preto ako zmysluplné, prečo sa obdobný spôsob neuplatňuje aj pri hmotnom majetku. Sympatický mu bol ďalej príklad z Estónska, kde sa daň z príjmov neplatí v prípade reinvestovania zisku (iba v prípade ich odčerpávania z firmy – výplaty dividend).

„Na Slovensku firmy nekrachujú z dôsledku nedostatočného zisku, ale nedostatočných peňazí.“

Aj pri sledovaní klientov v portfóliu vidí mnohých, ktorí majú obrovské zisky, avšak na účte nemajú takmer žiadne prostriedky. A nie je to len preto, že by robili vyslovene niečo zle. Ide

skôr o metodiku podvojného účtovníctva.

Z tohto dôvodu niektorí podnikatelia radšej využívajú operatívny lízing, aby si zosúlادili výdavky s nákladmi.

Ďalším problémom sú odberatelia, ktorí platia, napr. so 60-dňovou splatnosťou (čo je častý prípad pri obchodovaní s veľkou firmou), no pre mesačného platiteľa to robí problém s financiami – musí odvieť DPH no nemá ešte na účte peňažné prostriedky (ide o problém mesačných platiteľov DPH). V tomto prípade vidí prínos v podobe lepšej osvetly (aby si podnikateľ – platiteľ DPH – napr. uvedomoval, že z peňazí, ktoré má na účte, časť tvoriaca DPH „nie je jeho“).

Problémom je teda podľa respondenta kombinácia nedostatočného podnikateľského vzdelávania a mimoriadne komplikovaných legislatívnych pravidiel, ktoré podnikateľom neumožňujú urobiť správne manažérske rozhodnutia.

Riešením by mohlo byť zavedenie „cashového účtovníctva“ aj pre s.r.o. Totiž nie pre všetky typy podnikania je vhodná živnosť (ktorá vychádza z princípu hotovostného účtovníctva). A druhým opatrením výrazné zjednodušenie legislatívnych noriem. Respondent sa nepovažuje za zástancu výnimiek, avšak vie si predstaviť nejaký zjednodušený systém aspoň pre tie najmenšie (spravidla začínajúce) podniky (napr. podľa obratu/veku) podľa princípu odloženej dane, príp. reálnej daňovej licencie (jedného poplatku, ktorý by nahrádzal viacero finančných povinností). Uvádzal aj príklad firiem, ktoré v súčasnosti platili daňovú licenciu, hoci boli v strate. Problém pritom nebolo to, že podnikatelia museli platiť nejakú minimálnu daň – ale to, že daň museli zaplatiť aj firmy, hoci ju nemali z čoho uhradiť (keďže boli v strate).

Pokiaľ ide o daňovú problematiku, zo svojich skúseností vidí respondent veľké problémy nie ani tak v samotnej výške daňovej sadzby, ale skôr v zložitej metodike, ktorou sa k vyčísleniu dane podnikatelia dostanú.

Mimo daní a odvodov považuje za značne zaťažujúce rôzne štatistiky, s ktorými podnikateľov zaťažuje, napr. Štatistický úrad SR. Pýta si pritom duplicitné údaje, ktoré sa už odovzdávajú iným úradom. S týmto problémom sa nestretáva každý podnik, avšak ten, ktorý má povinnosť oznamovať štatistickému úradu nejaké údaje, má s tým spojenú značnú finančne zaťažujúcu administratívu.

Tretí balík problémov je skok v administratívnej a finančnej záťaži medzi firmou, ktorá má o a 1 jedného zamestnanca – nejde iba o odvody zamestnávateľa, ale najmä BOZP, PZS, požiarňa ochrana a pod. Ďalší problém je, že každá z týchto povinností má inú metodiku a iné pravidlá (napr. kto sa považuje za zamestnanca), takže postupným zamestnávaním ďalších a ďalších osôb podnikateľ často nevedomky prekročí hranicu, ktorá mu prináša nové povinnosti. O ich vzniku však nemá tušenie.

Táto situácia vznikla podľa názoru respondenta preto, lebo úradníci nerozmýšľajú nad tým, ako sa poprepájať, rozmýšľajú primárne nad tým, ako dostanú tie údaje, ktoré potrebujú pre svoju činnosť. Ako príklad uvádza, že inšpekcia práce pri kontrole pýta od podnikateľa doklady o tom, že subjekt uhrádzal všetky soc. odvody – pritom tieto údaje sa dajú získať zo Sociálnej poisťovne. Ďalší problém vidí v nazeraní na riešenie problémov – zavádzajú sa plošné riešenia, ktoré síce majú za cieľ eliminovať činnosť podvodníkov, no spôsobujú byrokratickú záťaž ostatným podnikateľom. Ako príklad uvádza Register konečných užívateľov výhod – pri viacerých subjektoch s pomerne rozvetvenou holdingovou štruktúrou (navyše ešte so zahraničným prepojením) môže ísť o značnú finančnú záťaž (keďže zmenu v registri musí uskutočniť oprávnená osoba, ktorá bude musieť zmapovať celú ich majetkovú štruktúru). Táto záťaž však zrejme nebola posudzovaná pri príprave zákona.

Podľa jeho názoru by už pri tvorbe legislatívy mal byť jeden z prioritných cieľov jednoduchosť. V skutočnosti sú naopak, napr. pripomienkové konania k legislatíve (ktoré by mohli komplikované normy zjednodušiť) vnímané podľa jeho názoru skôr ako nutné zlo a nie nástroj na vylepšenie právnej normy.

Ďalším výrazným problémom, ktorý pociťuje, je aj frekvencia legislatívnym zmien – zmeny sú podľa neho príliš časté a mnohokrát sú zbytočne účinné nie k 1.1. daného roka, ale prakticky v ktorýkoľvek deň v roku (nielen k začiatku mesiaca, štvrťroka či polroka).

Najrýchlejšou a najvýznamnejšou pomocou pre podnikateľov by bolo výrazné zjednodušenie legislatívy. Na druhej strane za najzložitejší problém považuje zmenu celkového myslenia úradov i verejnosti, aby nevnímali podnikateľov negatívne, ale ako tvorcov hodnôt. Aby napr. kontrolóri počas realizácie kontroly rozlišovali subjekty, ktoré nechcú porušovať pravidlá (a týchto aby usmerňovali a viedli k tomu, aby chyby odstraňovali a nie ich iba výstražne sankcionovali), od tých, ktoré zámerne porušujú legislatívu.

Najviac finančne zaťažujúce oblasti

1. Daňové zaťaženie podnikateľov (platenie dane z príjmov aj pre firmy, ktoré reinvestujú zisk)
2. Systém podvojného účtovníctva (akruálny princíp) – preferuje hotovostný princíp
3. Finančné zaťaženie pri prijímaní prvého zamestnanca
4. Registračné, štatistické a nahlasovacie povinnosti
5. Nestálosť legislatívy, komplikovanosť zákonov

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Žilina, Podnikateľ'10

Dátum	25. január 2017
Čas	15:30 – 16:50
Zapisovateľ	Ľudovít Šrenkel

Popis predmetu činnosti: Maloobchod/veľkoobchod

Región: ZA

Počet zamestnancov: 50 – 249

Rok vzniku: 1996

Obrat: do 10 mil. eur

Právna forma: s.r.o.

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Respondent veľmi negatívne vníma vysoké daňové a odvodové zaťaženie. A to aj z pohľadu podnikateľa aj zamestnávateľa (t. j. aj odvodové zaťaženie zamestnancov). Sám sa charakterizuje ako poistenec, ktorý spadá pod horné hranice vymeriavacích základov, avšak nevidí od štátu dostatočnú protihodnotu za prostriedky, ktoré mu platí. Na druhej strane majú podľa jeho názoru ostatní drobní podnikatelia skôr problém s rastom minimálnej mzdy, ktorá im zvyšuje odvody (príp. vyvoláva tlak na rast aj bežných miezd zamestnancov), potom majú problém užiť samých seba.

Negatívne vníma rôzne poplatky v rámci platobného systému (respondent importuje množstvo tovaru zo zahraničia a platil vysoké poplatky bankovej inštitúcii za platbu v zahraničnej mene). Viedlo ho to až k zmene bankovej inštitúcie.

Ďalšie zaťaženie preňho predstavujú povinné poistenia (subjekt vlastní viaceré obchodné a skladové priestory, často sa stretáva s krádežami). Legislatíva ho núti, aby bol poistený, no má problémy s riešením poistných udalostí. Tie sú často nelikvidné. Ak by to bolo na jeho rozhodnutí, komerčne by sa vôbec nepoistil, avšak štát mu to prikazuje. V tejto súvislosti negatívne vníma aj očakávané zvyšovanie poistiek v dôsledku zavedenia 8%-ného povinného odvodu pre poisťovne.

Respondent si uvedomuje rastúcu administratívnu a byrokratickú záťaž v rôznych podnikových oblastiach, čo mu spôsobuje ďalšie finančné náklady (predovšetkým náklady na právne služby, účtovné služby, zamestnávanie pracovníkov, ktorí súvisiace predpisy sledujú).

V oblasti zamestnávania negatívne vníma rôzne poplatky (BOZP, PZS a pod.). Už viackrát sa mu stalo, že prihlásil nových zamestnancov do poisťovne, no dotyční ľudia nakoniec do práce nenastúpili – vznikla mu však výrazná administratíva spojená s prihlasovaním/odhlasovaním. Uvítal by, keby mal možnosť najskôr mať zamestnanca v deň nástupu v práci a akonáhle by sa mu osvedčil, splnil by si všetky registračné povinnosti (buď v ten istý alebo v nasledovný deň). V tejto situácii sa totiž prijali prísne pravidlá s cieľom sťažiť činnosť nepoctivým podnikateľom. Avšak tieto pravidlá zťažujú aj tú väčšiu skupinu poctivých podnikateľov.

Jeho firma má viacero prevádzok, a vytvorenie každej ďalšej je finančne náročné. Aj samotné stavebné konanie považuje za veľmi náročné v dôsledku množstva náročnej administratívnej práce vynaloženej na získanie potrebných dokumentov. Má negatívnu skúsenosť s tým, že sa v rámci tohto konania mohol hocikto prihlásiť s akoukoľvek námietkou a predĺžiť tak dĺžku konania. Existujú totiž právne vzdelaní ľudia, ktorí si napr. založili neziskové organizácie s účelom získania určitého finančného benefitu. Zámerne totiž predkladajú námietky (s cieľom spôsobiť firme škodu v dôsledku predĺženia celého konania), aby vylákali financie od investora stavby.

Respondent je toho názoru, že ak má vláda záujem naštartovať ekonomiku, mala by znižovať dane. Sám je presvedčený, že zvyšovanie daní spôsobuje, že ľudia hľadajú cesty, ako sa plateniu daní vyhnúť. Naopak znižovanie daní podľa neho vedie k väčšej ochote ľudí a firiem platiť dane, čím sa aj zlepšuje výber daní. Problematicky vníma rôzne legislatívne zmeny, ktoré dramaticky menia daňové a odvodové zaťaženie podnikateľov podnikajúcich ako fyzické alebo právnické osoby. Tieto zmeny spôsobujú, že podnikatelia strácajú veľa času prispôbovaním sa týmto zmenám, ktorý by inak mohli využiť na realizáciu samotnej podnikateľskej činnosti, aby využívali svoj talent.

V porovnaní s podnikateľskými začiatkami vidí respondent výrazný posun vpred v oblasti dostupnosti úverového kapitálu a jeho nízkej ceny. Problém vidí v rôznych ostatných záťažoch, ktoré postupne pribúdajú – napr. zákon o odpadoch považuje za typický príklad, kedy sa nejaká európska smernica uplatní v našich podmienkach do podoby nevykonateľnej legislatívnej normy; pri koncesionárskych poplatkoch mu zase príde nezmyselné, že sa uplatňujú podľa toho, či má podnikateľ zásuvku – hoci nemusí používať ani rádio ani TV. V tejto súvislosti však oveľa viac negatívne vníma poplatky pre organizácie zastupujúce autorov (tie si zrejme vyberajú iba väčšie podniky). Zťažujúca je podľa neho aj archivácia dokumentov, mnohé lehoty, počas ktorých sa musia dokumenty archivovať považuje za nezmyselne dlhé. Myslí si, že archivovať podklady súvisiace so zamestnancami (pre účely dôchodkového zabezpečenia) by mali štátne úrady. Za kapitolu samu o sebe považuje stravné lístky – je to nákladné riešenie, pričom samotní zamestnanci majú veľa príležitostí, aby ich nemíňali na stravu.

V súvislosti s automobilmi negatívne vníma nielen platenie daní z motorových vozidiel či zákonných poisťok, ale aj nedávno zmenené registračné poplatky. Pritom podľa jeho názoru nejde o racionálne opatrenie, keďže moderné automobily, hoci s vyšším objemom motora, produkujú menej emisií, než staré autá s nízkym objemom. Poplatky však musia platiť omnoho vyššie.

Najviac finančne zaťažujúce oblasti

1. Daňové zaťaženie podnikateľov
2. Odvodové zaťaženie podnikateľov a zamestnávateľov
3. Povinné poistenia
4. Ostatné poplatky (koncesionárske, poplatky autorským zväzom, náklady na archiváciu, stravné lístky, registračné poplatky v súvislosti s automobilmi).

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Žilina, Podnikateľ 11

Dátum	27. január 2017
Čas	15:00 – 16:00
Zapisovateľ	Ľudovít Šrenkel

Popis predmetu činnosti: Znalecká činnosť

Región: ZA

Počet zamestnancov: do 10

Rok vzniku: 1998

Obrat: do 2 mil. eur

Právna forma: slobodné povolanie (pozn.: respondent pôsobí aj ako znalecká organizácia – s.r.o.)

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Pokiaľ ide o prvú záťaž, ktorá respondentovi prišla na um, boli ňou štatistické výkazy, ktoré ako organizácia musia vyplňovať. Sú podľa neho nezrozumiteľné a náročné aj z časového hľadiska, pričom za ich vyplňovanie nevidí žiadnu protihodnotu.

Z pohľadu daňového zaťaženia považuje za primeranú výšku daňovej sadzby (spolu s celkovou daňovou legislatívou) takú, ktorá bola za čias, tzv. rovnej dane. Vyzdvihoval najmä jednoduchosť a prehľadnosť takéhoto systému. Výšku súčasného daňového zaťaženia rešpektuje, avšak negatívne vníma predovšetkým komplikovanosť celého systému zaťaženia – spôsob výpočtu dane, rôzne výnimky. Sledovanie zmien v tejto oblasti

primárne realizuje jeho dodávateľská účtovnícka firma. Jej služby využíva aj v oblasti personalistiky. Cieľom tohto outsourcingu bolo najmä odbremenenie sa od týchto činností, aby sa ako podnikateľ mohol sústrediť na svoj hlavný biznis.

Z jeho pohľadu by privítal návrat k jednoduchším pravidlám platiacim v období rovnej dane.

Odvodové zaťaženie je podľa jeho názoru výrazne vysoké. Vníma to najmä preto, lebo v jeho podnikaní tvoria mzdové a odvodové náklady najvyššiu položku nákladov. V tejto súvislosti sa prelínajú jeho negatívne skúsenosti s úhradou znalečného (t.j. fakturovanej odmeny) od verejných subjektov (najmä súdov). Často musí zaplatiť mzdu pracovníka alebo konzultanta, ktorý na posudku pracoval, pričom sám ešte nemá zaplatenú odmenu zo strany verejného orgánu.

Vo všeobecnosti vníma ako výraznú finančnú záťaž situáciu, keď odberatelia neuhrádzajú svoje záväzky. Privítal by pružnejšie fungovanie súdov v tejto oblasti, aby bolo možné účinne postihovať neplatičov. Navrhoval by aj určitú maximálnu lehotu, do ktorej by mali byť pohľadávky po splatnosti uhradené. Nedodržanie tejto lehoty by mohlo umožniť podnikateľovi efektívne pomocou súdu nárokovať si jej úhradu.

Pri svojej činnosti ďalej naráža na vysokú konkurenciu v podobe znalcov – neplatiteľov DPH. Uvádzal ako príklad odmeny za posudky k nehnuteľnostiam, pri ktorých on ako znalecká organizácia nedokáže ponúknuť zadávateľovi (spravidla verejnému subjektu, príp. fyzickej osobe – t. j. neplatiteľovi DPH) konkurencieschopnú cenu v dôsledku toho, že je platiteľ DPH. Ostatní znalci – neplatitelia DPH – môžu pri rovnakej celkovej sume, ktorú dokáže ponúknuť on (myslí sa tým suma vrátane DPH), dosiahnuť omnoho vyšší výnos. V praxi sa potom stáva, že neplatitelia DPH ponúkajú svoje služby za také ceny, ktoré sú preňho nerentabilné (keď si vyčísli, aká suma by mu ostala po odpočítaní DPH).

Pokiaľ ide o ďalšie záťaž, negatívne vníma viaceré povinnosti, ktoré mu vyplývajú ako zamestnávateľovi. Princiipiálne ich nepovažuje za nesprávne. BOZP, pracovnú zdravotnú službu, požiarne predpisy vníma ako niečo, čo môže byť užitočné. Avšak nevýhodou je celá administratíva, ktorá je s týmito povinnosťami spojená, čo mu spôsobuje značné náklady buď v podobe interného času, ktorý musí stráviť študovaním príslušných zmien, alebo poplatkami, ktoré platí externým organizáciám, pokrývajúcim príslušnú oblasť. V oblasti zamestnávania respondent vníma pozitívne fungovanie stravných lístkov, nakoľko ich považuje za zníženie záťaže v porovnaní so situáciou, keď by mal zabezpečovať stravu pre zamestnancov inou formou.

Naopak za zbytočnú záťaž považuje koncesionárske poplatky, nevidí zmysel v tom, prečo by mali podnikatelia apriórne platiť takýto poplatok, hoci napr. na pracovisku nemusia mať televízny alebo rozhlasový prijímač.

Keď by zosumarizoval, čo mu na všetkých ostatných povinnostiach (mimo daní a odvodov) najviac prekáža, nie je to ani tak samotná výška jednotlivých poplatkov, ale skôr skutočnosť, že ich uplatňovanie predstavuje pre podnikateľov veľkú administratívnu záťaž – či už v podobe vlastného času alebo nákladov na externé organizácie.

V oblasti daní ešte spomenul daň z motorových vozidiel, ktorú rovnako nepovažuje za neúmerne vysokú, avšak značne administratívne zaťažujúcu – spôsob výpočtu a posudzovanie predmetu zdanenia považuje za zbytočne komplikovaný. Privítal by značné zjednodušenie, napr. v podobe paušálnej dane za vozidlo.

Najviac finančne zaťažujúce oblasti

1. Štatistické povinnosti bez žiadnej protihodnoty
2. Daňové a odvodové zaťaženie (neprehľadnosť systému)
3. Neskoré úhrady znalečného od štátnych inštitúcií
4. Administratíva súvisiaca s ostatnými poplatkami (najmä vyplývajúcich zo zamestnávania ľudí)
5. Neefektívna ochrana zo strany súdov pred neplatičmi

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Harichovce, Podnikateľ¹²

Dátum	1. február 2017
Čas	11:00 – 12:00
Zapisovateľ	Marián Smorada

Popis predmetu činnosti: Gastronómia, hotelierstvo

Región: KE

Počet zamestnancov: 10 – 49

Rok vzniku: 2001

Obrat: do 2 mil. eur

Právna forma: s.r.o.

Spoločnosť je na trhu etablovaná, prevádzkuje hotel, kde poskytuje aj stravovacie služby, zároveň aj organizáciu rôznych spoločenských podujatí, seminárov a pod. V hoteli pracuje 10 stálych zamestnancov, sezónne zamestnáva dohodárov.

Prekážky v oblasti finančného zaťaženia

Ako prekážky pri zamestnávaní ďalších zamestnancov uvádza vysoké odvody. Napriek oblasti, v ktorej pôsobí (majú relatívne vysoké ceny), ich marže nie sú tak vysoké, aby to dokázali pokryť. Podnikanie ako také podlieha sezónnosti, pričom najvyššiu sezónu majú iba v lete (máj – október).

Podnikateľ má záujem rozširovať svoje investície do podnikania, v rámci hotela chce zriadiť wellness.

Čo sa týka vnímania podpory podnikania na úrovni vlády SR, vláda obmedzuje podnikanie. Negatívne vníma úpravu legislatívy v oblasti ochrany osobných údajov, v oblasti požiarnej ochrany. Uvádza, že musel preinvestovať dodatočné prostriedky, aby dosiahol legislatívne prijateľný stav. Nevyhovujúca je turbulencia zákonov, kde často dochádza k legislatívnym zmenám, na ktoré podnikatelia často nestíhajú adekvátne reagovať. Často si zmeny vyžadujú investíciu nových prostriedkov, na ktoré podnikatelia nemajú dostatočné zdroje.

Tiež uvádza problematiku ochrany duševného vlastníctva, s ktorou sa v rámci hotelierskych služieb stretáva (reprodukcia hudby a pod.), odvádzanie poplatkov do SOZA a pod. Má v rámci hotelových izieb 30 televízorov, musí platiť poplatky. Odhadom uvádza, že 600 EUR musí ročne platiť len preto, aby mohol prevádzkovať televízory (poplatok je vrátane satelitnej služby).

Nakoľko jeho hotel je lokalizovaný v chránenej oblasti Slovenského raja, ako negatívum vníma aj to, že okolo hotela, pokiaľ potrebuje vyrúbať strom, tak predchádza tomu komplikovaný proces, niektoré stromy môže vyrúbať, niektoré nie.

Uvádza to ako prehnanú byrokráciu, ktorá podnikateľov zbytočne zaťažuje. Podľa jeho názoru v okolitých krajinách nie je taká byrokracia ako na Slovensku.

Daňový a odvodový systém v SR nepovažuje za prehľadný. Uvádza, že je finančne a administratívne zaťažujúci. Hlavne v oblasti odvodov.

Vstupné náklady začínajúcich podnikateľov veľmi nevie posúdiť, nakoľko podniká už 16 rokov. Má však informáciu, že niektoré administratívne záťaže boli odstránené a v niektorých oblastiach bolo začatie podnikania zjednodušené (jednoeurová spoločnosť na akcie).

Ako najvýznamnejšie obmedzenie podnikania považuje hlavne odvody. Zároveň uvádza, že v oblasti gastronómie by mohlo dôjsť k zníženiu DPH. Zatiaľ sa o tom pomerne dosť rozpráva, ale nedochádza k žiadnym krokom. Pri daných cenách by podnikatelia mohli dosahovať vyššie marže, ak by bola DPH na potraviny nižšia. Kvôli odvodom si zasa nemôže dovoliť zamestnať viac ľudí. Spomína, že keď zaplatí rôzne poplatky a dá si do poriadku

všetky zákonné povinnosti (napr. aj pri ochrane osobných údajov), tak mu už nezostáva veľa peňazí nazvyš.

Výšku odvodov vzhľadom k službám, ktoré poskytuje štát, považuje za neadekvátnu. Uvádza nespravodlivosť v prípade, že človek, ktorý v živote nepracoval, dostane takú istú zdravotnú starostlivosť, ako človek, ktorý podnikal, zamestnával ľudí a odvádza za nich odvody.

Čo sa týka otázky presunu podnikania do inej krajiny, uvádza, že z dôvodu kúpnej sily by presunul svoje podnikanie už iba viac na západ krajiny. Údajne už aj to by mu pomohlo, napr. ak by mal podnikanie na Donovaloch. Teda dôvody presunu skôr spočívajú v kúpnej sile, ako v znižovaní daňového a odvodového zaťaženia.

Daň z dividend ho nejako neovplyvňuje, nakoľko nedosahuje vysoký zisk.

Ak by si mal vybrať, uprednostnil by zníženie odvodov.

Začínajúci podnikatelia by, podľa názoru respondenta, mali byť zvýhodnení, mohli by mať daňové, resp. odvodové prázdniny. Hovorí, že malí podnikatelia, pokiaľ sa dopracujú k nejakému zisku, tak zasa ho spotrebujú iba na Slovensku, čím sa zrýchli ekonomika ako taká, čo by pomohlo celej spoločnosti.

Najviac finančne zaťažujúce oblasti

1. Odvodové zaťaženie, ktoré bráni v zamestnávaní ďalších zamestnancov.
2. Turbulencia v podnikateľskej legislatíve, ktorá si často vyžaduje dodatočne vynaložené náklady na splňanie rôznych noriem.

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Spišská Nová Ves, Podnikateľ 13

Dátum	3. február 2017
Čas	8:00 – 9:05
Zapisovateľ	Marián Smorada

Popis predmetu činnosti: laboratórne testovanie (technické testovanie)

Región: KE (SNV)

Počet zamestnancov: 50 - 249

Rok vzniku: 1992

Obrat: do 10 mil. eur

Právna forma: s.r.o.

Spoločnosť pôsobí celosvetovo, aktuálne sa jej otvárajú trhy ako Čína a India, kde už majú rozbehnuté niektoré aktivity.

Odvodové zaťaženia bránia spoločnosti v prijímaní nových zamestnancov. Najväčší náklad vo firme sú mzdové náklady a podnikateľ je nútený si rozmyslieť, či prijme pracovníka alebo vykonanie práce bude riešiť, napr. dodaním externých služieb. Jednoznačne náklady na pracovnú silu sú vysoké. Za riešenie považuje zníženie odvodov, nakoľko odvodové zaťaženie máme v rámci SR jedno z najvyšších. Ako druhým riešením je zmena Zákonníka práce, ktorý značne sťažuje prepúšťanie zamestnancov, resp. manipulovanie s pracovnou silou v zmysle zákaziek. Aj v období, kedy nie sú zákazky, musí stále zamestnávať ľudí. Resp. je náročné prijímať ľudí len na zákazku a pod.

Spoločnosť rozširuje svoje aktivity, svoje pôsobenie. Na zabezpečenie konkurencieschopnosti musí rozširovať počet a rozsah analýz, ktoré môže vykonávať, nakoľko v niektorých oblastiach je už trh nasýtený. Ako problematické vidia elektronické súťaže, kde sa konkurencia bije a častokrát ide až na úroveň dumpingových cien. Z uvedeného dôvodu potrebujú rozširovať svoju pôsobnosť a ísť do oblastí, kde nie je konkurencia výrazná. Investujú teda do prístrojov a zariadení, ktoré im umožňujú vykonávať analýzu liečiv, čím poskytujú svoje služby pre farmaceutické spoločnosti. Momentálne rozbiehajú spoluprácu už s druhou čínskou spoločnosťou.

Podnikateľ vníma, že vláda SR skôr obmedzuje rozvoj podnikateľského prostredia, čo sa deje prostredníctvom zákonov, ktoré sú prijímané a okrem daňového a odvodového zaťaženia pribúdajú aj byrokratické úkony.

Čo sa týka prehľadnosti odvodového a daňového systému, podnikateľ uvádza, že množstvo

zmien a výška daňového a odvodového zaťaženia neprospieva ani k prehľadnosti, ani k spravodlivosti daňového a odvodového systému. Zavedenie dane z dividend opäť prispelo ku skomplikovaniu systému. Vníma to tak, že vláda musí robiť tieto opatrenia kvôli sociálnemu systému v krajine. Štát podľa neho podporuje vybrané sociálne oblasti, avšak ako dodáva, v dôsledku existencie káuz, ktoré sa v poslednom čase objavili v médiách, si myslí, že nie sú peniaze alokované efektívne.

Vstupné náklady do podnikania nevníma ako zbytočne zaťažujúce. Ako dôvod uvádza, že vznikajú viac-menej jednorazovo. Samozrejme, ich výška závisí od predmetu činnosti podniku. Pri ich podnikaní boli vstupné náklady vysoké, nakoľko museli značnú časť prostriedkov investovať do rôznych prístrojov a zariadení. Ostatné náklady vníma ako jednorazové, ktoré až tak nezaťažujú podnikateľa. Ako zaťažujúce vníma všeobecne náklady na zamestnanca, napr. zdravotná služba. Ale mzdové náklady vníma ako najväčšou nákladovou položkou, nakoľko v ich podniku tvoria osobné náklady až 53% z celkových nákladov. Za najvýraznejšie obmedzenie považuje odvody, zavedenie platby daňových licencií, najmä pre podniky, ktoré sú na hranici svojej existencie. Tiež uvádza, že na jedno euro čistej mzdy sa odvádza štátu ďalšie euro na odvodoch a daniach.

Ako nepriame výdavky, ktoré najvýznamnejšie ovplyvňujú podnikanie uvádza, že síce tieto výdavky nie sú významné jednotlivo, ale keď sa spočítajú dokopy, je to pomerne významná čiastka. Ako príklad uvádza zdravotnú službu, BOZP, požiarnu ochranu, kde musí platiť externú firmu, ktorá má na to oprávnenie. Ďalej uvádza, napr. revízie hasiacich prístrojov a pod.

Ak by mal možnosť presunúť podnikanie do inej krajiny s nižšou firemnou sadzbou dane z príjmov, tak by to určite urobil. Avšak uvádza, že pre výrobné firmy je to komplikované. Jednoduchšie je to pre podniky, ktoré poskytujú služby.

Zavedenie dane z dividend budú riešiť a zaoberať sa možnosťami pri rozdeľovaní zisku. Hoci istá forma už bola zavedená v podobe zdravotných odvodov, teraz vníma daň z dividend negatívne, pretože nemá strop.

Špeciálne odpisy na výskum a vývoj nevníma ako významné daňové úľavy, a to aj napriek tomu, že podnik aktívne realizuje výskum a vývoj. Bežne vypracovávajú nové metodiky skúmania a analýzy, či už na podnet zákazníkov alebo na vlastný podnet. Avšak nevníma, že by úľavy v tejto oblasti boli významné.

Uvítal by zníženie daní, ale aj odvodov. Je to najmä z dôvodu, že ide o významné nákladové položky, ktoré ovplyvňujú jeho podnikanie a na druhej strane nevníma, že sú tieto prostriedky vynaložené efektívne. Viac ako dane by uvítal znižovanie odvodov a ako aj už bolo spomenuté, je pomerne vysoká čiastka, ktorá sa na jedno euro čistej mzdy odvádza,

takže úsporou týchto nákladov by sa mohli dosiahnuť významnejšie úspory, ako keby sa, napr. znížila sadzba dane z príjmov o jedno percento.

Čo sa týka podpory začínajúcich podnikateľov formou rôznych úľav, respondent uvádza, že pokiaľ štát chce (čo by mal) podporovať rozvoj podnikania, tak by mal podporiť začínajúceho podnikateľa formou rôznych úľav. Je rozdiel, či štát platí peniaze na nezamestnaného, ktorý predstavuje pre štát iba výdavky alebo či sa zriekne niektorých svojich príjmov, aby tento nezamestnaný začal podnikat' a dokázal prinášať dane a odvody, prípadne by zamestnal ďalších ľudí, čím by znížil výdavky na nezamestnaných.

Najviac zaťažujúce oblasti

- odvody,
- daň z príjmov.

Zápis zo štruktúrovaného rozhovoru: Košice, Podnikateľ¹⁴

Dátum	3. február 2017
Čas	14:00 – 15:15
Zapisovateľ	Marián Smorada

Popis predmetu činnosti: stavebníctvo (výstavba obytných a neobytných budov)

Región: KE

Počet zamestnancov: 10 - 49

Rok vzniku: 2011

Obrat: do 2 mil. eur

Právna forma: s.r.o.

Spoločnosť pôsobí prevažne na slovenskom trhu, i keď zopár stavieb realizovala aj v Rakúsku.

Priemerne v roku 2016 zamestnávala 14 zamestnancov, prijímaniu ďalších im bráni vysoké odvodové zaťaženie. V stavebníctve je relatívne vysoká konkurencia, pokiaľ chcú zamestnávať ľudí na TPP, nakoľko konkurencia zamestnáva často živnostníkov, ale aj „ľudí z dediny“, čo značne znižuje náklady na stavbu a následne zvyšuje silu konkurencie. Okrem odvodového zaťaženia identifikuje aj ďalšie problémy, nakoľko pri zamestnancoch potrebuje vykonať ďalšiu rozsiahlu agendu (BOZP a pod.), čo konkurencia nemusí, pokiaľ zamestnáva ľudí „svojpomocne“, resp. živnostníkov.

Znižovanie odvodového zaťaženia by mohlo sčasti vyriešiť problém, prípadne uvádza, že by mohol byť systém nastavený tak, aby zamestnávateľ začal platiť odvody až po istej dobe, kedy si otestuje zamestnanca. Kvázi „odvodové prázdniny“.

Podnikateľ plánuje rozšírenie investície do inej oblasti (stolárstvo), avšak potrebuje si vykalkulovať efektívnosť tejto investície.

Podnikateľské prostredie ako také vníma ako slabo rozvinuté a vláda ho svojimi aktivitami obmedzuje. Je zložitá začať podnikáť. Keď podnikateľ začína, ešte ani sám nevie, ako sa mu bude dariť, či bude mať zákazky, koľko ich bude, nakoľko bude úspešný a napriek tomu už musí riešiť komplikovanú byrokráciu ohľadom zamestnávania ľudí, dodržiavania všetkých predpisov a pod. Kriticky sa stavia aj k daňovým licenciám, ktoré tiež môžu odrádzať ľudí od podnikania. Človek všetko vybaví, pozháňa, dá na správnu mieru, čo sa týka podnikateľských povinností a napokon zistí, že nikto nechce jeho produkt, potom musí riešiť komplikovanú likvidáciu podniku, prepúšťanie ľudí a pod. 7/10 podnikov v prvom roku skrachuje, ten čas navrhuje využiť na skúšobné fungovanie, aby podnik nemusel riešiť byrokráciu.

Čo sa týka daňového a odvodového systému, má zazmluvnenú firmu, ktorá mu danú oblasť rieši, teda nemusí sa tým zaoberať sám, avšak odvodové a daňové zaťaženie vníma ako príliš vysoké, najmä v sektore stavebníctva, kde sa často stavia svojpomocne, niekedy aj na čierno. Podnikateľ uvádza, že takýmto formám je potom náročné konkurovať. O dane by ani tak nešlo, ale tí, ktorí zamestnávajú ľudí na čierno, tak nemusia riešiť komplikovanú byrokráciu ohľadom zamestnávania ľudí, BOZP a pod.

Uvádza, že konkurencia môže predávať aj tú istú značku, ktorú predáva on, ale z inej krajiny, hoci za rovnakú cenu, ale s inou DPH (nižšou), preto konečnému spotrebiteľovi sa viac oplatí kupovať od konkurencie, nakoľko kupuje s DPH.

Zamestnanie ľudí, zabezpečenie BOZP, povinnosti typu 2 skrinky v stavebníctve (pre špinavé a čisté pracovné odevy), sprchy, stavby na rôznych miestach a pod. Toto si už vie zabezpečiť, ale vie si predstaviť, že pre začínajúceho podnikateľa je to náročné. Sám konštatuje, že keby vedel, čo ho čaká pri podnikaní, tak by do toho asi ani nešiel.

Uvádza, že aj teraz by reálne mohol zamestnať 10 ďalších ľudí, ale nevie, či zákazka vyjde alebo nie. A v prípade neúspechu nevie, či by dokázal celú situáciu ustáť a udržať si ich a pod. Jednoducho povedané, zamestnanie ďalšieho človeka je relatívne komplikované a nesie so sebou mnohé riziká.

Otázku cla momentálne nerieši, nakoľko obchoduje iba v rámci Schengenského priestoru.

Nepriame finančné náklady považuje tiež za významné, v stavebníctve sa týkajú aj rôznych ochranných pomôcok, školení a pod. Zamestnanci si musia robiť dodatočné školenia kvôli tomu, aby ovládali technológiu dodávateľov (ako montovať). Uvádza, že dobré by bolo, keby sa BOZP kontrolovalo aj reálne, nie len papierovo. Tiež uvádza, že pokuty sú niekedy nezmyselné. Napr. pri zameriavaní pozemku na lúke nemal pracovník prilbu na hlave, hoci reálne riziko nehrozilo. Uvádza, že musel zamestnať asistentku, ktorá dohliada na to, aby mali v poriadku papiere, nič nevyrába, nič nepredáva, len dohliada na túto agendu.

Zmeny v odvodovej politike vidí v znižovaní odvodového zaťaženia, negatívne vníma to, akú službu štát poskytne ako protihodnotu. Človek platí vysoké odvody, no nedostáva za to adekvátnu službu (napr. v nemocnici). Tiež vysoké odvody pri stavebníctve veľmi ovplyvňujú podnikanie. Uvádza konkurenciu, ktorá zamestnáva ľudí z Ukrajiny na čierno. Napr. keď veľký developer zamestná takýchto ľudí, môže si dovoliť zaplatiť pokutu, keď mu na to prídu. On si to dovoliť nemôže, keďže je malá firma. Keď chcel ísť legálnou cestou zamestnávania Ukrajincov, pri vybavovaní vecí na cudzineckej polícii narazil na komplikácie, ktoré mu znemožnili ich zamestnať, preto napokon od toho upustil a zamestnáva iba Slovákov. Ak by boli rovnaké podmienky pre všetkých, bolo by preňho podnikanie ľahšie.

Presun podnikania do inej krajiny nevidí reálne, hoci ak by mal začínať od znova, možno by založil podnik v inej krajine.

Daň z dividend vníma ako najväčší nezmysel, ktorý tu vznikol, nakoľko nevidí logiku v zdaňovaní už zdaneného. Tiež uvádza, že zdravotné odvody, ktoré sa doteraz platili namiesto dane z dividend, tak neprinesli reálne nič. Keď je človek v nemocnici, tak sa to neprejaví nijak na zdravotnej starostlivosti, ktorá sa mu dostane. Ak chce človek nadštandard, tak si musí priplatiť.

Výskum a vývoj rieši vo svojom podnikaní, ale nevníma, že by tieto vynaložené výdavky boli nejakým spôsobom daňovo zvýhodnené.

Ak by mal na výber, uprednostnil by zníženie odvodov za zamestnancov. Nemá vysokú pridanú hodnotu (čo je všeobecné v sektore stavebníctva), teda daň z príjmov nevníma ako veľkú záťaž.

K „zamestnaniu“ živnostníkov sa vyjadruje tak, že príležitostne si najíma takýchto ľudí, nakoľko niektoré druhy prác si to vyžadujú a týmto ľuďom nemôže poskytnúť stálu prácu. Priemerne si najíma 8 až 20 živnostníkov na profesie.

Pri zvýhodňovaní začínajúcich podnikateľov uvádza, že by to mohlo fungovať tak, aby podnikateľ mohol prvý rok vykonávať činnosť bez povolenia a až potom sa prihlásil a začal vybavovať veci. Aby mal možnosť si vyskúšať, či mu to funguje, či trh prijme jeho produkt a až potom by si mohol vybaviť povolenie, riešiť školenia BOZP, požiaru ochranu a pod.

Vníma problém aj napr. pri stravných lístkoch, je to podľa neho zbytočnosť.

Najviac zaťažujúce oblasti:

- odvody,
- byrokracia pri prijímaní zamestnancov, BOZP, školenia a pod.